

ČASOPIS MAĆICY SERBSKEJE

1912.

Redaktor:

prof. dr. Ernst Mulka,
komtur rjadow Danila a sw. Sawy atd.

Lětnik LXV.

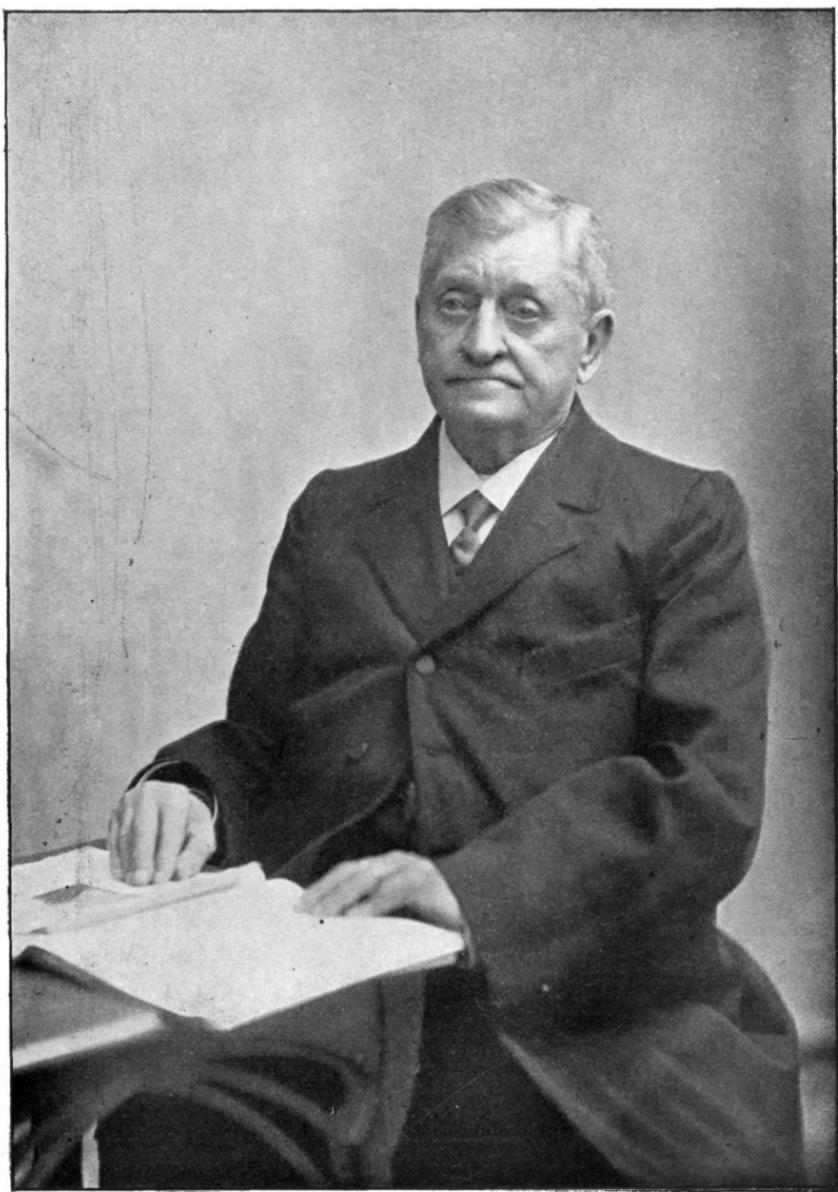
Zešiwk I.

(Cyłego rjada číslo 126.)

Budyšin.

Z nakładom Maćicy Serbskeje.

Jakub Kral.

Dr. phil. Marcin Renč.

Jan August Zoba,
zastupjeř 5. wjesneho wólbnego wokrjesa.

ČASOPIS MAĆICY SERBSKEJE

1912.

Redaktor:

prof. dr. Ernst Muka,
komtur rjadow Danila a sw. Sawy atd.

Lětník LXV.

Budyšin.

Z nakładem Maćicy Serbskeje.

Typiske ličby we serbskich ludowych pěsnjach.

Spisal G. Švejela.

Typiske abo spodžiwe su tajke ličby, kotrež maju pak po ludowej wérje někajku potajnu mówc, pak so we wěstych prajidmach nałožuja bjez džiwanja na jich wopravdžitu ličbnu hódnosć. We přisłowach a bajkach, wašnjach a přiwěrkach namakaju so wěste ličby, a čłowjek so praša, čohodla runje tuta ličba jow stoji a žana druha. Tajkich ličbow je we wšitkich indogermanskich, wosebje pak we semitiskich rěčach wjele; čitajmy jenož „Stary Zakoń“, a bórzy jich dosé nadeńdžemy. We přiducym nastawku su typiske ličby ze serbskich ludowych pěsnjow a bajkow zezbérane a zestajane, zo by wosebitosć tuteje wěcy so pónzała. Na přirunanje z druhimi rěčemi pak njemóžeše so džiwać, dokelž k tomu by słušało wobšerňiše zeznaće powšitkowneje ludoweje literatury. Ale we nastupanju serbskeje rěče je přislušny material nimale dospołnje wučerpany. Zarjadowanje pak so sta po jednotliwych ličbach a po častosći jich wustupowanja.*

Njeličomnje husto trjeba so ličba tři. Nan z wjele džěćimi pytaše kmótrow za swoju najmłódšu holčičku, wón nadeńdże tři wosoby, kotrež tutu česć na so wzachu a potom wo to džěćatko so zwadžíchu, to su: čert, swjaty Pětr a swjata Marja; posledniša doby a přińdže za tři lěta, zo by swoju mótku sobu wzała (II, 179). — Pod šibjeńcu zetkachu so třo duehojo a roztorhachu nje-prošeneho připosłucharja na tři kruchi a powjesnychu je na tři róžki šibeńcy (II, 184). — Dwaj muzej so zwadží-

* Maćizna je čerpana z přidueych žórłow: 1. Haupt und Schmaler, Volkslieder der Wenden (skrótčenje I., II. = prěni a druhí džěl); přidawki k tutej zběrcy su we Časopisu Maćicy Serbskeje wot Muki, Jordana, Markusa — Hórnika, Černeho (skrótčenja po lětnikach); 2. Veckenstädt, Wendische Sagen atd. (skrótčenje V.); 3. v. Schulenburg, Wendische Volkssagen und Gebräuche aus dem Spreewald, Leipzig 1880 (Sch. Gebr.), Wendisches Volkstum, Berlin 1882 (Sch. Volkst.).

štaj, hač smě so prawo z pjenjezami křiwić, a woprašeštaj so třoch rěčnikow (II, 181). — Dwaj putnikaj, nan a syn, pytaštaj hospodu a „nadejšloj stej korčmički tři“ (I, 285). Njeswérneho korčmarja wobwinuje nan lžě a morjenja; tón pak přeje prajicy:

„Ja mam tu w khěži tři suché kije:
Hdyž wone młodžinu krydnyć budža,
Dha budu tomu tež wěrići.
W trubjeli mam ja tři pječene kury:
Hdyž wone pjera b'dža krydnyći,
Hišće mi z woknom won zlétować,
dha budu tomu tež wěrići.“ (I, 287.)

Ze swojimi třomi syrotkami dže khuda wudowa k swojej bohatej, ale njesmilnej swakowej wo khlěb prosyć (1877, 23). — Wopuščena syrotka je „wobejšla tři raz kjarchob, mašeriny row jo nadejšla“ a prosy swoju njeboru mać wo třojaku lubosć:

„Stawajšo wy góřej luba maší!
Žišo wy mě skibku wótkšajat,
žišo wy mě zgeľko hupałkat —
žišo wy mě głowku pócesat.“ (II, 90.)

A hišće džensa je we někotrych wosadach Delnjeje Ľužicy wašnje, zo při khowanju přewodźowarjo tři króć row wobkhodža a poklaknwywi so swoju čichu modlitwu wuspěwaju.

We wšitkich tutych příkladach zwjaza so z ličbu tři swjata khutnosć. Tosame husto tež wo samych pěsničkach wo lubosći płaći, w kotrychž so jara husto ličba tři nałožuje:

„Šla je tam Hilžička trawu žnjeć,
tři mi te štundžički do běloh' dnja.“ (I, 27.)

Na tři dny bjerje sebi holičo khlěba sobu, zo by zdalena wot swojich swójbných we swojej zrudobje sama byla (1874, 84). — Pod jablonju nadejdze hólč tři holey wot nich:

„Přena wěnki wijašo; —
druga šanty šyjašo; —
tšeša wélgin tužašo.“ (II, 85.)

Druha holca wije wěnki, třo kněža so wo jeje wěnk rubachu: „jadnog' wézechu na kjarchob, drugego k ba-

dařoj, tšešeg', wérnego lubego do jeje komorki" (II, 59). — Zaso druhi příklad: luby wróci so po dołhim času z wójny domoj. Přede wsu wutřeli tři króć ze swojeje buški, to su jeho lubej wjesołe zynki, njeswérny přeēel pak so stróži. Abo luba běše do klóštra šla abo ze zru-dobu wumrjeła: „tši raz luby klóštař hobjézdži“, prjedy hač zaklepa, zo by z njeju poslednje słowčko popowjedał (II, 53), „tši raz wón kjarchob hobrajt'wa“, prjedy hač zastupi, zo by při lubcynam rowje žałosćił dla minjeneho zboža (II, 93).

We druhich lubosćinskich a žortnych pěsničkach njenamakamy žaneje wosebneje myslé we ličbje tři. Dwaj bratraj pytaštaj swoju sotru a namakaštaj ju we třećej khězi při rynku (1874, 93). Jako herec do města přińdže, nadeńdže we třećim domje młodžinu:

„Prědny chopi witaś
a drugi chopi šenkowaś.
Tšeši chopi powedaś:
graj mě jadnu rejku!“ (1881, 63.)

Někajki žortař měješe džiwne cowanje: wón namaka we swojej kapsy tři złota, kupi sebi za nje tři woły, wo-raše tři wosrjedki a syješe na dobru zemju żobodu, na hórki pak pšeniciu (1881, 44).

Swojemu lubemu, kotryž po dołhim času domoj so wróci a so njecha daé póżnać, praji holičo ze žortom:

„Wšak mam hyšći drugich tšoch —
te su tši raz radnejše —
te su tši raz rědnejše — (II, 86).

K tomu so derje hodži, štož młody hólc wo swojich lubosćinskich zasadach praji:

„Tši kwětki tergaś,
tši wóstajiś:
młode žowća lubowaś,
starym pak daš hyš.“ (II, 109.)

Pachoł, kiž tajkeje wučby so džerži, khwali so z lohkej myslu:

„Moja móterka mě šcoka,
až ja wéle lubkow mam;
z jadnej' budu rejowaś,
drugu budu fryjowaś,
tšešu budu sebe braś.“ (II, 110.)

We bajkach, přiwěrkach a wašnjach je „tři“ jara rozšerjena ličba, kaž tež pola druhich narodow. Tu móżemy jenož někotre příklady podać. Třoch swojich synow pósła nan do swěta, zo bychu swoje zbožo pytali; tři kołpy widí hóle na wodźe (Sch. Gebr. 69, 77). Tři kórcy žita přinjese wódny muž, tři knježnički su so w holi zabłudźile, tři holiča přińdzechu na reju (Sch. Volkst. § 24, 28). Tři zwony su w haće zanurjene (ze Šćeńca). Na Wopargu činja ludžo tři křižiki na hródzine durje; štóż je so stróžił, dyrbi tři króć wuplunyć; štóż chce z někim někajku kuþ činić, dyrbi tři króć jeho wobeńc a ma jeho potom w swojej rucy (Skjarboše). Khodojtam njesměš ani woheń ani sel ani kwas (éčsto) požcić; wone wumywaju mlokowe horney (mlóčniki) z koprikom, rutwičku a molowym zelom; do „hrajacych pjenjez“ dyrbiš pjenjez, worcl a kobołk čisnyć (Sch. Gebr. 158, 160, 206). Tež w přisłowach so husto tuta ličba „tři“ nałożuje. Tajke přisłowa su: Jaden kańeń tsi duby, jaden dub tsi narody (d. s.). — Tři khošća a kobielka hribow na wikach njesčinja hermank. — Tři žónske, tři sroki haruja bóle hač kulowski hermank. — Třo bratřa pomhaju mjenje hač jedyn wutrobny přečel. — Dwaj derje radžitaj, třeći je přeradnik (Rd. 153, 24). -- Trojake wospettowanje samsneho słowa wupyšuje rěč. Tak rěka „žohnowanje“, kotrež w rukopisu z lěta 1818 namakach: „We našych mrokach za našymi gumnami jo jadna wélgin, wélgin, wélgin dlymoka studňa; we tej studni jo jaden wélgin, wélgin, wélgin wélikí kańeń; spózy togo kańeňa jo jadna wélgin, wélgin, wélgin zla waka. — Tajke wospettowanje čini rěč swjatočnu.

Čakanje a žedzenje lubowacych wutrobow je wuprjene z ličbu **sydom**. Kaž: „Sedym lět jo Jakub służył, myslíł, to jo sedym dñow“ (II, 81), tak je husto w ludoowych pěśničkach tasama doba, kotruž ma hóle wo swoju lubu słužić abo jeje čakać, abo njewjestu wo lubeho. Tajka swěrnosć a wutrajnosć dostawa tež z wjetša zasluženu lubostnu mzdu.

„Słužił je hólčik panikej
na te mi šesć a sydom lět;
słužił je hólčik sydom lět,
na wosme lětko wón słužeše.
Zasłužił ryzy konika,
k temu mi konikej huzdžíčku,
k huzdžíčey rjanu tu holičku (I, 75).“

Mjenje zboža ma druhi lubowař, kotremuž rozomna mać do rady dawa: Naša ta Hanka małka jo, spocakaj

hyšći sedym lět (1874, 83). Rozhněwany druhí skorži: Sedym lět som ja ju lubo měl, nět mě ju drugi šelma wozeł (II, 38). Potom zaso slyšimy:

„Běstaj pak, běstaj pak młodaj dwaj,
swěru so lubo měještaj.
Sydom lět hromadže khodžeštaj,
na wosme cheyštaj wonaj so brać“ (I, 130).

Ale kaž tak īusto so stawa, měsachu so „złe huby“ do teje lubosće a roztorhachu zbožo młodžencej radžo, zo by na sydom lět do wójny šoł. Wón posłuchaše a padny w bitwje. Holičo wotmołwi sołobikej (syłojkej), kiž tu zrudnu powjesé přinjese:

„Prjed' hač cheu žarować luboh' swojoh',
radšo chcu sydom lět płakać přez njoh' — —
Sydom sym lětkow pak łożo słała,
žanu tu nócku sym njepospała,
kózdu tu nócku sym přepłakała“ (I, 130).

We podobnych zrudnych nazhonjenjach chee holičo do klóštra hić a dyrbi we swojej bolosći hišće wusměšenje a hanjenje slyšeć. Wono pak wotmołwi:

„Byrnjež ja sydom lět luboh' měla,
čista sym knježna ja wostała“ (I, 82).

Młoda kralowa dostanje list, zo bu jeje mandželski na wójnje zabity: „až ja jog' debu žałowaś

a sedym lět a sedym dñow
a hyšći sedym tyżeńow“ (II, 52).

We druhich spěwach zjewi so zaso mócnisa nadžija a wjesele zasowidženja. Luby je do wójny éahnył, hižo za poł lěta přileći syłoj (sołobik) a spěwaše: „Gólica, ty derbiš žałowaś, žałowaś dejš ty sedym lět, pšeto luby jo zabity.“ Ale swěrna lubosć tajkej powěsei njewěri a praji:

„Sedym tych lět ja žałowaś cu,
ale w wosymem w rušanem wěncu chójžiś“ (1881, 39).

Luby přińdže woprawdze zaso z wójny domoj a namaka swoje holičo zrudne, zwuwoprašowa so jo njepóznaty, čehodla je tak zrudne, a zhoni: „Žinsa jo rowno sedym lět, až mój luby jo na wójnu šěgnuł“ (1882, 121). Za tajku swěrna lubosć dosta wona rjanu mzdu, přetož wuskušowař njeje cuzy podrožnik abo prošer (II, 43), ale jeje luby, kiž strowy z wójny domoj ćehnje. Sem słuša tež ličbne spěwańčko „Ancyna zaslužba“ (1877, 9):

„Anka służy prędne lěto,
zasłuży sebe kokošku.“

Mzda je z kóždym lětom lěpša. Druhe lěto sebi zasluži husyčku, w třecim wowcku, dale „swinju, krowu, kónja“ a we sedmym lěče lubeho. Potom rěka poslednje hrónčko:

„Anka służy wosme lěto swinja žěšo wikel wakel,
zasłuży sebe źiši; wójca žěšo habel, babel,
źiši žechu płakajucy, gusycka žěšo gingel gangel,
luby žěšo juskajucy, kokoška žěšo koš, koš, koš,
kón ten žěšo rigocecy Anka pšecej dobra, wjasoła.
krowa žěšo cypel, capel,

W jenej bajcę ma młodženc sydom lětne pruhowanje přebyć, zo by potom bohate zbožo wužiwał (Sch. Gebr. 76). Spominanje na starodawne prawo snadź je so zdžeržało w powjesći, zo za njeskutki jenož sydom lět zamołwjenje so žada (V. 477), zo potajkim za tym časom so zalětni. Raz tež namakamy „sydom slěbornych“ jako mzdu za zamjelčenje (1881, 21).

Dale mamy wopomnić, kak so sydomka z druhami ličbami zjednoća. Bajka powěda: W Hažowje łożachu šcipjeła (ščuku), kotryž warjeny sydom šklow napjelni; znaty mócný muž wujě stejo pjeć šklow, a praješe: „Nětko je mój přeni hłód preč.“ Tuž jemu zebrachu zbytniej dwě škli, prajicy: „My cheemy tež něsto měć.“ (Sch. Volkst. 11). Potajkim maš tu summu $5 + 2 = 7$, runje kaž w bibliskim powjedańcu wo nasyćenju 5000 ludži. Sylny muž njese $\frac{1}{2}$ kórca žita a jeho džowka $\frac{3}{2}$ kórea žita do młyna (ibid.). Papjeru z kuzłowacym pismom dyrbiš na 7., 9. abo 14. dnju do běžaceje wody połožić. Hdyž je honač 7, 9 abo 14 lět stary, znjese wón jejko, z kotrehož so plon (bazylick) wukluwa (ibid. 100). W hrónčku rěka: „Moja mama ma gusy, šesć módrych, sedym šerych“ (II.). Podpaleŕka je šesć khěžow podpalila; hdyž so k sedmemu podpalenju nastaji, wona skhori (Sch. Gebr. 95).

Z luboznymi a wjesolymi podawkami stej zwiazanej ličbje „dwě“ a „štyri“. „W zagrodce dwě rědnej žowce stej“ (II, 18), abo na luce (II, 51) dwě lubujetej tohosameho pachoła . . . , sćelej jemu listy (II, 38). Dwaj hólcaj džetaj hromadže na fryju, přećeły přewodža přećela jako braška (1882, 140; I, 124); dwaj putnikaj so hromadže na puć nastajištaj; „dwa gerca lubosnezejgraštej“ (II, 137, 16); dwaj hrodaj stejitej při morju (1893, 109). Dwaj štomaj stejitej w zahrodze (II, 104)); dwě rózi kćějetej na krju

(1893, 102). Dwě kruwje dyrbitej so dać jako wotpłatk za jateho młodženca (I, 108), dweju bratrow ma žowć (II, 88), dwaj wěncaj wije luba (II, 59), kóžda holca dostawa jenu naliku, luba pak dwě (I, 303). Luby wróci so domoj a rjekny swojej lubej jene słowo abo tež dwě (II, 40) — wérne znamjo za to, zo Serbja, kaž burja z cyła, mało rěča, — abo wón prosy při jeje rowje: „Stawaj, wótgroń mě słowje dwě“ (1893, 93).

Staré wašnje wobrónjenja mamy snano w tym widžeć, zo pachoł njese na jenym boku wótry mječ, na drugim pak „noža dwa“ (II, 63). Wo dwémaj nožomaj so we wjacorych pěsnjach rěči: Ž wody, hdzež je so luby zalał (tepił), wułojištaj rybakaj dwaj nožej; morweho njewjestā čisny tón jedyn nóż zaso do wody, druhi pak staji sama na sebje (II, 13); podobna pěseň wobswědča, zo je luby swojej dwaj nožaj kupił (1881, 15).

Lubozny žort tež leži w tym, zo so hódnata wšelakich čłowjeskich dobow wotměrja z ličbu „dwě“:

„Z cujeje zeiće formani
pšiwjadli nam wót starych žědow:
za škórku khlěba dwa starej žěda.
— — — pšiwjadli nam wót starych babow:
za stare grabě dwě starej babe.
— — — pšiwjadli nam wót młodych muskich:
za kulku guski dwa młodej muski.
— — — pšiwjadli nam wót młodych žeńskich:
za twardy tolař dwě młodej žeńskiej.
— — — pšiwjadli nam wót rědných gólcow:
za pól parla rědnego kjarla.
— — — pšiwjadli nam wót rědných žowćow:
za towzynt tolari dwě rědnej žowći“ (II, 47).

Prawje wjesoły a přijomny wuraz ma ličba „štyri“. Štyri brune konje sú hordosć młodženca, z nimi wón jěcha abo jědze na dwór swojeje lubeje, zo by k njej po-hladał a swoju lubosć zjawnje wuznał (II, 59. 1882, 115, 123); holičo swědči, zo je jeje lubosć tak wulka, zo ani štyri ani šesć konjow njemóže ju wotwjesć (1893, 88); štyrjo hercy najhrawaju k reji (II, 134), štyri swěcy swěća slubjenymaj (I, 240). Na tute swěcy při slubjenju spomina wašnje, kotrehož so hišće džensa ludźo džerža. Na kwasne blido staji braška dwě zaswěcenej swěcy před nawożenja a njewjestu, spěwajo tu štučku:

„Ja swěcy sym, prjódłk swěću či,
Cheu we swětle če wodžić.“

W ludowej přiwérje so prají, kotrehož swěčka so prjedy dopali, tón preni wumrje. Ze wšej pilnoséu kedžbuja kwasarjo na to, zo byštej so wobě swěčcy jenak doľho paliľej. Ale w prawym wokomiknjenju přistupi braška a wuhasnje wobě na raz, prajicy něhdže: „Naše žiwjenje steji w Bożej rucy.“

Wo dary prosy w póstnicy:

„Handworska přaza:
štyrjo młodži hólcy;
štyri wubjerane,
wuzwolene hólcy“ (I, 270).

Druha wjesoła klinka zastupi do korčmy ze słowami:

„My smy tu štyrjo wot klóštra,
pijemy, hrajemy, wjeseli smy.
Přińdžemy-li, hdžežkuli checemy,
wśudźom nas korčmarjo witaja.“ (I, 121.)

Šesnače porow, to je 4×4 , je na reji (1893, 88); bajka wopowjeda hrozne skutki štyrjoch kozow (II, 159): wjelk wora lada ze štyrjom i kozami, baćon w dołhich škórñach je jemu pohonč (1881, 22); kačka znjese štyri jeja a wusiedzi pjeć młodych a połdžesata skopa (II, 83; 1883, 117), po druhej pěsni pak je wulahnyła „raźca“. Wo hrozných pukach zaso spěwa hrónčko:

„Zwažiła se pacpulka z robłom,
huštapiła jomu styri zuby z gróbłom.
Zwažiła se Tyckowa z Tyckom,
huštapiła jomu styri zuby z bickom“ (1881, 58).

Tosame wjesele nad bićom a rubanjom jewi so we štučcy:

„Tak se nam źo,
gaž ſejſmy ak tſo;
gab' styŕo byli,
by se bili a ryli“ (1877, 23).

Za štyri pjenježki chee sprawny mandželski swoju žonu předać (II, 57); štyri kruwy ma młodý šolta w hródži, a tohodla dyrbjał nan jemu rad swoju dżowku za żonu dać (II, 88), za štyri njedžele hižom wróci so luby domoj z wójny, dokelž žedženie za lubej jeho čeri (II, 53).

Jedyn króć so štyrka namaka tež w khutnym zwisku. Młody knjez zetka přewodžerjow, kotriž jeho lubu k rowej přewodžachu, a zawała: „Stejće wšak a čakajće, wy lubi štyrjo nošerjo!“ Ale ze słowa: „wy lubi“ póżnajemy, zo tudy so njemysli na zrudny podawk smjerće a pohrjeba,

ale na lubosć, kotruž nošerjo tej zemrjetej wopokazaju (I, 161).

Něšto raz so tež wulka dalokosć woznamjenja z wurazom „styri mile“. Tak w žortnym hrónčku: „Wot Gubina do Grabina to su styri mile“ (II, 159), we wěrností wšak je to wjèle dale. Podobnje w pěničcy, hdžež so praji, zo pan je we wójnje padnył a leži pohrebany „za Donawu, styri mile za Morawu“ (II, 81).

Druhdy pak so při druhich měrach štyri jako znamjo wulkeje ličby trjeba. Wo čakanju slubjenych so raz praji: „Jadno lětko, dwě lětce, to ňejo nic; tři lětka, styri lětka, to wšak jo dosé“ (1882, 120; 1893, 96). Za zajateho młodzence sadžeu jeho swójbni, zo bychu jeho wukupili, za sobu „jedne złoto, dwě złose, tři złota, styri złota“, ale podarmo; naposlědku sadži jeho luba tunu złota a jeho z tym wukupi (1881, 56).

Při wšelakich postajenjach časa, wosebje krótšeje doby, wuživa so wuraz „jene lěto, poł lěta“. Njewesta prosy lubeho: „Wostań ſcē lětko při mni“ (I, 141). Knježna, kotaž je přečiwo swojej woli z wódnym mužom slubjena, prosy swojeho nana: „zo by jej lětko khodžić dał po swojim dworje“ (I, 62). Z čežkej wutrobu přińdže luby za swojej njewjestu hladač a slyši: „Wono je džensa runje lěto, zo smy ju na keřchow dowjezli“. Wón jěcha (jědze) na keřchow, stupi k jeje rowej a slyši ju prajić: „Džensa pak za rune lěto, to budžeš, luby, tež pola mje“ (I, 89). Druhdže zaso so spěwa:

„Steji ta woda lěto tam,
Hdžež hólčik k holčey dže“ (I 149).

Wobstajnosć wody je tudy znamjo swěrnostě mjez lubowanymaj. „Bog kšél, ab' za lěto humřela!“ tak zakliwa mać swoju džowku, z kotrejž slubjeny přečiwo jeje woli čekny, a „hyšći tam ňebě žednog' pól lěta, humřelo rejtařej žowcyšće“ (II, 18). Jako „poł lěta běšo zajšlo, wroši se luby z wójny dom“ (II, 53), druhí přikhadža za běrtyl lěta (II, 71). „Njebě so minyło wo poł dnja, hólčik tón skhori a wotemrě“ (I, 85) w zrudženju wo swoju lubu. Hordy na swoje konje pohonč praji: „Naše wjacy za poł dnja nadžělaja, dyžli druhe wše za cyłe lěto“ (I, 141). Runje lěto wisy njewinowaty młodzenc na šibjeńcy, wot swjateje Marje při žiwjenju zdžeržany, mjez tym zo jeho křiwdzér za běrtlik hodžiny je morwy (I, 287). Běrtlik hodžiny do switanja so jedyn podawk sta (I, 223).

Wothladujemy-li wot wozjewjenja časa, so tutej zla-

manej ličbje „poł“ a „běrtlk“ (štwóré) hišće jako džēlej wot sta nałożujetej: poł sta wowcow ma so za zawdawk dać k wukupjenju jateho (I, 108), pjeć a dwaceći t. j. běrtlk (štwóré) sta wowcow zežra wélkoraz zasobu (V. 397). Serbski kral bu přewinjeny w pjećapjećdžesatym lěće swojego žiwjenja, potajkim jako wón poł sta lět bě wobzamknył a bě potom hišće žiwy pjeć lět, to je poł džesatka (V. 14). Jako posledni ruski kejžor wumrě, čitach w někajkich němskich nowinach, zo bě před 100 lětami cyganka wěšciła, zo žadyn ruski kejžor njebudže starší hać 45 lět, t. j. poł sta *minus* (mjenje) poł džesatka: móžno, zo we woběmaj powjesćomaj jenajke spomnjenje so jewi.

Wot druhich nałożowanow ličby „poł“ budź jenož hišće spomnjene słwo, kotrež kralowa džowka swjatemu Jurijej rjekny:

Ja cheu tebi daći
poł tych mojich pjenjez,
poł toh' nowoh' města,
poł toh' nowoh' hrodu (I. 279).

Jenož jara rědko přikhadžetej ličbje „pjeć“ a „šěsc“. Njezbožowny čłowjek prosy Boha wo wumoženje „pšeż joko pěś ranow“ (1877, 25), runjež je tudy woprawdžita ličba měnjenia, je tola kedžby hódno, zo je ličba přistajena. Za małego čornika płaći so „pěś maskow twardych řeńez“ (1881, 50); žona čisny do „grajuczych řeńez“ jehličku a namaka potom „pěś tolari“ (Sch. Geb 206); bur wora za pjeć kórcow wusywa (1882, 118), hdžež pak ma varianta šěsc kórcow (II, 84). Někotry kruty pijeř dyrbi nazhonić, zo je njekničomny korčmař pjeć napisał, hać runjež je jenož tsi karančki pił (1882, 143), jónu pak přečelnawa hospoza nawopak tsi napisa, hdžež bě pjeć pitych (1881, 41). Tu je podobnosć ličbow 3 a 5 wina, zo stej we pěsni hromadu stajenej, runjež kaž so němske přisłowo „někomu x za u scinić“, załožuje na podobnosć ličbow x = 10 a V = 5 we łacanskim pismje. Za čas serbskeho krala bě w Bórkowach pjeć budow, a tro rybacy započachu wjes twarić (Sch. Geb. 1) Mjeć serbskeho krala je tři smužki (Zoll) tołsty a šěsc črij dołhi (V. 14.).

Přeco we khutnych zwiskach widźimy džewjatku, wona je ličba njezboža a smjerće. Přisłowo praji wo zakosćenych hrěšnikach: „džewjeć bolosców a hišće žana pokuta“, wo bujnych holičach: „džewjeć nawożenjow, ale žadyn bjerjak“ (Rd. 25), wo złostnych rěčach: „džewjeć hubow na tebje, jenalutka za tebje“ (Rd. 196), wo dalokim

nječešćenym přečelstwje: „wono je džewjata woda wot pjeluški (II, 191), wo palencu: „na jenej kapcy palenca wisy džewjeć čertow“ (Sch Volkst. 85). Na 1. meje khodža khodoty přez džewjeć polow a džewjeć mrokow, zo bychu wšelake zela zběrale; pola, po kotrychž su wonie khodžile, w tym lěče žanoho wunoška njepřinjesu (V. 284, Sch. Gebr. 158). Džewjeć dnjow prjedy hač chceš žito žnjeć, dyrbiš na pospyt syc; jeli zo so při tyni kosa zekřiwi abo zašerbi, dyrbiš hišće někajki čas ze žnjemi počakać (V. 443). Džewjeć dnjow do 1. meje abo po nej chcedža khodoty něsto požcić, ale njesměš jim ničo dać. Tež džewjeć dnjow po čelenju kruwy njesměš ničo wupožcić, hewak njezbožo na swoj skót přinjeseš (Sch. Gebr. 159, 161). Mordařka swojich džěci kroči přez kerčhow k cyrkwi, tuž so wotewri džewjeć rowow a džewjeć dušow morjenych džěci příndže naprjódk (II, 150); jena duška praji: „džewjećim hlojčku sy zwotrubała a džesatemu zaso myslíš“ (I, 283), skoči njesmilnej maćeri na šiju a zawali jej hlouwu.

Tež hewak stej džewjačka a **džesatka** wšelako zwjazanej. Swoju džowčičku stej starzej „chowałej we žeweśich zamkach ho žasetej komoře“ (1881. 43), pôlski kral čehnje do wójny ze swojimi džewjećimi pachołami, džesateho wostaji doma, tón bu potom wobhrěseny a zahnaty (I, 128). Swjata Marija wjedże swoju mótku do hrodu z džesaćimi jstwami, džewjeć dyrbi wona čisćić, tu džesatu pak nje-wotewrić; wona tu kazní přestupi a so pokhosta (II, 179). Kak ličba džewjeć ze smjerću zwisuje, widźimy z powjedańčka wo šerjenju (V. 350): Wotročkej zjewi so jeho zemrjety knjez džewjeć nocow zasobu, w džesatej je wotročk morwy; druhi čłowjek widžeše šerjenje a wumrě w džewjatej noocy po tym. Tak je tež we přiducej štučcy, kotař drje so žortna zda, ale tola bojosć wo žiwjenje lubeho jewi:

„Hdy bych wjedžeła,	Hdy bych wjedžeła,
Zo mój luby wumrje,	Zo mi luby wotkhorje,
Cheyła jemu ja	Cheyła jemu ja

Džewjeć smjerćow najeć. Džewjeć hercow najeć“ (I, 303).

We tutej pěśničcy je basnik z wopomnjećom smjerće na ličbu džewjeć přišoł, kotař potom we druhej połojcuy wosta, hačrunjež hewak hercy přeco po štyrjoch abo po dwémaj wustupuja. Tola z jenym wuwzaćom: „Wujěl jo luby na wódę z wósymnasćimi gercami“; ale tu wšak je njezbožowna ličba džewjeć dwójcę wobsahnjena a tak tež jězba k lubey bu z jězbu do smjerće. Wětr so zběha,

čołm so přewjerta a luby so zalěwa (II, 13). Hišće raz přikhadža nam ličba wosymnaće tohorunja jako dżewjeć na dwojo. Hród serbskeho krala w Bórkowach stražuje wulki ptak, kotrehož wupřestrjenej křidle 18 łohći měritej. Dokelž ma w serbskich bajkach postawa „serbskeho krala“ wšelake znamjenja, kotrež złym mocam a ducham přislušeu, směmy tutomu ptakej podobu smjerće přispěć. Za jenej powjeséu je wón čert sam był. (V. 15.) Njezbožowna ličba je dżewjeć hišće we přiduceych příkladach: Po starej přiwérje storkaše holičo patoržicu wjechor w kuchni dżewjeć króć z nohu do pjeńka a połozi wuchu na njón, zo by slyšała, što so w nowym lěče stanje. Tuž padny sekera dele a wotéa jej hłowu (Sch Gebr. 249). Wódný muž zańdže w nocu husto do młyna, zo by sebi ryby warił. Raz naděndže tam mjedwjedža, kiž jeho hroznje zdrapa. Hakle za lěta so tam zaso zwaži a wopraša so młynka: „Maće dha hišće tu hroznu kóčku?“ a młynk wotmołwi: „Haj, a wona ma dżewjeć młodych, kotrež su dżewjeć króć hroznisze dyžli ta stara.“ Tu so wódný muž zhubi a wot toho časa wjacy do młyna njeprińdże (Sch Volkst. 59). Dżewjeć mužow jědžeše hromadže na čołmje, dżewjaty bu při łożenju rybow wot wódnego muža drjaźnjeny (Sch. Volkst. 53).

Cyle zrozumieli je, hdyz ma po tajkim tež we wojowanju přećiwo złym mocam ličba dżewjeć swoju wažnosć. W nocu swjateho Jana nazbéraju sebi ludźo na třoch mrokach dżewjećore hojiwe zelišća a zawijeju je do wěnka za pomoc přećiwo wšelakim khorosćam. Dżewjeć dnjow do hód dyrbi so husaca pječeń jěsc (V. 475), abo w patoržicu dżewjećoraka jědž (Sch. Gebr. 248. Volkst. 129) Najskeršo stawa so to tohodla, zo by čłowjek so z tym škitował před škodu „mjaz gódami“. Tohodla tež přisłowo praji: „Dżewjeć jědžow, kaž w patoržicu wjechor“ (Rd. 243).

Na „jećmjeń —jacmeń“ [khorosć wobwočow] dyrbiš dżewjeć jećmjenjowych zornjatkow přez křiž połožić a je potom do běžaceje wody ćisnyć, z tym khorosć zańdže (Sch. Gebr. 225). Jene „zohnowanje — zagrono“ pře waki a zrostki rěka: „K połdnju je dżewjeć studnjow a we tych studnjach je dżewjeć wakow. Te studnje su wuskhnyłe a te waki, kotrež ja přimam z ruku, dyrbja zahinyć“ (Sch. Volkst 98). A zarjekowanje pře woheń: „Běžaj, běžaj perwy 'ogeń, nocoś ty bózy 'ogeń wichowaś, ga dej si święta Marija 'ubiś ze žeweśimi pštutami a 'uścowaś ze žeweśimi chartami“ (Sch. Gebr. 219). Pře někajku druhu khorosć położa so lina (abo žaba) na wutrobiny dólčk, wostaja so dżewjeć dnjow tam přiwjazana a ma so potom do běžaceje wody

ćisnyć (Sch. Volkst. 99). Nječista woda dyrbi přez džewjeć karančkow běžeć, potom je zaso čista (z Hornjeje Łužicy). Wobkuzłane pjenjezy so po džewjećich lětach zjewja (Sch. Gebr. 206).

Spodžiwno je, zo ličba džewjeć tež při założenju sydlišćow so namaka. Za čas serbskeho krala běše w Bórkowach pjeć budow, na Lićem jena a třo rybacy su započeli twarić, potajkim $5 + 1 + 3 = 9$ (Sch Gebr. 1). Džewjeć mužow běchu přeni wobydlerjo na Lićem (ibid. 17). Hrodišće pola Cazowa je natwarzene wot džewjeć žonow za jenu nóc (ibid. 34).

Ličba dwanaće pokazuje započatk połnōcneje hodžiny, a přikhadźa w tutej mysli husčišo. Pornjo njej je jědnata abo džesata hodžina započatk nocy, štvorta hodžina započatk ranja. Přisłowo praji: „Dwanaće šeršenjow skóncuje konja“, tu chee dwanaće woznamjenić tak wjele kaž kopicu, cyle podobnje kaž cuze słowo „tucynt“; runje tak tež we druhim přisłowie: „Dwanaće hłowow a třinaće myslow“ (Rd. 24) t. j.: tež mała črjódka budže lědma jeneje mydle. Pokazmow na njezbožowny wuznam ličby třinaće je mało. Wo złej wacy, kotruž swjaty Jurij zabi, so spěwa: „Třinaće je ludži na raz zesnědała“ (I, 278). Přiwérka praji: Hdyž džéčatko hnydom po narodže njekřiči, wumrje we swojim třinatym lěče (V. 445). We tutymaj příkladomaj pak móže so tež cuzy wliw jewić.

Wulke syły a měry so husčišo wupowjedaju z ličbami 30, 33, 40, 44, 60, 80, 90, 99, 300, 400, 1000. Tak stoji w bamžičcy wo Judašowej přeradźe:

„Njestaraj so wo khleb,   Za třiceći pjenjez,
teho chcu nakupić   to nic njeje wjele
za třiceći pjenjez.   tež nic njeje mało“ (I, 276).

Tute poslednje słowa, kotrež so tež w druhich pěsnjach a husto dosć tež w žiwjenju slyša, wotkrywaju wutrobu serbskeho bura, kotryž njecha nikoho wobśudźić, ale tež hdyž raz trochu wjele pomina, rad přistaji: „to wšak njeje wjele“. Třiceći toleri poskiće knjez holičcy, zo by swojeho lubeho wopušćiła a „rajtarja“ sebi wzała (1881, 13). Třiatřiceći twarožkow wuplapa wjelk za krjom po džéca-cym hraću (Sch Volkst. 184). Serbski kral dawa swój wóz čahnyć 40 džéćom, wón namaka w „čertowym kamjenju“ pola Rampuša jědž za 40 dnjow, zo z njeju přez nuzu so dožiwi (V. 14). Rad stej ličbe třiceći a štyrceći zwjazanej. Młody pan z Mišnja hraje kóstki a přehrawa „kubło, pjenjezy, třiceći wozow wojskowych, štyrceći konjow rajtařskich, na kóždym konju pacholo“, z kotrychž pak dwaj staj

ćekloj (I, 137). Bratr pyta swoju sotru: „ja som ší pytał třízaséa lět, styržaséa kóni som zajězdíł (1881, 33). Młodženc čehnje do šwejdskeje wójny „třízaséa mil daloko, styržaséa mil šeročo“ (II 85; 1882, 118; 1893, 107), abo „tři sta mili za wodu, štyri a štyrceči za Prahu“ (I, 37); wulkosé morja (měnjene je „baltiske morjo“) wjedźe k tomu, zo so praji nie třiceči, ale tři sta mil, a zo by tež na kraju najwjetša dalokosć so woznamjeniła, so ličba štyri podwoja: štyri a štyrceči; wuraz štyri sta mil za Prahu njeby hewak móžny był, dokelž džě njeje žana naša wójna do tajkich dalokosćow pod połudnjo šla. Wódny muž slubi holiče, kotraž dyrbi so z nim woženić:

„Ja chcu či dać móst twarići
wot lutoh' złota, slěbora;
ja chcu če daći přez njón wjesć,
ze třicečimi wozami,
ze štyrcečimi konjami“ (I, 63).

Studnja blizko Jeruzalema, w kotrejž hozdže za Jezusowe křižowanje leža, „třízaséa łokš jo dľumoka a styržaséa łokš jo šeroča (1874, 82). Paliwaka, kotruž je swjaty Jurij zabił, dyrbi so zaryē do jamy, kotraž je 30 łohči šeroča a 40 łohči hľuboka (I, 280); tutu waku kladu na wóz, ale wona je tak čežka, zo dyrbi so štyrceči por koni zapřahnyć a třiceči por koni připřahnyć, prjedy hač wóz so hiba (II, 148).

Šesćdžesat toleř je pachoł dał za wěnk swojeje lubeje a runje tak wjele za pjeršećen na jeje ruce (1882, 152). Za dwémaj lubymaj, kotrajž stej hromadže čeknyłoj, „čeri sydomdžesat bubnarjow a džewjećdžesat rajtarjow“ (I, 227). Do 99 sukow je kocor (kot) zawjazany, zo by přiwěra so z nim skućila (Sch. Gbr. 204) Pachoł sebi 100—200—300 toleri žada za tři prosata, kotrež móža rejować (ibid. 68). Tři sta zajacow dyrbi młodženc pasć, tři sta wowcow wotročk (Sch. Volkst 25), za tři sta toleri wukupi so čłowjek z mocu njepřećela (ibid, 41), tři sta toleri žada sebi holičo, zo by čeknjeneho wojsaka njepřeradžilo (I, 70), „złoty nop“ za tři sta kop zatka złostny korčmař putnikowej do kobjałki, zo by jeho potom kradnjenja (paduštwa) wobwinował (I, 286); tři sta toleri sadži ženich za njewjestu, a hdyž maćeri to njebě dosć, sadži 600 a potom 900 toleri (1893, 82). Tři sta (abo dwě scě, Sch. Gebr. 6) wojeřskich ma serbski kral stajnje wokoło sebje, štyri sta łohčow je móst před jeho hrodom dołhi (V. 11, 13.)

„Gaž gerc zagrajo, tawzynt ból zažyjo“ (II, 206), tawzynt króć dobru nóc podawa luby swojej lubcy (1877, 9), haj we swojej wutrobnej řadosći narěka jej: „o ty moja hundert tawzynt lubka“ (1881, 15).

Wulka kopica spodžiwnych typiskich ličbow to je! W někotrych leža bjez dwěla wosebite mysle a čuća. Kak su tute ličby na tajke swoje městno přišle, njeje hišće dosć wujasnjené a to je čim ēežšo, dokelž je přibohowska wěra něhdyšich pôhanskich Serbow kaž tež druhich Słowjanow mało znata. Wěstosć pak zda so nam być, zo khutne a swjatočne nałożowanje ličby tři so założuje na křesćijansku wěru do trojjeničkeho Boha. Sydomka je po zdaću ličba bohowki žiwjenja, přetož 7 lět so prahuje swěrnosté slabjeneju, předy hač smětaj do mandželstwa stupić, hač do sedmeho lěta ličachu stari Grichojo přenje džěcatstwo, hdyž pachoł pod maćerinej ruku a mocu stoješe, štyrnate lěto je pola nas čas konfirmacije, z jedynadwacetym dostawa młody čłowjek „swoje lěta“, wósomadwacete lěto je čas žeńtwy; raz słyśach serbskeho nana swojemu synej prajić, kiž chyše so młody woženić: „Ja sym 27 lět był, jako so woženich, to je časa dosé“; swojego pohonča, młodeho čłowjeka, so woprašach: „Hdy je čas, so ženić?“ a wón wotmołwi: „Wokoło 30. lěta, to ma čłowjek hižo něsto rozyma“; we „Wosadniku“ 1910, 9 stoji w powjedańcu: „Ty sy 28 lět, ga mózoš se ženiš“; — 70 lět traje po 90. psalmje normalne čłowjeske žiwjenje. Štyrka je wjesela, swětła ličba, ličba dobrych duchow, swětłowych bohow, słouca, kotrež štyri počasy lěta a štyri róžki njebja twori. Tomu napřećiwo je džewjatka ličba złych, škódnych mocow.

Druhdy tež powjedař wěste ličby tohodla wuzwola, zo by jasnišo wobrazował. Jemu njedosaha prajić: mječ je „jara“ tolsty, móst je „smjerć“ dołhi, ale wón dawa wěste ličby: mječ je tři porsty tolsty, móst je 400 łohéi dołhi, z tym móže posłuchař sebi to skerje w mysli zwobrazować, štož powjedař měni.

Lud so wjeseli ličbow a z nimi hraje. To njech na posledku wobtwjerdzi ličbne hódańčko, kotrež ze swjateho pisma wosebitosć ličbow 1—12 wuhóda (II, 152). Wono so započina z prašenjom:

Spoředaj z pismow, spoředaj,
"wéle jo jadno?"

Wotmołwjenje je:

„Jaden jo ten wérny Bog
na góre Sinai.“

Prašenje kroči dale ličbu po ličbje a při kóždym nowym wotmołwjenju wospjetuja so tež wšě přjedawše, a poslědnja štučka potom rěka:

„Spoředaj z pismow, spoředaj,
 wele jo dwanaséo?
 Dwanaséo jo pósłow,
 jadnaséo jo gwézdow,
 žaseś bóžych kazńow,
 žeweś jo por janželow,
 wósym bóžych miłosćow,
 sedym bóžych darow [zbóžnosćow],
 šesć kaňeňanych kružkow
 we tej wjažy na tej swajžbe
 w Kana Galilejskej.
 Pěš jo mudrych kněžnow,
 styri evangelisty,
 tso su patriarchy,
 dwa stej z togo raja
 bóžego hugnanej,
 [dwa stej prědnej człowieka,
 z bóžeg' raja hugnanej,]
 jaden jo ten wěrny Bog
 na góre Sinai [na husokem ňebju].“

Rěčespytne spomnjeńki k přisłō-wjesnikam.

Po starym Pfulowym rukopisu zestajał a xrjadował Jakubaš.

Naš njeboćički wótčinec prof. dr. Pful je za čas cyłeho swojeho živjenja najpilnišo a najwutrajnišo džělał za serbsku wěc. Jeho wosebite polo, kotrež pilnje wobdzěłowaše, hdžež móžeše syć a žnjeć, bě serbska rěčnica. Pohladajmy tola na jeho słownik, kiž wo njewšědnej woporniwosći njeboćičkeho wótčinca swědči. Hišće jako stary, sědžiwy mužik, hdyž běše hižo nimale woslepił, přimaše so často pjera a napisa swoje nazhonjenja, zo bychu jeho naslědnicy a wšitcy Serbja tam dale džělać móhli, hdžež běše wón hižo polo připrawił. Mólički dopokaz za to budź nam scéhowacy nastawčk wo „našim přisłowjesniku (adverbiu)“, kotryž sym po jeho rukopisnym načisku zestajał a tu zjawnosći přepodawam.

§ 1.

Adjektiviski wukhód grich. *-os*, *-a*, *ov* abo īac. *-us*, *-a*, *um*, pokazuje so w starobołharščinje na „*-ū*, *-a*, *-o*“ ze-slabjeny, na př. „*vēos*, *vēa*, *vēov*, *norus*, *nora*, *novum*“ jako „novū, nova, novo“. Pozdžišo je so tež maskulinske „*-ū*“ zhubiło a jenož zwostało „nov, nova, novo“. Tajke adjektiva sklonjowachu so substantivisci kaž „dub, ryba, dno“. Hdyž pak k tej staršej twórbje pronomen „*jī*, *ja*, *je*“ (= wón, wona, wono) přistajimy, wutwori so nam nominativ dobrūj(i), z čohož je nastalo „dobry“, gen. dobra-jego — dobrageho — dobreho atd. (Přir. ném. *gut-er Wein*, *gut-es Brot*.)

Podobne přikhadža tež pola wěownikow (substantivow). Tu je so kóneowka „*-o-s*, *u-s*“ naposledku do čista minyla: *ðōuos* — *domus* — domū — dom.

φηγός — *fagus* — bukū — buk (buech-e).

Máozos — *Mareus* — Markū — Mark (w bibliji).

Jacobus — Jakub.

Přisp. 1. Hdyž pak so tola nominativy cuzych słowow wurjadnje abo porjadnje z połnym wukónčenjom „*us*“ pokazuja, dyrbja tu złožku při sklonowanju (deklinacji) kaž we īaćanščinje pušćić: na př. *despotismus* z despotisma; *Titus Livius* — Tita Livija — Tiće Livijej.*)

Přisp. 2. Po měnjenju dr. Pfula dyrbjałe so, kaž dalo ko su nam nuzne, wśitke cuze neutra na *-um* (*ov*) w serb-ščinje do neutrow na „*o*“ přestworić; na př. *gymnasium* (*γυμνάσιον*): *gymnasio*; *seminarium*: *seminario*; *imperfectum*: *imperfecto*. Hać pak by to tež z dobrym prawom a wu-zitkom było, njeje moja wěc přepytować.

Štož ród (*genus*) nastupa, so tutón w jednotliwych pach dnekryje a potom „*usus est tyrannus*“: na př.: ó *ðōuos*, tón dom, īac. *haec domus*; *nidus* — hnězdo (*đas Nest*); *ēlātor* — *oleum* (*đas Öl*, wolij. — īaćanske słowa na „*mentum*“ su pola nas maskulina (ze zwukom na poslednjej zlöžcey z wupadnjenej kóneowku „*-um*“): elemént, testamént.

§ 2.

1. Z dźela wukónčeju so naše jednore přislowjesniki (adverbia) na „*o*“: na př. blizko, dalo ko, dawno, nizko, skoro, sucho, wysoko; dżensa je ēopło, horeo, tužno (*īchwüll*), hwězdnō (*sternehell*); lětsa je sucho, mokro; mi je ēežko, lohko (*īchver*, leicht ums Herz), — Tute adverbia su po na-

*) Wuwzaće „Khrystus, Khrystusa“ je Pful zabył.

Jak.

staću substantivowane neutra našich něhdyšich adjektivow na -ů, -a, -o: na př. blizik-ů — blizik-a — blizik-o, blizko (daš „nahe“, die Nähe). Wot tutych starych neutrow mamy hišće džensa někotre genetiviske zbytki: z blizka, z daloka, na zdala, z čicha, wot nětka (von jetzt ab) atd. Runje tak praji džě so tež „z nowa“ a „wot nowa“, runjež so nominativ „nowo“ (daš Neu) wjacy njenałožuje.

2. Tež adverbium „jara“ (jehr, valde) je neutriski genitiv stareho adjektiva jar-ů, jar-a, jar-o (= sylny, mocny). W někotrych stronach trjeba so hišće zastarske neutrum jaro (jehr), w drugich nowiše (*jaro-je) jare.*)

3. Adverbia na „-o“ widźimy tež we wšelakich zestajenkach, kaž: čémno-barbity (dunkelfarbig),
jasno-módry (hellblau),
mało-wěrny (fleingläubig).

4. Wot adjektivow na „-ni“ pokhadžeja adverbia na „-njo“, kotrež su něhdy na „-nje“ wakónčałe: na př. lě-ni — lěnjo; tunjo (wohlfeil); cunjo (zart).

5. Komparativy na -si maju adverbium na -šo: jasniši (clarior) — jasnišo (něhdy jasniše, clarius); najmudriši — najmudrišo (prudentissime).

6. Adjektiviske participium horey (něhdy hor-icy) ma w adverbiu „horco“ (za „horce“): horco-lubowany.

7. Do adverbiorw na -o słušeju tež naše transgressiva na -jo: wuknjo (im, beim Lernen), dawajo, lečo, palo.**)

§ 3.

Někotre našich přisłowjesnikow (adverbiorw) wukhadžeja na -e (je). To su: 1. Švarcinske komparativy a superlativity, kotrež hišće ze zlóžku „-še“ tworjene njejsu: hluboko — hlubje, najhlubje; daloko — dale, najdale; wysoko — wyše, najwyše; niže, najniže.

Přisp. 1. Za „hlubje“ praji so njeporjadne „hlubšo“.

2. Sčehowace positivy:

a) wjele (viel, multum) je neutrum zastarjeneho adjektiva „wjeli, wjelja, wjele“, wot kotrehož mamy w Delanach hišće zbytk „po wjelim“ (wieviel auf einmal). W korrelatywnych sadach praji so „wjelez“: na př. „wjelez njebo hwězdow ma, (telko) spěw naš ēi zboža přeje“ (Zejler).

*) Wot adjektiva „jarů“ pokhadža tež substantiv jarowe, Roßlaſtantenbaum. Jak.

**) Mi so to njezda prawe być. Přetož transgressiv je twórba słowjesna a adverbium twórba adjektiviska. Jak.

b) zahe (frühzeitig) je neutrum stareho adjektiva „zahi, zaha, zahe“, za čož so džensa „zažny“ trjeba.

c) tež (aud) je poprawom neutrum pronomina „tón-že, taže, tože (= derſelbe, dieſelbe, daſselbe). Tuto -že je to-same, kaž grichiske „v“.

3. Wurjadne komparativiske twórby su:

a) hórje, dluž. górej, runa so z grichiskim $\chi\acute{\epsilon}\eta\sigma\sigma\tau$ = * $\chi\acute{\epsilon}\eta\text{-}i\sigma\tau$ a slúša najskerje k positivej „hórkī“ (bitter). „Hórkī“ pak, kaž hor-ey zwisuje ze slowjesom: ds. „gor-ješ, hs. „horjeć, so horič“ (brennen, glühen), tak zo je „hórkī“ nimale tosame, štož „palacy“.

b) lěpje, dluž. lěpej, wokoło Wojerec lepjej, pokhádza wot positiva *lěp-y (geſchickt, tauglich), wot kotrehož je so jenož hišće negativne „njelepý“ zdžeržalo.

c) mjenje, dluž. měńej, je same z ľačanskim *minus*, kiž tež positiva nima, a z grichiskim $\mu\acute{e}\iota\sigma\tau$ (= $\mu\acute{e}\iota\text{-}i\sigma\tau$) zwisuje.

d) bôle runa so po korjenju grichiskemu „ $\beta\acute{\epsilon}\lambda\text{-}i\sigma\tau$ “ a ľačanskemu „val-idius“. Starobołharščina ma komparativ boliji, fem. boliši, ntr. bolje.

e) wjace, nětko z wjetša „wjacy“ pisane — wokoło Wojerec: „jacej“ (t. j. wjacej) dluž. wěcej (přir. pólski więcej) město staršeho wěce.

§ 4.

Praša so, hač ma naša serbščina tež adverbia na -i.

1. Zda so tak, hdyž na wurazy spominamy, kaž serbski, pólski, čéški rěčeć, pisać; ruski rozymjeć; francowski móć; přir. čě.: »česky mluviti«.

2. Tute nazdaćne adverbia su pak wo prawdże singulariske akkusativy adjektivow na „-ski, -ska, -ske.“ K tomu ma so z woprědka wěcownik „jazyk“ (lingua, Žungc, Sprache) dodać: serbski (jazyk) rěčeć. Tutón akkusativ pak je w běhu časow cyle sprostnył, so mohł-rjec do indeklinabilneho słowa přewobroćił, tak zo je so tež při negativnym slowjesu wobkhował, hdžež měł po prawom genetiv stać.*)

3. Husto so předložka „na“ přistaja: na serbski (jazyk) přełožić; „prajće mi to na serbski“ město: „prajće mi to na serbski jazyk přełožene.“ Druhe słowjanske jazyki maju zaso druhe předložki.

4. Naša rěč wužiwa tež časćišo předložku „po“, wosbję hdyž so wo podrěč (dialekt) jedna: po Budysku, nach der Bauzener Mündau; po Lubijsku; po Kamjensku.

* Dr. E. Muka, Laut- und Formenlehre der niedersorb. Sprache, str. 381 (§ 193 B 2 e) tute přisłowjesniki hinak wukładuje: su to stare neutriske instrumentale mnohoty (pl.) přidawnikow (adjektivow) na -ski.

— Jak.

Přisp. 1. Tu mohł so tež wuraz „pomału“ (allmählich, langsam) = po mał-u přirunać; w druhich stronach praja tež: pomałom, = po mał-om (nach, in steinem, in kleinen Abfäßen).

§ 5.

1. Loni (im vorigen Jahre) je čisty lokativ wěcownika „lonja“ abo „loń“. Adjektiv k tomu rěka loniši. Je wopak, hdyz so twórba „lonje“ wužiwa.

2. Na druhu stronu pak je zaso wuraz „ruči“ wopačny, ma rěkać „ruče“ (hurtig, schnell), přetož „ruče“ je neutrum zestarjeneho adjektiva „ruči, a, e“ (behend, flint).

§ 6.

Najwjetši džél našich jednorych přislowjesnikow wukhadža na ę (jatj) abo -ě (ět), kotrež so pak jako -je pak jako zmjechčene -e wupraja a piše*)

Při tym dyrbimy sěehowace fonetiske prawidla wobkedžbować:

1. Hdzež so „ě — je“ zubniķej „d“ abo „t“ přizamknje, so tutón do syčawki přewobroči: twerdy — twerd-ě — twerd-je — twjerdźe; kruty — krut-ě — krut-je — kruće.

2. Z „ł“ a „ě-je“ wutwori so złóžka „le“ (ze zmjeħčenym „ł“): nahły — nahł-ě — nahle.

3. Při „r“ a „je“ wostanje r njepřeměnjene: mudr-y — mudrje, jenož z „trje“ so porjadnje syčawka „tře (tše, tsje)“ wutwori: khětry (bedeutend: khětro wjele, ziemlih viel) — khětrje — khětře. — W někotrych padach je tu dwojaka twórba móžna, tola je potom zmysł wselaki: wótry (ſcharf) — wótrje (acute, ſcharf), ale: wótře = laut (*alta voce*).

4. Krkniki překhadžeju před -ě (-je) do syčawkow a to
a) k a g do zubnikow c a z, na čož so skónčace „e“ w nowišim času wokoło Budyšina do „y“ přewobroči: drog-i (džensa droh-i) — *drog-je — droze — drozy; wysoki — *wysokje — wysoce — wysocy.

b) Krknik „ch“ do syčawki š: hľuchi — *hľuch-je — hľuše.

5. Trjechi-li so -ě (-je) ze syčawku, so j cyle zhubi a „e“ pak so na „y“ přewobroči: cuz-y (fremd) — adv. *cuz-je — cuze — cuzy (klinči kaž maskulinum); wosebje wobkedžbuješ to při participialnych twórbach: hnujacy (tührend), rěčacy. — Wona hnujacy prošeše; rěčacy podobne wobrazy gleichsam sprečhend ähnliche Bilder).

* Su to po prawom Locativi sg. neutr. gen. wot přidawnikow (adjektivow). Přir. E. Muka, Laut- und Formenlehre str 381 (§ 193 B 2 d). Jak.

6. Adverbium „derje“ a podobnje tež „skerje“ je takle tworjene: dobrje — döbrje — debrje (kaž so w starych spisach hišće čita) — derje; skorje — skörje — skerje.

7. Woprašejmy so tu tež, što je „horje a dele“. Budysko-Lubijscy Serbjia praja „hori“ a „deli“. Delanscy Serbjia praja „hořej“ a „delej“. — Tutej twórbje njejstey komparativaj, hewak dyrbjeli tola Budyscy tež komparativisku kóncowku -je trjebać. — W delnjołužiskim rěka to „góřej“ a „dołoj“. Runje z tutoho poslednišeho „dołoj“ wuslēdžimy, štož pytamy. „Dołoj“ je dativ wěcownika „dol“ (Tal); je potajkim same kaž němske „zu Tal“, talwärts, abwärts“ a podobna twórba kaž „domoj“.*) Tež druhe słowjanske rěče swědča za dativ.**)

§ 7.

Někotre adverbia wukhadžeju na *o* a na *je*: na př. „so dobro měć“ — „so derje měć“; „Bóh wysocy khwaleny“ a „wysoko česćeny knježe“; „mój krótka přiměrjeny čas“ a „někomu krótcy wotmołwić“ atd. Je pak w nałožowanju tuteje dwojakeje twórby rozdžel? Čyle wěsće; přetož čłowjeski duch sebi rěč njeje wuhrajkał, ale wudžěkał.

K tomu chcemy sebi wuznam wšelakich adverbior wujasnić. — Abverbia na -o su akkusatyv neutrow na -ū, -a, -o a to akkusatyv počahowanja (*accusativi relationis*). Adverbia na -je su lokatyvy adjektivow na -ū, -a, -o: jasno (das Helle, die Helle) — lok. jasne. Potajkim dyrbja so adverbia na „-o“ a „-je“ runje tak rozdželeć kaž akkusativ a lokativ. Přirunajmy k tomu někotre příklady! „Nowak ma so dobro“ rěka „Nowak ma so w nastupanju na dobre“, N. befindet sich nach dem Guten hin. „N. ma so derje“ rěka „N. je na dobrym“, N. befindet sich am Orte des Guten, beim Guten. Prěnši wuraz potajkim praji, zo N. hišće na dobre dokročił njeje; druhi pak, zo je tam hižo dójšoł. — Samón rozdžel wobkedžbujemy tež pola „zło“ a „zlé“. — „Krótka přiměrjeny čas“ je čas, kiž je na krótkę (auf kurze Elle) přiměrjeny. „Krótcy“ (bei Kürze, unter snappen Verhältnissen) přiměrjeny čas — tajki wuraz praweho logiskeho zmysła měł njeby. „Krótka wotmołwić“ runja so z němskim, nač dər Kürze hin, in Kürsicht auf die Kürze, kurz antworten; krótcy wotmołwić, barsch antworten.

„Wysoko česćeny knjez“ je na wysoke (do wysoka) česćeny knjez hodi hinauf geehrt); „Bóh wysocy khwaleny“

*) Přir.: němske „zu Bette gehen“ a „er ist zu Bett“.

**) Domoj a dołoj staj staraj lokatyv sg. deklinacije U-korjenjow. Red.

je Bóh na wysokim abo na njebju khwalený: in der Höhē.
— Čicho ſanſt, (éicho wotpočować), leſe, windſtill, éiſe, ſtill,
geräufſchloſ.

Rozdžél pak so lěpje čuje, hač ze slowami rozjasni.
„Čežcy ranjeny wojak“ wupraja wjacy hač „čežko ranjeny
wojak“. Tohorunja „lohcy zrozymliwa wěc“ a „lohko zrozymliwa wěc“ kaž tež „wuzcy zamknjene puta“ a „wuzko
zamknjene puta“.

Adverbia na -je wuprajeju, kak a na kajke waſnje so
čin stawa: spěšnje běžeć (*ταχέως τρέχειν*), ſchnell laufen; sebi
wjesele spěwać; mi je škropawje w ſiji.

Přeco (immer) a zaso (wieder) njejstej adverbii na -o,
kaž džě nam tež pödlanske twórby „přece, přec, přecy“
„zase, zas, zasy“ pokazuja. Přeco rěkaše něhdy „přede se“,
potom „před so“ (vor ſich hin). „Zaso“ je „za so“ — zady
ſebje. Za „za so“ prajeſe ſo tež „za ſebje“, kotraž twórba
je ſo pola Wojerec takle přeměniła: *za ſewje — *zaseje
— zasej.

§ 8.

I. Mamy hiſće jednotliwaj přiſłownikaj, kotrejž toho-
runja na akkusativje počahowanja wotpočujetaj.

1. Snadž (vielleicht), starše „ſnadži“ pokhadža wot
wěcownika:*) ſnadž f. (neutrum: ſnadno), Leichtigkeit.

2. Spochi (fortwährend, immerfort) je pluraliski akkuſa-
tiv ſłowa „ſpěch“ (Eile).**)

II. Je „rad“ abo „rady“ adverbialiska twórba? Njeje.
Je nominativ adjektiviskeho wuraza „radū, rada, rado“ abo
„rady, rada, rade“. Wot staršeje twórby mamy jenož zbytk
„rad“; wot młodšeje „rady, rada, rade“ su wšitke nominativy
zdžeržane. Njech nam to někotre příklady rozjasnja. Mój
towař rad pisa (*ἄσμινος γράφει*: lubens seribit): Muž rady
ſpěwa; Žona rada powjeda; džěco rade hraje; taj muzej
ſtaj radaj přišloj; žonje (džesći) radej bjerjetej; mužojo
radži kurja; konje rade ſkakaju; žony a džěci chcedža
rade něsto měć.

Staršemu „rad“ ſluša přednota. Hdžež pak ſebi dobro-
klink to žada, a přez to dobudže, ſtoji vokaliske „rady“:
muž rady dawa; žid rady bjerje.

Njeje-li wosoba mjenowana, ſtoji maskuliniske „rad“
abo „rady“ bjez džiwa na ród (*genus*): rad hić, rad a rady
ſpěwać, rad a rady dawać.

*) Je ſkerje lokativ sg. fem. gen. Red.

**) Wjole bōle ſtary instrumental plur. wěcownika „ſpěch“. Red.

§ 9.

Njech tu na kóncu scéhuja hišće někotre syntaktiske a leksikaliske přispomjenja:

1. Adverbium „wjele“ ma při sebi genitiv: wjele muži; wjele pjenjez; wjele časa. Tež adverbialne „mało, wjacý, mjenje“ so tak nałożuje.

2. Žada-li so druhí ród hač genetiv abo akkusativ, potom trjebaju so tute adverbia jako indeclinabilia: k wjele žonam, po wjele lětach, z mało wojakami.

3. „Wjele, wjacý, mało, mjenje“ žadaju singulariske słowjeso: wjele žonow tam běše (*multum mulierum aderat*).

4. Njeje-li wosoba mjenowana, přistupi genitiv „jich“: wjele jich to powjeda; njepřečel je jich mało zajał.

Z tym kónči stary, hižo khětro zašmórany rukopis. Ma dosć myslíčkow za serbski rěčespyt — a je nam z najlěpším dopokazom, zo je dr. Pful tež jako zblědnjeny šedžiwe hišće njespróčniwje džělał za serbsku rěč a jeje rjanu twórbu.

Jakubaš.

Rostlinje řos a bageń w Frankowej zahrodze Łužiskej.

Pojednał J. A. Jenč - Klučanski.

Lěta 1594 bu pola Wolraba w Budyšinje »Hortus Lusatiae« (Zahroda Łužiska) čiščany. Spisačel »Johannes Francus«, Němc, fisikus a lěkař w Kamjencu, mjenuje so w němskim předsłowje tež Hildesius, najskerje po swojim narodnym měsće.

Franka wěnuje swoju knihu wěstej knjeni v. Schulenburgk rodženej v. Schönbergk nad Lubnjowom atd. w Delnjej Łužicy.

Wón w předsłowje wobswědča, zo je so w Delnjeſ Łužicy bôle hač w Hornjej znał.*)

*) Džiwane bu při tutym nastawčku na dotalne pojednanja wo Frankowej »Zahrodey Łužiskej«:

1. K. A. Jenč-Palowski, Frankowy Hortus Lusatiae, Čas. M. S. 1860, str. 17—27, ze přispomjenjom redaktora Čas. 1860, str. 27/28.
2. K. A. Jenč, Kluč k Frankowej zahrodze, Časop. Mać. S. 1860, str. 85—91.
3. M. Rostok, Druhi kluč k Frankowej zelowej zahrodze, Čas. M. S. 1862, str. 32—43.

Zo ľačanske mjena rostlin na prěnim městnje steja, so wot wučeneho jako Franka samo rozumi a je po myсли tamneje doby, w kotrejž bě ľačanščina rěč wučencow.

Tehdy we ľačanskich šulach němsku wučbu zanjerodžowachu a tuž njenadpaduje, hdyž prawopis němskich rostlinskich mjenow doslědny njeje, na přikl. »Gicht Tannen, zeitheide«.

Hišće mjenje nadpaduje, zo Franka doslědneho serbskeho prawopisa nima; přetož z prěnja bě wón Němc bjez serbskeho rěčoweho začuća a z druhia bě tehdy hišće wjele mjenje hač džensa serbski prawopis powšědnie jedyn. Njedžiwajmy so, hdyž za słowo zelo piše: »ſeļe, ſeļe, ſeļe, ſeļe, ſeļe. ſeele«.

Zo sebi wón serbske mjená waži, to z toho widžiš, zo w předsłowje tych, kotriž wjacy serbskich rostlinskich mjenow znaja, hač je wón nahromadžíl, wo wozjewjenje prosy, zo mohł je w 2. nakładže („wiſs Gott“) wužić. To tež z toho póżnaješ, zo wón njezanjecha, pódla delnjoserbskich tež hornjoserbske mjená přinošować, jeli jich w swojej zběrey ma, na př. No. 111 hróch, No. 129 róža, No. 139 rož.

Wón hladaše serbske mjená póżnajnje pisać, nie jenož ze sameje lubosće k wěcy, ale tež džiwajo na čitajrow, wosebje na knjeni v. Schulenburgk. Wo tej směmy sudžić, zo je so wo rostliny zajimowała a tez serbske mjená trochu знала. Hdy by wona serbske mjená zapřešwała, by jej Franka swój spis wěnować njesměl.

Pismikař (Schrifſteſer) w Budyšinje serbski najskerje mało abo z cyła njeznaješe. Dokelž Franka jako lěkař a wučenc drje jara hubjenje pisaše, móžeš sebi lohko wujasnić, zo je pismikistajeř w serbščinje wjele zmylkow nacinił, na př. No. 119 »Svole« město »Seļe« (zele), No. 148 »nolofo« město mloko.

Korrektor (přehladovař) w Budyskej čišćeřni, jeli tam žanoho bě, drje tež serbski njerozumješe, tak zo móžeše mało abo ničo porjedčeć.

Zdalenosće Kamjencu dla směmy hódać, zo w tehdyšich poměrach Franka ani w Kamjencu ani w Budyšinje korrektry wobstarał njeje.

Tute wokolnosće mnohe serbske zmylki wujasnuja.

Do serbskich rostlinskich mjenow, kotrež dwaj čišćeřskej zmylkaj wobsahuja, slušatej dwě wurazowej rostlinje lužiskich holanskich stron, mjenujey delnjoserbski řos (= hs. wrjós) a bageń (= hs. bahno resp. bahnjenc).

Wo prěnjej w „Hortus Lusatiae“ rěka: »Erica vulgaris. Heide. Scl. ȝas« (Čas. M. S. 1860, str. 22, No. 58).

K. A. Jenč njewě »ȝas« wuhódać (Čas. M. S. 1860, str. 90, No. 58).

Rostok podawa scéhowace wujasnjenje: »Erica vulgaris. Heide. ȝas. (Frank ma: eas = čas: Heide, Zeitheide). Calluna vulgaris Salisb. = Erica vulgaris L. Bejenheide, Heidefraut. Wrjós. Off. Ericae herba.« (Čas. M. S. 1862, str. 36, No. 58.)

W ćisceŕskim zmylku zajaty so Rostok dwójey myli, přetož z prěnja je »ȝas« dwoji ćisceŕski zmylk město ſos a z druga „Heide“ ženje „Zeithaide“ njeje, kotař wot meje hač do spočatka julija kćěje, potajkim w čas powšitkowneho kćěća, mjez tym zo ſos (hs. wrjós) po wšednym času kćěća kće, wot augusta do oktobra.

Tule wokolnosć hižo stari Słowjenjo wobkedźbowachu. Dokelž wrjós hłownje w septembru kćěje, rěkaše tónle měsac w starej słowjanšciznje vrēsъnъ, w čěšcinje vřesen, w pólšinje wrzesień (Miklosich, etym. Wörterb. d. slav. Sprachen, str. 384 pod *versū*). Wolrabowa ćisceŕnja je jeničke žórło, z kotrehož čeramy, zo su Serbja ſosej pječa »ȝas« rěkali. Franka je wot Delnich Serbow ſos słyšał a jemu je wěrić, zo je »roš« napisal. Hižo Buk jako redaktor Časopisa je w přispomnjenju k serbskim zmylkam „Hortusa“ prajíl, zo so husto dosć a město o pokazuje; dawa tež příklady za to, zo je pření pismik słowa wopačny (Čas. 1860, str. 28). Ze samsneho nazhonjenja wěm, zo móže čłowjek w někotrych rukopisach z khwatkem z město r čitać. Hdy by Frankowy rukopis zakhowany był, by drje so dopokazać hodžalo, zo je »roš« pisał, nic »ȝas«. Mi zda so njemóžne, zo bychu Delni Serbja hdy za słowo ſos cyle njepřihódne »ȝas« wuslědžili byli, čím mjenje, dokelž je ſos wšudźe znata holanska rostlina wulkeje wažnosće. Rosée na najsušišim, najnjepřilodníšim holanskim pěsku a hakle kćěje, hdyž su kwětki nalěća a lěća překčeče, tak zo maju pěoły w septembru hiše žiwnosće dosć. To kózdy pěołař wě, tuž sebi wrjós waži a khwali. Po powěscach nowin z Limborskeje hole su hódnosć wšeho hannoverskeho pěołařstwa w lěće 1910 na 3,500,000 hr. wobličili. Centralne towařstwo hannoverskich pěołari měješe l. 1910 4441 sobustawow z 120,000 kołčemi. Hdyž wrjós kćěje, to na rjanych njedželach jeničcy po železnicy z Hamburka na 40,000 ludži do Limborskeje hole jězdži, zo bychu so mile dołheho a šěrokeho kćějaceho wrjósa nahladali.

Franka mjenowaše rostlinu *Erica vulgaris*, pozdžišo tež Linné. Nětkole rěka *Calluna vulgaris* Salisb. (Jendželski rostlinar̄ *Salisbury* bě wot 1761—1829 žiwy.) W 2. nakladźe Aschersonoweje flory Bramborskeje provincey, w Barlinju 1898—99, str. 547 je rostlina serbski »Rjos« mjenowana (pólski wrzos). Delnjoserbske mjeno řos je potajkim hač do najnowišeho časa dopokazane (dokladžene). —

Wo bagňu rěka w Hortus Lus. (Čas. M. S. 1860, str. 21, No. 46): »Chamaepeuce Cordi. Rosmarinum sylvestre et Bohemicum Mathioli. Ledum Silesiacum Clusij, Ledum folijs Rosmarini Anglorum. *Gicht Tannen*, zeitheide vund Gränze. Sel. Boget.« K. A. Jenč njewě »Boget« wupóznać (Čas. M. S. 1860, str. 90, No. 46). Rostok praji k słowje bageń, Frankowej »zeithcide« scěhowace: »Ledum palustre L. Porst, wilder Rosmarin. Wowče bahno, bahničko. Off. Ledi palustris s. Rosmarini sylvestris herba. Porst, Kühnrost, wilder Rosmarin.« Napaduje, zo Rostok tu „zeitheide“. Frankowe prawe pomjenowanje, zanjecha, mjez tym zo słowo „Zeitheide“ pola ſos trjeba, hdžež je na njeprawym měsće. Rostok tu wěsće zajaty w čišćeřskim zmylk wo „žas“ jedna. Na druhej stronje wón zabywa čišćeřski zmylk »Boget« rozjasnić a přinoša jenož hornjoserbske pomjenowanja. (Pfulowy słownik na str. 1054 ma tež hišće hornjoserbski bahnjenc.)

Franka mjenuje bageń: *Ledum*, tež Linné pozdžišo rostlinu tak mjenuje, to rěka *Ledum palustre*. Tuto pomjenjenje „*palustre*“ zhodžuje so z wurazom „bageń (wot ds. bagno, hs. bahno, *palus*). Bageń je přečiwk ſosa, přetož hdyz ſosej na suchej pěskojtej pódze tyje, sebi bageń mokru pódú žada. Franka rostlinje rěka „*Gicht Tannen*“, dokelž ju jako lěkařsku rostlinu pře wić trjebachu a dokelž je stajnje zelena kaž jědla. Franka a jeho rowjeńcy mjenowachu bageń „zeitheide“, dokelž w powšitkownej dobje kćěća kćěje, nic pozdže kaž wrjós, Heidefraut. Franka bageń tež „Gränze“ mjenuje a to z prawom, dokelž tale rostlina na hrańcy suchej hole, na mokrym rosće. Z tym mjena hišće dočerpane njejsu. Mjenuja ju tež *Sumpf-Porst* (*Sumpf* = bahno), *Mottenfraut* (pře mole), *Wanzentraut* (pře šećonwy, wši) a *wilder Rosmarin*.* Wotwar łopješkow bu prjedy ke kluskotanju a wopłokowanju jako lěk trjebany. Nětčiši čas balzamsko-terpentinaojće wonjace łopjena a najmlódše hałužki, kotrež su syl-

*) Tuto mjeno je hižo předku naspmnjene. N.

njenarkotiske a na pót čerja, jebajo k piwu přidawaju, zo by skerje hlowu zawjerěalo. Tež k harowanju so rostlina trjeba. Najlepje ju pčołki wužiwaju. Pčołarjo wědža, zo bahnowe kćenička pčołam dobru pastwu skićeju.

Mjeno bageń je so do přitomna zdžeržalo; přetož w naspomnjenej florje Aschersonowej na str. 543 čitaš „*Ledum palustre*“ wendisch „Bageń“ (polnisch bagno). Tež Frankowa „*Gränge*“ je so zakhowała, přetož w mjenowanej florje na str. 543 namakaš „*Sangrenze*“ (t.j. *Sandgrenze*) mjez „*Mottenfraut*“ a „*Bageń*“. Je bjez dwěla, zo bageń so na słowo „*bog*“ njezałožuje, a je lohko móžno, zo je stajeř hubjene a za o a hubjene n za y měl a město *Bagen* *Bogey* zestajał.

Njebyće Frankoweho rukopisa ma so wobžarować. Tón by Franku w mnohich padach wusprawnił. — Ja myslu, Franka je so na mnohosć zmylkow w „*Hortus Lusatiae*“ bóle hněwał, hač štó druhí.

(Přeložil M. Nawka - Radwoński.)

Zběrki serbskich wěcownikow.

Zawestajil Jan Radyserb-Wjela.

Žana žiwa rěč njewostawa přeco jenajkeho zamoženja. Stare słowa zhubuju so, nowe nastawaju. Wjele słowow do zabytka pada. Wo tym tež naš słownik swědči, hdyž při mnohich słowach praji: „*veraltert*“ abo „*selten*“. Z winu sobu na tom je najbóle to, zo so něštožkuli ze žiwjenja minje, a tuž z nim tež jeho mjenio. Něhdy běchu na Židowje wósličeńje; nětko dawno žane wjacy njejsu, ani w cylych Serbach nic. To je poł sta lět, zo bě w Budyšinje kozarnja: to rěka: wulki kozacy khléw k dobywanju mloka za wšelakich khorych. Džensa tu wo nim jenož někotři najstarši ludžo wědža. — Snano by bylo prócy hódno, wše te wotemrěte abo zemrěvate słowa zezběrać. Kaž pak wšelake słowa z wužiwanja wupaduja, tak tež wšelake nowe wustupuja, najbóle za tajke wěcy nowišeho žiwjenja, kotrež prjedy byłe njejsu. Wosebje to w městach widžiš. Tudy spomímy jeno na wšelake nowočasne wunamakanja, naprawy a twary, na kotrež su ludžo sebi nowe mjenia tworić měli, kaž zastanišćo (*Haltepunct*) a třelnisćo (*Schießplatz*). Někotre z nich derje poradžene njejsu. Tola lud je znaje a je trjeba. A hdyž nětko na to džělo džemy, je do abejcejskeho rjadu zebrać, wzimimy cyloty dla tež te stare sobu, kotrež su w tym nastupanju hižo do słownika wzate.

I. Wěcowniki z wukoncom -nja.

Barbařnja & barbjefnja, Färberei.	lěkařnja, Apotheke.
běrkownja, Zollhaus, Maut, Steueramt.	lěkowařnja, Kranenkhaus, Karantäne.
běrtlnje & bětlnej, pl. t. Gefängnis.	ligeřnja, Gießerei.
brónjeřnja, Rüſthaus, Waffendepot.	lutowařnja, Sparlasse.
bratrownja, Brüderhaus (Kleinwelfa).	mandleřnja, mandlownja, Wäsche-
budařnja, Marktbadenschuppen.	mandelraum.
cokornja, Zuckerfabrik (Löbau).	měšeřnje, pl. t. herrschaftliche Schäferei (z. B. in Neu-Teichnitz, bei Klein- fürstchen sc.).
cybleřnja, Verkaufsladen für Grünges-	mlokařnja, Molkerei.
zeug.	moščeřnja, Kelterei (wo man seit Einführung der Obstweinbereitung sein Obst vermosten läßt.)
cyheleřnja, cyhleřnja (das h ist zu hören!), cyhelniča, Ziegelſchneue.	modleřnja, Betschau.
čakařnja, Eisenbahinstation, Warter- halle.	myjeřnja, Scheuerraum, Abwäsche.
čapornja, Trödlerladen, Altwaren- handlung.	nalutowařnja = lutowařnja, Spar-
čwileřnja, Marterhaus, Folterlammer.	laſſe.
čelařnja, Leichenhalle.	nučeřnja, Zwinger, Zwangsarbeits-
čeleřnja, Kälberstall.	haus.
čišćeřnja, Druckerei (für Bücher, Klei- dungsſtoffe sc.).	paleřnja, paleneřnja, Schnaps-
dožiřeřnja, Verpflegungsanstalt für alte Leute, Spittel.	brennerei.
džělařnja, Armenarbeitshaus (Seidau).	pastyřnja, Hirtenhaus, Dorfgefängnis.
garbařnja, Gerberei.	pěstowařnja, pěstovařnja, Kleinkinder-
gazařnja (plunařnja), Gaſanſtalt.	bewahranstalt.
grot-ařnja (grot-cygařnja = Drat- zieherei), Dratſfabrik (Seidau).	pisařnja, Bureau, Kontor.
Jeſt Mahlwerk; der Name ist geblieben.	piwařnja, Bierbrauerei.
hajnikownja, Förſterei.	pjekařnja, Backhaus.
harowařnja, Gerberei.	plokařnja, Waſchhaus, Waschraum.
hatařnja, Teichwärterhaus.	plunařnja, Gasbereitungsanſtalt.
hojeřnja, Heilstätte, Lazaret.	pluwařnja, Schwimmbassin, großes Badlokal.
hornčeřnja, Töpferei.	pochařnja, Dorfhütte.
husařnja, Gänſestall, Gänſezüchtgerei.	požahařnja, Pichhäusel.
kadzeřnja, Näucherlammer.	požčowařnja, Leihhaus, Pfandhaus.
keklerňa, Schauspielhaus.	přadownja, předžeřnja, Spinnerei (Hainitz). Früher auch: Spinn- ſchule; jetzt eingegangen.
klamařnja, Štamerei.	předařnja, Marlthal, Bütchen.
knihownja, Bibliothek.	přesadžowařnja, Auktionslokal.
koblařnja, Gestüt.	psařnja, Hundestall. (Für Jagdhunde auf Ritterhöfen.)
kosceřnja, kostkařnja, Weinhaus für Leichenwochenreste.	ratařnja, Aldeiwirtschaft, vom Vieh- höfe getrennt; Ökonomie ohne größere Viehzucht.
kowařnja, Schmiede.	rejwařnja, Tanzhaus, Ballsaal.
kozárňa, Ziegenhalterei zur Milch- gewinnung für Milchwede. (Der einf. Ziegenstall: kozačy khléw.)	rěbleřnja, „Leiterhäusel“ für Feuer- leitern.
krupařnja, Grauenstampfwerk.	rězařnja, „Kuttelhoi“, Schlachthaus.
kruwařnja, Šuhſtall.	rězbařnja, Bildhaueratelier, Kunſt- tiſchlerie.
kupjelnja, kumpařnja, Badehaus.	rězničeřnja = rězařnja.
khostařnja, Strafanſtalt.	rybakownja, Fischerhütte.
khowařnja, Totenhaus zum einſtwei- ligen Bergen gewisser Leichen.	rybařnja, häuſiger p. t. rybařnje, Fischerwohnung.
lapařnja, Lumpenhaus (bei Papier- mühlen).	sadařnja, Obsilammer, Obsiladen.

skakačnja, (eigentl. Springraum —)	twornja, Žabrit.
Tanzhaus.	walkačnja, walka, Walkerei f. Wollstoffe.
sklidčečnja & klidčečnja, Korrektionshaus, Umnianie für Buchthaus.	warječnja, Kočchhaus.
škleńčečnja, Glasshütte.	wažečnja, waha, Ratswage, Wägeanstalt.
słodačnja, Mälzerei.	winačnja, Weinhandlung.
smolečnja, Bichhaus.	wobrazownja, Bildergallerie.
sólňja, Saline, Salzverkaufslokal.	wobstaračnja, Agentur, Versorgungsanstalt.
šosačnja, Verwalterwohnung.	wóhnječnja, Spriženhaus, Löschgerätschuppen.
špitálnja, ötster špitale, špitálne, das Hospital, Spittel.	woječnja, Kaserne, Exerzierhaus.
sotrownja, Schwesternhaus (Kleinwella).	wołačnja, Ochsenstall.
sralnja, Abtritt, Kloake.	wolenkačnja, wolenca, wolejnica, Olmühle.
stražečnja, Wachlokal, Hauptwache, Schilderhaus.	wóslíčečnja, Ejesstall, Eseltreiberwohnung.
sudzečnja, Gerichtsamt.	wowčečnja, Schäferei, Schaffstall.
sušečnja, Obsidürrhäuschen, Trockenraum, Obsidärre.	wozačnja & wozownja, Wagenremise.
swinječnje, p. t. Etablissement für Schweinezucht. (Der einfache Schweinestall = swinjacy khléw).	wučečnja, Lehranstalt.
sykačnja, sykownja, Spriženhaus.	wudawačnja, Ausgabeločal.
syrotinja, syrotownja, syrotница, Waisenhaus.	wuhlečnja, wuhlowna, Kohlenchuppen, Braunlohlenwert.
točečnja, Schleiferei.	wukhowačnja, Bewahranstalt.
tołkačnja, tołčečnja, Stampfwerk, Lohmühle ic.	wustaječnja, Ausstellungsanstalt.
totkačnja, Totengräberhaus.	zarèzowačnja, Kommunalschlachthaus.
truhačnja, Barbierstube.	zastawnja, Leihamt.
trèlečnja, Schießhaus, Schüzenhaus.	zastaračnja, Versorgungsanstalt.
	zornačnja, Granulierwerk.
	žitarčnja, Getreidemagazin.

II. Wěowniki z wukónicom -ula.

Brězula (džiwi kokoš), Birshuhn.
brjohula, Uferschwälbe.
brodula, Bartmeise, Barttasterfliege, Bartnarr.
čampula, Person, welche schleppend, knebiegig geht.
čapula (auch čapla), Fischreiher.
čistula, Krebstattlerchen.
čripula, Kreße, Grundling, Elritze.
črjewula, Spulurum. (Ascaris lumbricoides.)
čichula, sanfte stille Person.
dothula, Langwonne.
drémula, duselige träumerische Person.
hadula, Peitschenfisch.
hampula, Unabsolie; zuschnappender Menjch.
Hapula & Hapla, Apollonie.
homula & homola & homla, Hügel, Erhöhung, Kaupe, hervorragende Gruppe (befonders v. Pflanzen).
hordula, stolze Person.

kazula, Haushälterin, Wirtschafterin.
kokula, Kückuf; Feldmohn.
košula & košla, Hemd.
kozula, Bergziege, Geunje; Himmelsziege.
křiwula, Krummholtz, Kriecherischer Menjch, Schleicher.
Kromula, Dorf Kromlau.
kukula, Kexiernelke; in der Kindersprache: Licht, Auglein.
kwakula & kwakla, Krümme, Krummholtz, Rinderjoch.
kwětula, 1) falbe Küh, Kalbe;
2) Quite.
kwičula, Krammetsvogel.
khochula, Küffelmaus.
lawandula, Lavendel.
marhula, Marunka, große Rosßlaume.
mihula & mikula, Pfingsvogel, Pirol.
mjedula, Bienenwolf (Käfer).
młodula, Person, die sich gern jung macht.

Němpula, Wendin, die sich gern deutsch dorstellt.
něspula & nyšpula, Mispel.
njespěchula, faumselige Frauensperson.
nowula, 1) neue Kuh; 2) Modenarr.
pampula = pimpula, hl. tam.
pičula, Nebenform von pičel, pička, Lönncchen.
pijula, Trullieb, Trinkjötel.
pimpula a pampula, weibliche, verzärtelte Person.
poepula & počpula, Wachtel.
prékula, Querkopf, Behinderer.
Satula & Satkula, das Kroftwizer Flüßchen.
sekula, Kindeschleife.
serpula, Sichelwespe (Ophion).
skiwula & skiwla, Winselferson,
„Gammerfrige“.
skoržula, Person, die gern lacht;
auch: ein Prozeßsüchtiger.
stódkula, Zuckerbirne, süßelnde Person
(masc. a fem.).
směchula, Lachtaube.
směškula, Witzemacher, Späßchenerzähler, -rin.
směwula & směwla, viel und gern lachende Person.
sněhula, Gimpel, Winterling, auch:
Schneehuhn.
sokula, Falsenweibchen.
spěchula, flotte, rührige Arbeiterin.
spěwula & spěwla, gern (selbst zur

Arbeit) singende Person (männl.
u. weibl.).
snežkula, Schneeball.
swyatula, Frömmel, Frömmelerin;
Mutter, -rin.
šartula, Spottvogel, gelbliche Garten-
grasmücke.
šíškula, eine Flechtenart (Conioxybe).
šećekula, Bürstenhornwespe (Hylotoma
rosarum).
šećekula, gern schwärzende Person.
šmarula, Stigmari.
štrymula, gefreistes Rind.
trybula, Kälbertröpf (Pflanze).
wjertula, behende, gewandte weibliche Person.
Wóřšula (Wóřsula), Uršula.
wuzěula, Schwalbenlausfliege (Stenopteria), auch: Bläzmücke.
złotula, Buttervogel (Schmetterling),
reiches Mädchen.
zradula, heitere Person; „Bruder
Lustig“.
zwjefchula, 1) Außenseite, Oberfläche,
Oberzeug, Oberleder des Schuhweifs;
2) oberflächlicher Mensch,
Hohlkopf.
zwonkula, Außenseite.
zympula, dämlicher, einfältiger Mensch.
žortula & žortkula, Spaßvogel,
Scherztreiber, Necker.
žwamula, labrige, albernredende Person.

III. Wěowniki z wukónem -la.

bola, dicēs Brett, Bohle.
bryla, Brille.
ćwila, Pein, Qual.
ćula, Hündin.
dula, Klumpen, Deile, lugeliges Eisenstück.
fala, Schürze (für Mannsleute),
Schurzfell.
fila, Feile, feinzähnige Handsäge.
Hala, die Stadt Halle.
hala, eine Halle, ein Vorbau (z. B.
an Kirchen).
hela, die Hölle, der Ofenwinkel.
hila, Ziege (Kinderpratze).
hola, Haide, Wald in der Ebene.
jědla & jedel, jědela, Edeltanne.
kadla, Kerl, Bursche.
koprola, Korporal.
Korla, Karl.

košla, Hemd.
kula, Kugel.
khwila, Weile, Muße.
Ludmila, ein Frauename.
marhla (auch margla), Marunle, jede große lugelige Psalme.
Mila, Kurzform von Emilie, sowie von
Bohumila (Johanne).
mila, Meile.
Mola, Amalie.
mola, Motte.
modla, angebetetes Bild; Göze.
mula, Rindsmaul.
njedzela, Sonntag.
nyla, Nasenschleimstreifen.
parla, Perle.
pimpla, Bläzmücke.
póla, Bouteille, Glasflasche.
pomuchla, Dorf.

póndžela, Montag.
 popla, italienische Pappel; große
 Gartenmalve.
 rjela, Bengel, Lümmel, Rüpel.
 rola, Afcer.
 róla, Wäschrolle, Øsenröhre.
 Skala, Felspartie am Lübbauer Wasser.
 skiwla, Person, die ewig klagt;
 „Heulmeier“.
 skomla & skumla, Filzlaus.
 štela, Leiterprosse.
 šula, Schule. [Tisch]
 taſla, Tafel zum schreiben, langer
 tala, Prachtmeise (Tanagra rubra).
 trubjela, Øsenröhre, Schornstein,
 Rindsgurgel.
 truhla, Kiste, Koffer, Lade, Futter-
 kasten.

trundla, Tröddel, Transe, Bammel,
 Feßen.
 tuchla, Abmache, Mächsel, Fettstoff
 zum Brote.
 twjela, Handtuch.
 wala, Mühlradwelle, Rundling.
 wiwla, Botte, wirrer Haarzopf.
 wjechla, Fächer, Wedel.
 wola, Wille.
 woehla, Hechel.
 wórla, gurgelnder Frosch.
 Wóršla, Ursula.
 wuchla (auch wutla, wuklica), Weiß-
 fisch (Cyprinus Alburnus).
 židla, Brotschrant, Speisegewölbe.
 žórla, Moosbæere.

IV. Mužske věcowniki z wukónem -a.

Agenta, Agent.
 Araba, Araber.
 bérka, Einnehmer.
 Bjenada, Bernhard.
 bórša (meist gespr.: pórša), Bursche.
 braška, Hochzeitbitter
 Brita, Brite.
 Čerkesa, Tscherkeſſe.
 čelnosta, sinnlicher Mensch.
 česla, Zimmermann.
 čuáa, Hund (Kdrspr.).
 Dana, Dáne.
 džélnosta, Werkführer, Polier.
 družba, Freund, Genosse, Trauschmer.
 Enta, Ernst (KinderSpr.).
 féršta, Fürst.
 Filista, Philiſter.
 fórminda, Wormund.
 Francoza, Franzose.
 Frida, Gottfried.
 Fryca, Friz.
 Germana, Germane.
 Gricha, Grieché.
 grofa, Graf.
 Gusta, August.
 Hapa, Jakob (KinderSpr.).
 hawtora, Lärmtreiber.
 Handra, Andreas (KinderSpr.).
 Helma, Wilhelm.
 heńca, Bulle.
 herba, Erbe.
 Hesa, Hesse.
 hordžina, Held, Sieger.
 hoša, Knabe, Bursche.

hrabja, Graf.
 hulana, Illan.
 huntora, Raisonneur.
 husara, Husar.
 Husita, Husit.
 Israelita, Israëlit.
 Japana, Japanese.
 Jura, Georg (KinderSpr.).
 Koprola, Körporal.
 Korla, Karl.
 Kuba, Jakob.
 kubjela, Nährvater.
 kuntka, Dümpling.
 khadla, Kerl, Bursche, Knecht.
 khódža, Vote.
 Khorwata, Kroate.
 khrobola, verwegener Mensch.
 Khrýša, Christian.
 Jahoda, schwächliche Mannsperson.
 lambora, Vorarbeiter.
 lebza, Umlaute für Hund.
 levita, Levit.
 Liba, Gottlieb.
 Loba, Gottlob.
 lojta, lojtká, dumminguter Mensch.
 měščanosta, Bürgermeister.
 mudrina, ein Kluger, Weiser.
 nawoženja, Bräutigam.
 nora, norka, ein Dummingutmütier.
 Ota, Otto.
 panča, Junfer.
 Pandura, Pandur.
 panoša, Leibdiener eines Herrn vom
 patriarcha, Patriarch. [Adel.]

Pěta, Peter. Pětka, Peterchen.
pijula, Trinkler, Säufer.
pješka (auf femin. gen.), Range.
powěda, Einer, der gerne Geschichten
předsyda, Práješ. [erzählt.]
přisloda, Verleumider.
přisyda, Weißaß.
profeta, Prophet.
Prusa, Preuße.
radea, Ratscherr.
rekruta, Recruit.
Rumuna, Rumäne.
Rusa, Rósa, Russ.
rymbora, Gemeindebulle.
Saksa, Sachse.
Samarita, Samariter.
starosta, Gemeindepfleger, Schöffe etc.
straža, Wachmann.
sudža (meist sudnik), Richter.
Šineza, Chinese.
Soňta, Dorfrichter, Gemeindeschulze.

(Nimo toho mnohota swójbnych mjenow: Kruža, Lipka, Manja, Zoba atd.)

V. Wěcowniki z wukóncom -išeo.

Bahnišeo, Sumpfgegend, Bruchstelle.
banišeo, Kürbisplantzung.
běrníšeo, Kartoffelfeld.
bitwišeo, Schlachtfeld.
bludnišeo, Irrgarten, Labyrinth.
blejchnišeo, Bleichplan.
bobownišeo (»bobojséo«), Bohnenfeld.
brodžišeo, Furt; seichte Flussstelle
zum Durchwaten.
brusnišeo, Waldstätte mit viel Preißel-
beerstauden.
dwórnišeo, Bahnhof.
džečelníšeo, Kleefeld.
ekserečernišeo, Exzerzierplatz.
hadrješeo, großer Wisschlappen.
hajnišeo, Gehäge, Waldschönung.
Hanišeo, fatale Hämme.
hlinišeo, Lehmgruben; hlinišea, Feld
mit Lehmgassen.
hnójnišeo, gebüngtes Feld; Düngemittel.
holnišeo, fahles Landstück.
hońtwišeo, Jagdrevier.
hrabišeo, Rebenstiel.
Hrodžišeo, Dorf Gröditz.
hrodžišeo, Burgplatz; befestigter Ort.
hrajnišeo, Kinderpielplatz.
hribowišeo (»hribojséo«), pilzreicher
Waldbüsch.
hrochownišeo, Erbsenfeld.

Šwaba, Šwoba, Schwabe.
Šwejda, Schwede.
tata, Papa.
tóčka, Mundschenk, Zapfer.
tótka, Totengräber.
Trawda, Traugott.
Turka, Türke.
tutka, Trunklieb.
Wałda, Waldus.
wéséa, Vorherverkündiger, Bedroher.
wódža, Führer.
wójwoda, Anführer einer Heerschar,
Herzog.
womłoda, womłodka, ein Lüftner,
Mensch mit fränkhaifiem Gelüste.
wórka, Murrkopf.
wózka, Fuhrmann.
zamora, Dästerling, finstrer Mensch.
zymzora, Grillensänger, ein Mißlauniger.
žandarma, Gendarm.

ječnišeo, Gerstenfeld.
Janišeo, widerwärtiger Johann.
jewišeo, Erjcheinungsort; Schaubühne.
jerišeo, Feld mit Sommerkorn.
jézorišeo, Gegend mit vielen Tümpeln.
kalnišeo, Krautland.
kehelníšeo, Kegelschub.
knoćišeo & knotešeo, Maulwurfs-
[haufen].
kosyše (aus -išeo), Sensenstiel.
krwawnišeo, Blutgefilde, Schlachtfeld.
křudžišeo, Peitschenstiel.
kupjelníšeo, freier Badeplatz (»Bad«,
»Badeanstalt« = kupjele, pl. t.).
khodžišeo, Promenade.
khójnišeo, Kieferngehölz.
Lenišeo, unangenehme Helene.
lenišeo (»lišeo«), Leinfeld.
makowišeo (»makojšeo«), Mohnsfeld.
malenišeo, Ort mit vielem Himbeer-
gesträuch.
měrnawišeo & mělnawišeo, Kompost-
haufen.
mjatišeo, Kenzenzwieg, Propfreis.
mrowišeo, Ameisenhaufen.
mužišeo, abjcheulicher Mann.
nopowišeo, Schädelstätte, »Golgatha«.
pastwišeo, Weideplatz.
pčolnišeo, Platz mit Bienenstöcken.
pěsknišeo, unfruchtbares Sandland.

pławnišćo, Schwemmplatz für Schafe und Pferde.
 podmjelnisćo, von Wasser unterwühlte Uferstelle.
 poħrjebińšćo, Gottesacker.
 popjelnišćo, Aschenschuttplatz, Brandstätte. Platz, wo sich die Hühner mit Erde baden.
 přesadnišćo, Saalbeete für Kraut-, Rüben-*et c.* pflanzen.
 pšeñenišćo, Weizenfeld.
 rěčnišćo, Fließbett.
 rěpnišćo, Rübenfeld.
 rezynišćo, feuchtes Landstück voll Niedgras.
 rjeblisćo, Gerippe, Knochengerüst.
 rohodzisćo, Schilfstellte im Flusse, Teiche *et c.*
 rokotnišćo, Haarweidengebüscht.
 rownišćo, Begräbnisplatz.
 rubišćo (rubješćo), großes Umnehmertuch.
 rudnišćo, Ort, wo man Eisenstein gräbt.
 runklisišćo, Runkel-*et c.* Buckerrübenfeld.
 ržišćo (»žrišćo«), Roggenfeld.
 sadowišćo (»sadojšćo«), Beratungs-ort; Platz innitten des Dorfes.
 scinišćo, Geröhrig, Schilfört.
 sepišćo, große Schneewehe; Ort mit zusammengewehrtem Schnee.
 skalnišćo, felsige Gegend; Steinbruch.
 spalnišćo, Brandstätte.
 stejišćo, Haltepunkt, Warteplatz.
 stejnišćo, Standpunkt.
 Stržišćo, Dorf Strohschüss.

sudnišćo, Gerichtslokal, Richtstätte.
 symjeñenišćo, Brot, auf dem man Samen zieht für Kraut, Rüben, Möhren *et c.*
 synpišćo, Ort des Einsturzes (Ufer, Sandgrube *et c.*).
 šeepnišćo, Baumischule.
 šcernišćo, Stoppelfeld.
 šekowisišćo, Waldstelle mit Baumstümpfen.
 šeudrawišćo, šeudrišćo (»šeudršćo«), Platz mit wirrem Gefüll.
 škornišćo, Lederstück zum Beteeren der Pritschen.
 tajnišćo, Vergeort, Platz zum Verstecken.
 torhowišćo (torhojšćo, »torhošćo«), Marktplatz.
 trawnišćo, Grasflur.
 třeliňišćo, Schießplatz (namentl. fürs Militär; i. Bauzen, Schießbleiche).
 tymješćo, Sumpfland.
 wólnišćo, Feuerstätte, Herd.
 wojnišćo, Hederich, Raphanus Kaphanistrum.
 wotprawnišćo, Hinrichtungssplatz. (Sibjenišćo = Galgenberg b. Bauzen. Jetzt Pulvermagazin).
 wowsnišćo, Haferfeld.
 wustajnišćo, Wusstellungssplatz (besond. zur Tierschau).
 zastanišćo, Station, Halteplatz.
 zahubnišćo, Verwüstungsort.
 židunišćo, Seidenstoff.
 žonišćo, großes häßliches Weib.
 žorlišćo (auch: žorlešćo), Ort mit vielen Quellen.

VI. Swójbne wusłowa (wěcowniki), kotrež su w žónskim splahu hinajšeho wobliča dyžli w mužskim.

Boran a wowca, Widder und Schaf.
 bratr a sotra, Bruder und Schwester.
 čert a čerćica, Teufel und Teufelin.
 ċele a kruwa, Bulle und Kuh.
 čelček a čelčka: Bullenkalb u. Kühhkalb.
 drózn a drózna, männl. u. weiblich Droßel.
 džed a wowka, Großvater u. Großmutter.
 had a hadžica, männlich u. weiblich Schlange (falscher Mann u. falsches Weib).
 hóle a holea, Knabe und Mädchen, Bursche u. Dirne (im bibl. Sinne).
 horjeńk a horjeńca, Schloßdiener u. Obermagd.

horjoł a hórlica, Adler (Männchen und Weibchen).
 hospodař a hospoza, Hausbater (Wirt) und Hausmutter (Wirtin).
 husor (ganzor) a husyca, Gänserich und Gans.
 jeleń a jelenica (jelenica), Hirsh und Hirschkuh.
 kačor a kačka, Entrich und Ente.
 khaponik a młodžica, Hähnchen und Hühnchen.
 kawdron a truta, Truthahn und Truthenne.
 knjez a knjeni, Herr und Herrin.
 knježek (knjezyk) a knježna, Jung-herr und Jungfräulein.

kózlik a kózka, Böcklein u. Bičel.
kozoł a koza, Bock und Ziege.
kokot, kokor (kapon) a kokoš, Hahn
und Huhn.
kunčík a rancka (tež rančka), Ferfel,
männl. u. weibl.
kundroz a rancea, Hadsch (Eber) u.
Sau.
kuzlař a kuzlařniča, Bauberer und
Heze.
lis (zwjetša tež: liška) a liška, Fuchs
männlich u. weiblich.
młodźene a młodźica, Jungling und
Jungfrau.
mnich a nóna (nónwa, mniška),
Mönch und Nonne.
móť a móta, Patenkind, männlich u.
weiblich.
nan a maćé, Vater und Mutter.
nank (auch: nanuš) a macocha,
Stiefsvater und Stiefmutter.
nawożeń & nawożenja a njewjesta,
Bräutigam und Braut.
paduch a padušnica, Dieb u. Diebin.
pan a pani, Edelmaun u. Edeldame.
paw a pawica, Pfau u. Pfauhenne.
pos (psyk) a éula (beja), Hund und
Hündin.

posoł a póslica & pósleniča, Bote
und Botin.
pribóh a bohowka, Abgott u. Göttin.
pryne a pryncessa, Prinz und Prin-
zessin.
ročk a ročka, Rötelchłchen, männlich
u. weiblich.
sane (same) a sančka (saměka),
Männchen und Weibchen.
sokoł a sokula, Falke, männl. u. weibl.
sornik a sorna, Rehböck u. Rehluh.
stare a staruša, Greis u. Grejšin.
swat a slónka, Brautführer u. Brüdt-
frau der Braut.
susod a susodžina, Nachbar und
Nachbarin.
swak a swakowka, Schwager und
Schwägerin.
tryk a trykowa (obsol.), Onkel und
Tante.
wokole a jałojea, junger Øchs und
Färse.
wosoł a wóslicę, Esel und Eselin.
wotročk a dżowka, Knecht u. Magd.
wuj a četa, Better und Muhme.
wujk a četka, Nesse und Nichte.
zajac a zaječica, Hase und Häsin.

Łaćanske hrónčka ze serbskeho pjera.

Podał farař em. M. Urban.

„Łaćanske hrónčka ze serbskeho pjera“ — je napismo wožołtnjeneho listna ze zawostajeństwa † fararja Dućmana. — Zajimawe a dorazne swěđenje a dopokazmo tosame wo tom podawa, zo wzdzélani Serbja z dawnych časow při swojej maćeńej rěči tež cuze a wosebje staro-klassiske rěče lubowachu a pěknje a wustojnje pěstowachu.

Spisowaćeljo su scéhowacy pjećo:

1. Farař Jakub Anton Kilian „we předowanju 1711“ poskića tónle Chronogram :

HaC reqVIE oMnes CongaVDeant!
HaC reqVIE, preCor, oMnes gaVDeant!
HaC preCor, qVIete
OMnes gaVDete! —

I = 1; V = 5; X = 10; L = 50; C = 100;
D = 500; M = 1000.

W hromadže: $\frac{100+5+1}{106} + \frac{1000+100+5+500}{1605} = 1711.$

To rěka :

Z tutym njech pokojom wšitey so wokřewja sobu!*)
 Z tutym so pokojom, prošu, njech wokřewja wšitey!
 Z tutym so, prošu, měrom
 Wokřewče wšitey! --

2. Pětr Ławrjenc Dubjeńka, farař w Kulowje, spěwa — „na Radwořsku kermuš“, abo: „wot njeho je na Radwořski třoji *patrocinium* slědowacy napisk“, kiž je Anagram wopřijacy třoji hexameter a jene distichon:

Ante Crucem Christi stetit alma Maria, Joannes,
 Est Patrocinium Matri, Crucis atque Joannis,
 Cur sic hoc factum, duo sunt hic ordine tempa;
 Ob malum tam grande malum Crux sustulit alma,
 Sed Crux alma Dei non habet ulla mala. —

Na. (= nota, wobkedźbuj): programma: crueis | alma,
 anagramma: cur sic | mala.

To rěka :

Steji před křižom Khrystusa Marja lubozna z Janom,
 Škitowanje maćerje, křiža a Janowe je to.

K čomu je stało so to[tak]? Dwaj přistojnje tudy staj templaj:
 Njezbožo jabłuka dla je tak wulke křiž lubozny preč wzał;
 Boži pak lubozny křiž cyle bjez njezboža je. —

3. Farař Hodan Hawštyn Hałuš — skića „dwójny Chronogram (1683) — chronodistichon — „do deski wudypany“ — na tehdom nowu faru přičinjeny:

Effera TVrCorVM rables, prae CLara VIenna,
 TVnC per te fraCta est aC ego strVCta fVI!
 Et ponIt portas en Papa pastor ADAMVs
 HaVsCh non parVIIs has parVVs et esse VeLIs.

I = 1 atd. — hl. pod číslem 1! —

„Prěnej rjadkaj (1267 + 416 =) 1683,
 Druhaj rjadkaj (1506 + 177 =) 1683.“

To rěka :

Surowe přez tebje, Wino najsławniši, njemdrjenje Turkow
 Tehdy złamane bu, jako ja twarjena būch.

A tute durje hlej! Šěroke staji duchowny Wóćec
 Hodan Hałuš ze snadnym nic a žadaš snadny sej być. —

4. „Hadamec (kaplán) 1743 na smjeré Freyšlag“ basni tole Distichon:

*) Te serbske metriske přełožki su z pjera kn. far. em. M. Urbana.
 Red.

Hesperis*) bona nox, cubitum jubet Hesperus ire,
Et vos astra bonum mane favete mihi! —

To rěka:

Hwězdná, dobra je nóc; kaže lehnyé hić wječorna hwězda.
A ranje witane, wy hwězdžíčki, popřejće mi! —

5. Wałdowy (dwoji) Chronogram a), b): — 1770,
1773 — „we křčeńskich matriklach 1770“ a dwoje
Chronodistichon c) d): — 1771, 1774 — ma so takle:

a) SerVe, DIrIge, DeDVC } 1612 }
Renatos In VIta In CoeLos! } + 158 } = 1770.

To rěka:

Wobarnuj, pokazuj, dowjedź,
Z nowa rodzeńych w žiwjenju k njebjesam! —

b) Crescite jam tenues, sospes quos abluit unda! = 1773.

To rěka:

Rosćēe nětk, słabbi, kotrychž je wotmyła zbożowna žołma!

c) QVos saCro De fonte Creas, o alMe IehoVa! = 1761 } 1771.
GratIA sIt natIs et bona VIta satIs! = + 10 } 1771.

To rěka:

Kotrychž ze žórła, Jehova lubozny, swjateho płodžiš,
Miłość dźel rodzeńych budź, dobre dosć žiwjenje też! —

d) Crescent, quos natos asperserat unda salutris, = 766 } 1774.
Et bonitate pia quam pietate bona! + = 1008 } 1774.

To rěka:

Dyrbjā rosć, kotrychž po narodze čerstwa bě mačała žołma,
W pobožnej wosebnosći a w dobrej pobožnosći! —

Přispomnenje: Dospołniše wujasnjenje wo wosobach předstejnje pomjenowanych wjedźa stare Radwońska farske zapisy podać.

M. U.

*) Najskeřje ma so zasunyć abo přidać: est — dla měry. U.

Něšto zwěrjacych mjen po swojim wuznamje.

Zebrał M. Nawka.

Wuznam wšich mjenow so ženje njezwuhuda. Spokojmy so tuž z promješkom dotal wuzhudanych. Mnoho zaso je tajkich mjenow, kotrež sebi zhudawanja z cyła nježadaju, dokelž su z nowšeho časa.

1. Serbskej mjenje »šubut a pujwuj« za wyskacu (5. Mojz. 11, 30) abo wulku wuchatu sowu, *Strix bubo* stej zawěsće onomatopoetiskej twórbje po sowinym tupym sutanju, štož tež wo němskich mjenach *Ulhu*, *Schuhu*, *Buhu* płaći.

2. Po kukanju rěka ptačk »kokula«, *Cuculus canorus*, *Kuckuck*. Z toho hudańcęy: Holčka z wóćkomaj kuka, štō pak z hubu? Wěš mi, hač kokula do Jana abo po Jenje woła? (Njewoła, ale kuka.)

3. **Hupak** (*Upupa epops*) hupa abo duda. Přisłowo: Hupak sam wot so nawuknje hupać.

4. Tohorunja po swojim hłosu dóstachu mjeno: **ćichi michał** (Pirol, złoty ptak, żółty wiśnjeř; hudańcko: Kotry Michał před Michałom ćěka?), **kibit**, **šćekotak** (*Sylvia curruca*), **rapak** (*rapa*), **rakajca** (*Mändelfrähe*), **škrékawa** (*Eichelhäher*, *garrulus*), **čiž** (cyž) a **čižik** (Zeisig, srjedzoně. zísec), **škrahole** atd.

5. **Śwjerć** (*Grisse*: grell) rěka po hłosu po prawom: **ewjerć** (ewjerči). Tež mjeno **śeršeń** (litawski: szirszone, ně. Hornijſſe) zwisuje z hłosom skočatka, tohorunja „**čmjeła**“, „**péoła**“.

6. Z čoho ma **honač**, **honak** mjeno? Wono je two-rjene po němskim „*Hahn*“, a to so zaso wotwodžuje wot lać. **can-ere** = spěwać. Tohodla so tež serbski praji, zo **hon-ak** abo **hon-ač** (ds. kokot stsl. kokotъ, štož je onomatopoetiski wuraz) »spěwa«.

7. »**Sykorka**« je kaž so mi zda »sekerka«. Jeje pysk a džélo tomu přihłosujetej. (Ně; sykorka pokhadža wot korjenja: syk, słowjesa: sykati, syčeć, zíšchen, zíšcheln, dla swojeho syčateho spěwa. — Red.)

8. Po činosći rěka **żołma** (čě. žluna) tež **dyp(orn)ak**; jeje drobne sotry mjenuja so serbski **džećelej** po čim? Wěsće po džećelu, kaž **konopačk** (*Hänf-linç*) po konopje.

9. Po barbje maju swoje mjená: **šeračk** (bledži; *Gras-müße*), **čerwjena wopuška** a **čerwjena šijka**, **modra šijka**, **zelena wróna** atd. Wulka jich črjóda!

10. »**Zyma**« těi w mjenomaj »**zymnačk**« (zeleny wrobl, *Eisvogel*) a »**zyba**« *fringilla* (přir. lać. *frigidus*, *frigus*).

11. Mjeno **srokopjel** (srotopjel) zawěsće zwisuje ze **sroku**, čim skerje, dokelž stej ptačkaj po swojim žiwjenju sebi podobnaj (sroka — hepjel?) Tohorunja stej z jenoho zdónka słowje: »**wróna a ha-wron**« (onomatop).

12. Němske **Igel** njeje to słowj. ig(ie)la, igla, jehla?

13. »**Myś**«, *Maus*, *mus*, runa so ze sanskritisckim słowjесom *mush* = kradnyć, štož by derje trjechiło.

14. »Šéónwa«, čě. štěnice, Wanze (= Wandlaus) je jenoho korjenja ze scěnu.

15. Slimak abo šlink (slim = Schleim) je samsne jako ně. Schnecke (snegil = Schleim).

16. Mucha a Müče stej mjenje jenoho korjenja, što rěkatej? (Zdónk „mъch = kalač. — Red.)

17. »Njetopor« njeje ničo druhe hač grekske nyktopteros (= w nocu lětak). Z pjerjom zawěsće njezwisuje njedopjerjene skočo. (Mjeno „njetopyr“ = stsl. netopyrъ [= gr. νυκτερός] je tworjene ze zdonkow nokt — ногъть [s. nohē] skeps. do nekt — net a per = lětač; potajkim zwěrjo, kiž z nohćemi lěta. — Red.)

18. »Bruk« móže być pak lač. bruchus pak bručak abo brunčak. (Je onomatop. slovo; přir. brunčeć. — Red.)

19. »Husańca« (čě. housenka, pól. wąsienica) měla hornjo-serbski wusańca rěkać: wot wěownika wusy (Schnurrbart), kosmy (= kosmańca).

20. Słowo »kundros« (Engerling) je skepsanka z »pon-(d)rawa« (ponurjawa, do zemje mjenujcy), jakož je čěske: kondrát, konrad, kondrab. Samsneho korjenja je mjeno »mrowja«.

21. Mjetel (čě. motýl) pokhadža wot słowjesa: mjetać so, motać so (= schwankend fliegen); runje tak so ně. »Schmetterling« wotwodžuje wot słowjesa: »ſchmettern« (= so mjetać, motać).

Serbske narodne pěsnje po přirunaju † dra. iur. Vašátka.

Za Časopis M. S. přihotował Jan Rječka.

Přez knjeza prof. dr. Muku dostach wšelake rukopisy njeboh dr. Vašátka, čěskeho rěčnika z Wulkeho Mjezrěča na Morawje, kotryž je po wšém zdaću narodne pěsnje wšitkich słowjanskich ludow pilnje studował. Jeho list (dat. 19. III. 1884) njeje za serbskeho hudźbnika bjez zajimanja. Traš budźe jeho wobsah a wosebje dra. Vašátkowy wusud wo našich serbskich narodnych hłosach někotremužkuli witany, a to přede wšěm tym, kotřiž přednoškam hudźb-

neho wotrjada M. S. w poslednich lětach sčěhowachu; tuž chcu jeho najwažniše nahlády a rozsudy wo našich serbských ludowych spěwach tu z toho lista podaē.

J. Vašátko je wosebje zběrki serbskich pěsnjow knjezow Smolerja, Jordana a dra. Mukí swěru přehladował, »zaběrajo so w prózdnych hodžinach z přirunowanjom narodnych pěsni słowjanskich«. Resultat swojich študijow je z džela podał w horjekach naspomnjenym lisće, w kotrymž piše: »W melodijach, při Časopisu M. S. 1883 wudatych, sym nazhonił, zo mnohe njejsu derje do notow zwjedźene. Při narodźe, tak wot Němcow wobdatym a přeměšanym njesměmy so džiwać, zo je dosé wjele z němskeje hudźby přijał, runjež je toho přeco jenož mały procent. Zda so, zo je so kk. zběračelam abo tež spěwarjam samym němski předtakt (Auftakt) zalubił, kotryž je přeciwo słowjanskej hudźbje a trochaiskemu přizwukej, z najmjeńša pola wječornych Słowjanow. Serbske spěwy so lohey wučisći hodža wot tutoho njedostatka a podobnych wopačnosow, a zwuporjedźach po swoim nahladze hłós teje abo tamneje pěsnje, štož so lohko dosé činješe; přetož słowjanska powaha wustupuje we wšech tych melodijach.« —

Tu sčěhuje rjada příkladow, kotrež na kóncu nastawka pod ličníkom I woćiścimy. —

Knjez dr. iur. Vašátko piše dale:

»Z wotstronjenjom předtakta je so tež stało, zo so hłosy rozdželić dachu do prawych dželow po přirodzenych prawidłach hudźby. Myslu sebi, zo so někotry dokladny znajeř Wašeje narodneje hudźby k mojemu nahladej přitowařsi a wuslědžiey, kak Waš lud spěwa, snadź hišće lěpše porjedźenje wobstara.«

»Našu česku a morawsku narodnu pěseń »Kalinka« namakach tež we Wašich serbskich. Namakach pěseń tež we Słowakskej (wuheřskiej) a pola Polakow, pola tuteju wobeju narodow pak jenož zlemkaj.«

»Wažnej zlemkaj stej tež w Smolerju II, 142, tři přenje štrofy, a II, 314, kotrehož přenju štrofu njemόžu dorozymić. Abo je tekst skaženy? — Hdyž by so prawy tekst nadešoł, by to wažny variant był k naší »Kalinje«. Přał bych sebi jón měć, dokelž sym někotre starožitne česke melodije teje pěsnje namakał, kotrež bych rad, přidawši tež tule lužisku, něhdže pola nas wozjewił.«

»Zaběrajo so z Wašimi spěwami namakach nimo druhich prjedy hižo wot našeu zběračelow Erbena a

Sušila spomnjenych variantow hišće někotre nowe. Spisach je na wosebite łopjeno a podawam je Wam k swobodnemu wužiču (hladaj na kóncu pod ličníkom II). Móžno, zo tež pola Was raz dóndže k wudaću wšich dotal zezběrnych pěsni, a budža potom derje dopjelnjeć Smolerjowe znamjenite wujasnenja.«

»Pod mjenom »Arija« ma Smoler pšeń wo džéći-mordařcy (I, 287; II, 149), kotruž ma Sušil (str. 3, str. 774), kaž tež Maciejewski, Pieśni i legendy, Bibliot. Warszawska 1860. Pola Erbena wona njeje. Pola Jordana pak je »Arija« pšeń wo předatej abo zajatej džowcy, žadacej wukupjenje, předmjet to jara často přikhadžacy (přir. na př. Smoler I, 109). Smoler I, 297 podawa přełožk šwejd-skeje pěsnje, kotraž je cyle jenajka z Jordanowej.«

»Druhe varianty samsneho podawka su: Kollař, Zpievinky II, 13; W. z Oleska 495, 226; Hołovacký, Narodnije piesni halickoj Rusi I, 114.«

»Pšeń »Komandantowa džowka« nadeňdžech w zběrcy »Českich pěsnjow«, wudatej wot towařstwa »Slavia«. —

»Skónčnje snadź Was zajimuje, zo sym, přeběrajo slowjanske ludowe spěwy, kotrež su z Wašimi lužiskoserbskimi mjenje bôle jenajke, wosebje jedyn płodny motiv wuslědžił, kiž so 11 króć podobnje poskića. (Je podaty na kóncu pod ličníkom III).«

»Tež w tajkej přirunowacej hudźbje dyrbimy nětko džělać, zo bychu naši slowjansey komponisći zeznali, w čim duch a raz slowjanskeje hudźby leži «

Po někotrych wosobinských spomnjenkach kn. dr. iur. Vašátko hišće tole přispomina: »Jedyn mój znaty hudźbnik zaběra so po mojim žadanju z harmonisowanjom lužisko-serbskich pěsni. Snadź móžu Wam pozdžišo něsto na pokazku pósłać. Sym na Waše žadanje džělał. Njech pohnuje to někotrych k študijam wo serbskich pěsničkach a druhich k zestajowanju hudźbneho přewoda k jednotliwym hłosam ...«

Z džela je so drje stało po žadanju českoho přečela našich ludowych spěwów. Kocor, dr. Pilk, Krawc, Słodeńk a někotři druzy su na tym poli z wulkej lubosću a wustojnosću za serbske spěwne towařstwa džělali. Je nětko ze wšem dosć? Wjèle hišće ma so džělać a žnjeć. Tola džělačeri je mało, wosebje tajkich, kotriž so darmo prócuja wo wěc samu a nic wo cuzu česć a khwalbu. Haj, někotryzkuli wzdželany Serb so džensa za swoju narodnu hudźbu mjenje zajimuje, hač přeni lěpši cuzy hudźbnik.

I.

Dra. Vašátkowe porjedźeńki někotrych našich ludowych hłosow.

K zběrcy Časopisa M. S. w přidawku k 1. zešiwkej lětnika 1883. Pod pismikom *a)* podawa so notacijā Časopisa, pod pismikom *b)* dr. Vašátkowa porjedźeńka.

1.

Čas. čo. 8.

a)

Pas mě kó-ńa bru-ne - go na tej lu - ce ze - le - nej,
ty dyr-biš ta mó - ja byś.

b)

2.

Čas. čo. 28.

a)

Wšykne ze - le - ne ke - řa - š - ki ro - stu z te - je ze - mje.

b)

3.

Čas. čo. 29.

etc.

a)

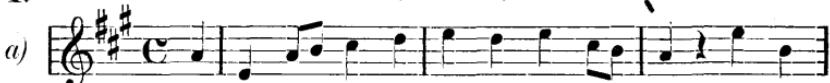
Maś to žow-éo ple - še - šo ten ja-dyn kóž-dy cas,

b)

* V. je tudy ♫ wuwostajił, móžno zo z wotpohladom.

4.

Čas. čo. 19, Smol. I, 24.

Z wje-čor - ka, z wje-čor - ka ja - ra je éma, ža - ne

te wo-knje - ško so nje-swě - éi wjac.

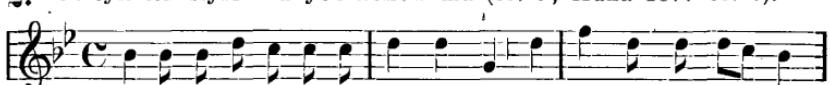

Po dr. Vašátkowym porjedzenju měle w přidawku k Časopisej 1883 so dale tele hłosy takle porjedźić:

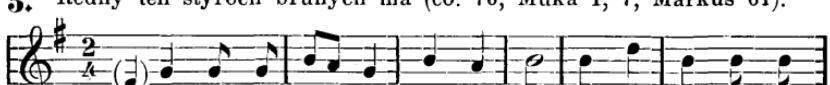
1. Pósrež togo Zakrówa (čo. 5, přir. Markus 29, Smol. II, str. 49).

2. Góleyk ten styri brunych kónow ma (čo. 9; Muka 1877 čo. 7).

3. Rědny ten styřoch brunych ma (čo. 70, Muka I, 7, Markus 61).

abo:

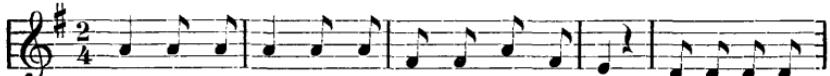

(W Časopisu je prěnja nota e město g.)

4. Jěli su kněža (čo. 47; Sm. II, 33; I, 33; Časopis 83, str. 35).

5. Běchu tso bratši (čo. 55).

6. Som tam chójžil hošepat (čo. 58).

I mo

II o

7. Žinsa ja domoj spat něpojdu (čo. 60).

8. Žeſtej dwě rědnej (čo. 66; Sm. II, 17, Markus 67.)

9. Carne włosy, brune banty (čo. 68).

10. W chłodnym półku kšušowinka (čo. 69).

11. Za gunnami (čo. 72; Muka 1877, čo. 58; Sm. II, 107).

12. Gaž se dwa rědnej lubo matej (čo. II, 9; Muka 18; Markus 49).

13. Přec chójžiš ty k drugim gólicam? (čo. II, 10).

14. Jězdžili su hóley (čo. II, 26).

(Kak to lud spěwa?)

15. Znjesla kačka džewjeć jejkow (čo. II, 58; Sm. I, 215; Markus 82).

II.

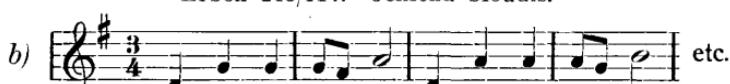
Dra. Vašátkowe přirunowanje lužiskoserbskich ludowych hłosow z českimi a druholowjanskimi.

Pod pismikom *a)* podawaju so lužiskoserbske hłosy, pod pismikami *b)* *c)* atd. podobne abo jenajke druholowjanske.

1. Smoleř I, 224/113. Sedžala na lipje.

Erben 215/414. Jenička bloudiš.

Co dělá ma žena.

Slovenské spewy 1880, Kollař II, 111. Sedela na vršku.

2. Smoleř I, 324/309. Palenc, palenc.

Erben. České nár. p. 369. Pivo, pivo.

b)

3. Smoleř I, 226. Wšitke, wšitke naše kokoški.

a)

etc.

Erben 244, nap. 139. Chodival k nam.

b)

4. Smoleř I, 225. Slyšće, kajke nět su čežke lěta.

a)

etc.

Erben 194/369. Má paňmamo zlatá, co děláte.

b)

5. Smoleř I, 240. Jank, tón běží po wsy dele.

a)

Erben 56. Když jsem ja byl malý chlapec.

Sušil 685. Dyž sem ja byl malé chlapec.

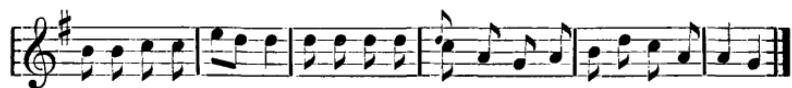
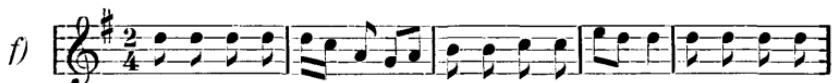
Sušil 102. Dyž jsem já byl malý chlapec.

Erben 148. Když jsem ja šel na procházku.

Gregora 12 pisni nar. 1873. Šly muziki do Lázu.

Kuhač 1000. Igra kolo.

g)

Posledni motiv tež často pola Madžarov nakhadžamy; přirunaj
J. Brahms Ung. Tänze čo. 5.

III.**Słowjanski hłos w 11 variantach.**

Smoleń I, 164/166.

Hdžež ta swě-tła wo-da bě - ži.

Erben 272/48.

Až ja puj - du od Bě - ly -

Erben 375/167.

Já jsem z Vor - lí - ka

Erben 263/267.

Když jsem by - la ma - lič - ka

Erben 283/776.

Za - tmě - lo se slu - neč - ko.

Sušil: Mor. narod. p. 695.

Na tej lú - ce ze - le - nej

Slovenské p. 271.

Iš-lo dievča pre vodu

Kolberg, Lud. VI, 390.

Z tam tej stro-ny je - zio - ra

Kuhač, Južnoslov. sp. 840.

Še-ta - o se Ni - ko mlad-

Kuhač 1330.

Kom-pa-ni-ja ka se-di-

Kuhač 1018.

Tan-eaj, tan - eaj, er - ni kos.

Rěčespytne drobnostki.

Podawa Jurij Libš, farar w Žitawie.

Předspomnjenje: Dokelž je moja strowota njewobstajna, njeje njemózne, zo bychu so moje krótke zapiski, kotrež so na wšelakore pola rěčnice, słownika a tež pismowstwa počahuja, cyle zhibile. Z prěnja su po wjacorych knihach rozbrojene, dale jeno z mało słowami zwjeršnje načisnjene a tohodla by so druhi bjeze mnje a po mojej smjeri lědva w nich rozpoznał. A tola sebi myslu, zo su mjez nimi tajke, kiž móža wědomosći a pismowstwu wužitne byé. Bychu-li so někotre wěcy wospjetowałe, prošu to wodać. Wšako je naš časopis archiv, w kotrymž wšitko skladujemy, štož so za naš narod wažne a wo našim narodze wužitne a zajimawe byé zda. By-li pak mi Bóh hišće časa a mocow poprała, bych tule mačiznu sam z nowa přehladał, zrjadował a pak w tymle časopisu pak w samostatnych knihach systematiscy wobdziałał.

J. Libš.

Butrobas, Butterfaß. Z tuteje twórby němskeho słowa spóznawamy hišće połnu móć serbskeje rěče, kotrež je sebi cuze słwo po swojich samsnych zakonjach přetworiła a přiswojiła. Z prěnja je němske **ſ**, kotrehož serbščina nima, do **b** přetworjene, dale je město twjerdžišeho wukónčenja na **er** stupilo wukónčenje **o**. Tuta kónecowka na **o** so we słowjanskich narěčach při zestajowanju słowow z wjacory korjenjow trjeba, na př. Laboraz (město), němski: Lüberoje, Miłoraz (Mühlrose).

Sem sluša tež snadź: wjerobaz, Ēbereschēbaum; pódla teje twórby ma Pful tež: wjerabe. — Po tymle zakonju, kiž nam za to swědči, zo serbščina njerada jeno zwonkownje, mohł rjec mechaniscy, wšelake słowa do noweho słowa zjednoća, maju so tež za pismownu rěč nuzne zestajane słowa tworić. Tak njemělo so z krótka z němčiny přijimać: nacional-liberalny, social-demokrat. Tež na druhsłowjanske rěče w tajkich wěcach spušćenja njeje. Dženikarjo, kiž móža jeno z najwjetšim khwatkom džělać, dosć husto prěnju, kajkužkuli twórbu přijimaju. To so jim runje za wulki zmylk porokować njesmě. Tola měle so na př. tworić a do noweho słownika přijeć: narodno-liberalny, abo: nacijonalne liberalny, abo: nacijonalnoliberalny. Podobnje wěcownik: socijalny demokrata; přidawnik snadź: socijalnodemokraticki.

Lud je sej tuteho zakonja hišće wědomy, tehodla praji: čornomódry, ſchwarzblau, dunkelblau; swětlomódry, hellblau; hľuchoněmy, taubstumm. Tež hłupomudry so praji, po mojim wjedženju: dummbreijt; Pful tole nima. Tola njerodnje so praji: lódzymny, za to: lodozymny, eisfält. We słowach: čornomódry a pod. je tež zajimawe, zo hišće w třećej

zlóżcy ó steji, nic ó. Tuto ó je so tu tehodla dodžeržalo, dokelž ma třeća zlóżka zaso, wěso trochu slabši, přizwuk, kaž prěnja. Samozynk ó mjenujcy móže jeno tam stać, hdžež je přizwuk. Z toho je tež jasne, kak prawje Bart-Čišinski měješe, zo je přizwuk třećeje zlóżki do serbskeje prosodije přiwzał.

Dzěćacy, dzěścowski. Njedžiwajo toho, zo je Łusčanského a Hórnikowy přełožk Noweho Zakonja klassiske dźělo, směmy sej tola dowolić na někotre zmylki pokazać. Tak njejstej dosć jasne rozeznawanej słowje: dzěścowski a dzěćacy. 1. Kor. 13, 11: „Hdyž běch dzěćo, rěčach jako dzěćo, rozymjach jako dzěćo, myslach jako dzěćo. Hdyž pak buch muž, wotpołożich, štož bě dzěścowske.“ Město twórby dzěścowske by tu wjele lěpje **dzěćace** stało. Prawje ma evangelski wudawk: wopušćich to dzěćace wašnje. Němski tež: *findisch*. Grichiski original ma: nepios, štož rěka: *findisch, unerfahren, unflug*. Serbski potajkim: njenazhonity, mało rozomny. Tutón zmysł pak ma předewšěm słowo: dzěćacy, na př.: dzěćace hrajki, powědanje, wašnje. Dzěścowski wjele bóle to woznamjenja, štož němske: *findlich*. To ma bóle moraliski wuznam, kaž: njewinowaty, jednory, dobry, kaž: njeskažene pěkne dzěćo. Wěso so tutón rozdžél přezczylnje a na kóždym městnje njehodží přewjesć, ale z wjetša tola. Česki mataj Sušil a Bezděka: dětinský, štož so wot twórby dětský podobnje rozeznawa kaž serbske „dzěścowski“ wot „dzěćacy“.

Grósowe, lěs p. Njebjelčic, němski: Großholz. Mamy-li z němčiny wotvodžeć, by so mělo pisać: Grósołc. Tola njesmě so zabyć, zo su Němcy tež nawopak serbske mjena přetworjeli, tak zo su lědma na so podobne, na příklad *Štroph-sčūš*, *Nebel-sčūš*. Zawěsće Serbjo jako přeni wobydlerjo runje jeno tutej ležomnosći njejsu němskeho mjena dali. Nimo teho je cyle blizko na Njebjelčanskim tež lěs, kotryž rěka: Pstruhi. Wěso němski: *Sträucher*. Serbjo džensniši džeń tomule lěsej praja: „Struchi“. Tola njeje wuzamknjene, zo je to mjeno nastalo po rěccy, kiž přez lěs běži a w kotrejž běchu něhdy „pstruhi“, *ʃorelle**. Česki: pstruhi. Tež burskemu kublu blizko tehole lěsa rěkaja: Struchař, němski: *Strauchbauer*. Němske *Sträucher* tola njeby po prawom tule ležomnosć wot druhich rozeznawało,

* Struchi = struhi, staroserb. strugi t. j. keřki pola struhi (sts. u strugi); struha (struga) = hornjos. truha, delnjos. stšuga (tšuga), starosł. struga, pôlski a słowjeński struga, česki strouha t. j. němski: Bach, Wassergebene, muldenartige Vertiefung mit und ohne Wasser; — a „Struchař“ je kublér pola struhi (strugi).

dokelž „Struchi“, keřki drje su tam přeco a skoro wšudzom byle. Rozrisowaceho słowa wšak wo tutymaj mjenomaj nochcemy a njemóžemy wuprajić, ale činimy na to wosebje tych kedžbnych, kiž móhli ze snadnej prócu ze starych zapiskow abo lisčinow starše twórby tuteju mjenow wusłedžić. Tola tež tu płaci: „Swój k swojemu.“ Škoda, hdyž tak prastare z wulkeho džela serbske mjena so zabywaju a njewujasnjene wostanu.

Hwózdź, lěs pola Pěskec pola Kamjencia. Lud wujekuje: Hózdź. Česki: hvozd, tiefer, dichter Wald. Tutón wuznam so cyle kryje z tym, štož „Hwózdź“ pola Pěskec przedstaja. To je hluboki ćmowy lěs. Słowo hwózdź je je hewak woteznate, a trjeba so w tymle padže jeno hišće jako wosebite mjeno. Starosł. gvozdb, silva. — Hóznicia (Pful), najskerje ma być: **Hwózdnica**, němski: Petershain, wjes pola Nizkeje a pola Kamjencia.

Klóda, Gefängniš. Tute słwo so w nowišim času husto wopak piše. Tež jara wustojni spisowaćeljo husto khłoda to rěka z „kh“ pisachu, kaž by rjekł, zo ma so wot słowa „khłód़“, česki „chlad“ wotwodźeć. Pful ma jeno „k“ a to z dobrym prawom. Česki: „kláda“, to je hrjada, drjewo. We zastarsku so złóstnikoj nozy do přisprawnje přirězaneho drjewa abo zdónka tyknyštej a tak spinyštej, zo éeknyć njemóžeše. Tuto wašnje wuwjazanja je prastare a hižom we Starym Zakonju znate. Přir.: Jeremijas 20, 3. Job. 13, 27. W Nowym Zakonju: Jap. skutki 16, 24. — Job. 13, 27 ma hebr. sad, n. בָּשָׁר, שָׁלֹשׁ, drjewo, do kotrehož so zajatemu nozy zamknýštej. Jap. skutki 16, 24 ma grich. στύλον, ἡλία, přełožk: pedes eorum strinxit ligno, Lusčanski-Hórník: tykny jeju nozy do kłody.

Kharbowe, Kerbholz. Hač ma so pisać z „w“ abo „l“, je po mojim zdaću trochu dwělomne. Pful ma „w“. Přir.: wudowc, brězowc, hozowc. Wě-so, němski rěka Ȣolz, ale skerje hač nic su Serbjo sej samostatne słwo tworili ze swojej kóncewku. Kharbowe bě drjewo (desčička), do kotrehož so telko kharbow (zarězkow, smužkow) zarězowaše, kelkož dnjow měješe poddan abo roboćan swojemu knježstwu wob lěto darmo džělać. Šosař abo drje tež knjez khowaše runje tajki kharbowe, do kotrehož bě tež jenak mnoho kharbow zarězowanych. Kóždy roboćan dyrbješe na džělo swój kharbowe sobu přinjesć, wobaj kharbowc妖 so hromadu styknyštej a ličba kharbow so přirunowaše. Tak so snadnje jebać njehodžeše. Bě-li sej poddan z něčim přešoł, so jemu kharb wjacy na jeho kharbowe zarězny a tak měješe jedyn džěń abo drje jedne džělo wjacy

jako robotu za khostanje džělać. Tohodla praji so: na kharbowe napisać — z najmjeňa w němčinje — to rěka: pokhostać.

Njejapey, unerwartet, wider alles Erwarten, unverhofft, plötzlich; češki: z nenajipky, tak jónu Sušil w Nowym Zákonju; starosł.: w ь-neza(a)pą (Leskien). Tež Pfūl ma: njejapcy. Tola so často wopak pisa.

Požetić, někomu něsto požetić, Žemandem etwas leihen, borgen; wot někoho sej něsto požetić, sich von Žemandem etwas leihen lassen, entleihen, borgen. Pólski: pozyezyć; to słowjese je po mojim měnjenju nastalo z: pozytek-yć, sej něsto na wužiće wot někoho žadać, za tute wuživanje potom daň dawać. Češki: půjčiti, požítčiti. Přir.: zum Nutznießen Žemandem etwas überlassen. Pfūl tež pisa: žč. Mnozy wopak: pošćić.

Prózdný, Łusčanski-Hórnik ma Mat. 20, 3 a 6: Wuhlada druhich na torhošcu prózdnje stojacych. Namaka druhich prózdnje stojacych a praji jim: „Što tu stojiće cyły džeń prózdní?“ — Grichiski přenjotnik, tež ľačanski, runje tak serbski evangelski, pólski a wěsće tež druhe słowjanske přełožki maju na tymle městnje přidawk abo podželník (particip): Prózdných. Pólski: próznujacych. Tuto adverbium prózdnje je cím nadpadniše, dokelž mataj přełožerzej potom w samsnym rjadku: stojiće prózdní. Móžno, zo je jeju particip stojacych k temu nawabiło. Tola particip je po swojim wuznamje bóle słowjese dyžli nomen, t. r. adjektiv. Tuž je prózdných stojacych za-wěsće přisprawniše. — Tež je particip stojacych a mnoho druhich tajkich participijow po słowjesach widženja abo pytnjenja, kajkež tutón hewak jara dobry přełožk dosćežnje nałožuje, přečiwo ludowej rěci. Wšedna serbščina tu stajnje jeno transgressiv stojo a pod. nałožuje. Na př.: Paduch je wšitko stejo a ležo wostajił, wuhladach jeho na konju sedžo. Wěso mohlo tam a sem njedorozymjenje nastać wo tym, hač tutón transgressiv stojo, ležo sluša k subjektej abo k objektej, tola je to jara zrědka a k tomu ze zwiska jasne. Evangeliski přełožk ma stejo. Najskerje staj so přełožerzej z grichiskim a ľačanskim participijom daļoj mylić.

Nam so transgressiv nětčišej serbščinje přisprawniši zda być a smy za to, zo by so w tajkich padach nałožał. Tu a tam drje tutón transgressiv nie za akkusativ, ale za genitiv abo druhí pad steji, na př.: Wuhladach ranjeneho ležo, za to: Dohladach so ranjeneho ležo. Wěso w druhim padze by mělo stać participium w genitivje,

tola smě so na to pokazować, zo džě so transgressiv za wše tři rody a za wšitke tři ličby nałožuje, tuž je wěsće tež zrozymliwe, hdyž so za wšitke padys trjeba. — Pódla transgressiva na o nałožuje lud tež twórby na ey, stejicy, wołajcy. Tež češcina ma pola transgressiva wosebitu twórba na -ice.

Němski stej adjektiv a adverb husto jenajkej, bjez kóncowki; to druhdy Serba myli.

Wjelhora, nomen proprium, hórka mjez Baćonjom a Nowym Łusčom. Mała, ale nahła hora, w najblížej wokolinje wěsće „wulka“, tuž móže so wotwodźeć wot: wulki, wjele, starosł. welij, adjekt. wulki. Češki: Velehrad, Wili-grad, hród w Meklenburkskej. Na wjelk so njemóže myslić, to by rěkało: wjelča hora, kaž: Lišča Hora. Štož wulkosć nastupa, dyrbi so po lokalnych, nic pak po dalśich podobnych městnosćach, hórkach a pod. rozsudźeć. Přir. Hora, wjes na hórcy, sama na sebi jeno njenahladna hórka, alepornjo najblížej wokolinje dosé „wysoka“ Hora.

Wutroby, město singulara. Mat. 9, 4. Mat. 18, 35. Mark. 2, 8. Mark. 4, 15. Luk. 2, 35. Na přenišich štyrjoch městnach matej wobaj serbskej přełožkaj po grichiskim přenjotniku a z džela tež po ľačanskim přełožku plural. Tola so w tychle padach plural duchej našeje rěče přećiwa, tu měl po našim přeswědčenju singular stać. Wuraz „z wutrobów“ ma w tuthych sadach tola jeno tón zmysł, zo so to stawa abo zo mamy to činić abo nječinić we swojim znutřkownym, we swojim zmyslenju. Nawopak k temu je z wjetša: zwonkownje, ertnje. Tuž wěsće singular dosaha a lěpje steji. — Cyle hinak ma so Luk. 2, 35: „A twoju samsnu dušu přeńdze mječ, zo bychu so zjewiłe zmyslenja mnohich wutrobów.“ Tu steji plural z połnym prawom, dokelž mohło so za to runje tak derje prajić: zmyslenja mnohich čłowjekow. Powšitkownje mohło so potajkim prawidło takle zestajić: Plural abstraktow, kaž wutroba, duša a pod., nałožuje so tam, hdžež same — absolutnje — steja, singular pak tam, hdžež steja wuzcy zwiazane z druhami wěownikami abo hdžež so bóle jako adverbialny wuraz nałožuja. Tuž na př.: z wutroby k wutrobje rěčeć, ludźom do wutroby rěčeć, jim to z wutroby njeńdže. Ale: dobry předař wutroby zmjeħči, džensniši džeń su wutroby skażene. Wěso smě so w tychle padach tež singular nałożeć, dokelž so tu słowo „wutroba“ w generelnym (powšitkownym) zmyslu trjeba. Dobra ľačanščina pak tež tu drje jeno plural nałožuje.

Zo by spisowačel w dwělomnych padach čim wjacy jasnosće nabywał, je wužitne, zo sej mnoho podobnych příkładow twori a wosebje při tym na nawopaki (Gegen-sätze) kedźbuje. Lubować z wutroby, wutrobnje, z cy-łeje wutroby, cyle wutrobnje, nawopak k tutym wurazam po zmyslu: z ertom, ertnje, z hubomaj, jeno ze samym ertom. Kaž so nětko njepraji: njelubujće jeno z ertami, z hubami, ale jeničcy: njelubujće jeno z ertom, z hubu a podobnje, tak ma so wěso tež jeno pisać: lubujće, modliće so, wodawajće a pod. z wutroby, z wutrobu, z duše a pod.

Sem słuša we mnohim nastupanju hišće wučba wo reflexivnym naměstniku. Nimam pak tu khwili ani časa ani dosé strowoty, zo bych wo tym wobšernišo pisał. Njech tu jeno tónle příkład steji: Woni ani sebi samemu njewérja, a: Woni ani sebi samym njewérja. W prěnim padže ma to tón zmysl: Z nich nichtó (singular žadyn) ani sebi samemu njewéri. W druhim padže je zmysl: Z nich (na př. z politiskeje strony) ani jedni druhim abo tež: jedyn druhemu njewérja (njewéri). W prěnim padže je to woprawdžite reflexivum, w druhim pak reciprokum, wzajomny (wechselseitig) naměstnik. Tuž w prěnim padže wjèle lěpje singular hač plural steji.

Skónčenje dyrbi so na to pokazować, zo je runje w tym, štož tutón plural a reflexivum nastupa, wuliw hebrejšiny a grichišiny na łaćanščinu a wšeh tutych rěčow, w ko-trychž je so Swjate Pismo a nabožniske pismowstwo naj-bóle a najprjedy rozšerjało, na němčinu a na džensniše kulturne a tak tež na našu rěč jara wulki był. A to je cyle bjez džiwa, z nowymi wopřijećemi, předmjetami a myslemi příndzechu tež nowe słowa a wjazby. Při tym njesmě so na to zabyć, zo běchu přeni misjonarojo drje jara zdželani, ale rěče, w kotrejž cuzem uudej křesćanstwo předowachu abo Swj. Pismo rozšerjachu, tola hišće mjenje bóle njeswědomi. Tola so jim to njesmě poroka-wać, jich zaslužby tež wo rěčespyt wostanu při tym hišće wulke. Jeno wo rěč samu jako tajku a wo ducha rěče so tu jedna a na to dowolamy sej tu spisowačelow kedź-bnych činić. Tutón duch rěče pak so pokazuje předewšěm w ludowych pěsnjach, přisłowach, prajidmach a pod. Wěso su tež tute žórła dobreje serbšiny tu a tam cuzeho ducha posrěbałe. To so njesmě zabyć, ale derje wob-kedźbować.

Štož nětko přełožowanje z euzych rěčow nastupa, dowolam sej swoje nazhonjenja podać něhdze w tychle sadach.

Z prěnja dyrbi so dosłowny a najbližši zmysł prěnjotnika dokladnje spóznać a jasne postajić a wobmjezować. Potom ma so w serbšinje pytać wuraz, wjazba a tak cyły přełožk, zo by tutón zmysł prěnjotnika po móžnosći pak samsny, pak tola — štož zwonkowny wuraz nastupa — prěnjotnikoj tak podobny był, kažkuli so to hodži. Runje tehodla so druhdy po słowie přełożeć njehodži, hewak by zmysł so přemjenił. Łaćanske: „alicui interdicere, aqua et igni“, njemóže so derje přełožić: někomu wodu a woheń zakazać. — Tak to nichtó w tym zmyslu zrozymjał njeby, w kotrymž je to we łaćanskim měnjene. Za to na př.: z kraja wupokazać. „Hie haeret aqua“, jow (tu) špak tči, hjer steht die Schwierigkeit. W tajkich prajidmach druhdy přełožk ani z jednym słowom na prěnjotnik podobny njeje a tola je zmysł cyle samsny. Je-li pak wěc nam cyle cuza, ma přełożeř winowatosé, z krótka swojemu serbskemu čitarjej wěc samu jasne rozložić. Potom ma wón być nic jeno přełožeř, ale tež wułożowař. K temu je w šuli wučeř, w pismowstwie spisowačel powołany a winowaty.

Jan. 11, 28. Na tutym městnje ma hižom grichiski prěnjotnik wopačne pronomen demonstrativum za reflexivum *aūtīs*. Łaćanski přełožk ma prawe: sororem suam. Z toho a z drugich wěso rědkich příkladow spóznamy, kak su sami Grichojo po něčim čuće za reflexivum zhobili. Cyle tak bě tež we łaćanšinje a runje w tymle nastupanju je łaćanšcina na němčinu jara škodnje skutkowała. Tež sławny Jakub Grimm to porokuje a kruće zasudža. Tola bě to hižom pozdže. Tu jeno z krótka někotre pokazki. Ich habe mein Buch, du hast dein Buch, er hat sein Buch, wir haben unser Buch, ihr habet euer Buch, sie haben ihr Buch. Ich liebe mich, du liebst dich, er liebt sich, wir lieben uns, ihr liebet euch, sie lieben sich. W prěnjej a druhej wosobje je Němc reflexivum cyle zhobił. W serbšinje dyrbi tu we wšitkich padach jeničcy stać: swój a: sebje abo: so. Nawopak Němc za demonstrativum nałožuje reflexivum, hdyž praji za łaćanske: habeo librum ejus: ich habe ſein Buch, mam jeho knihu. Tež pozdžiša łaćanšcina ma podobne příklady. Cyle twjerdže, njejasne a přečiwo duechej kóždeje rěče, tež němčiny sameje, klinči, hdyž so praji: ich fomme zu mir, du fommst zu dir, wir fommen zu uns, ihr fommt zu euch, w tym zmyslu, zo je čłowjek do womory padnył abo wědomje zhobił a potom zaso k sebi přińdže, to rěka: jemu je so zaso wědomje wróciło, něm.: er ist wieder zum Bewußtsein gekommen.

Tež druhe słowjanske rěče su hižom w někotrym nastupanju prěnjotnu mōc reflexiva zhubiše. Polacy hižom mój, twój město swój trjebaju. Najdosćěnišo hišće Čechojo reflexivum nałožuja. To njech je z dobom pokiwnenje tym serbskim spisowačelam, kiž sej mysla, zo je wšitko druhosłowjanske tež hižom samo na sebi dobre słowjanske. Tež na druhe słowjanske rěče su cuze rěče, īaćanšćina, němčina, franeozšćina škđnje skutkowaše. Tola wo tejle maćiznje, kaž so nadžijam, budu mōc we swojim času wobšerny nastawk zestajeć. Mjez tym njech je pokazane na moju knihu »Syntax« §§ 46, 51 a tule jeno hłowne prawidło podate:

Hdyž so pronomen personale a possessivum na subjekt samsneje sady počahuje, dyrbi stać swój, swoja atd. a sebje, sebi (so, sej) atd.

Wuwzaća po zdaću su tele příklady: My smy k nam přišli. Wy sće k wam přišli. My smy na našim polu. Wy sće na wašim polu. — Tola to su wuwzaća jeno na přeni napohlad. My smy k nam přišli rěka: my smy přišli do našeho zhromadneho domu, statoka, w kotrymž, na kotrymž my wsitey zhromadnje, wobsedžeř, jeho swójbni a tež služowni abo čeladni bydlimy. My smy na našim polu rěka: My smy na polu, kotrež my zhromadnje džělamy, wobsedžeř, hospodař a čeladni. W tajich a podobnych zwjazbach chee serbšćina prawje jasnje wuprajieć, kak wuzey přez zwjazk wérneje lubosće we starym woprawdze dobrym času wobsedžeř abo lěpje hospodař, jeho swójbni a čeladni do jednoho cyłka hromadu słuchau. Při tym pak dyrbi so derje na to kedžbować, zo smě a móže jeno wobsedžeř prajić: ja sym do swojego domu přišoł, ja sym na swoje polo přišoł. Celadnik njesmě nihdy tak prajić abo polo swoje abo statok swój mjenować. Swój potajkim jasnje woznamjenja swójstwo, woprawne wobsedzeństwo, Eigentum, proprietas w prawniskim zmyslu. Z tutych a podobnych zwjazbow, kotrychž narodne pěsnje a hrónčka nadosé poskićeja, spóznawamy, kak je so runje w našim narodze hižom w zastarsku wědomje wo prawym wobmjezowanym swójstwje, ale tež z dobom pódla toho runje tak derje čuće za zhromadne lubosćiwe žiwjenje wuwilo. Tohodla móžachu tež starší spisowačeljo (J. E. Smoleř) wobkrućeć, zo w Serbach prošerja w našim nětčišim zmyslu njebě. Tež za khudžišich so derje staraše, nic drje ze zymnym morwym pjenjezom, ale čim lěpje z horcej wutrobu, z darniwej, pomocnej, lubosćiwej ruku. My smy swoji, my smy naši. My smy

swoji, ale my smy wšitey naši. To stej dwě złotej sadže, dwě błyścatej mysli a nadobnej zasadže. W nimaj so wotwobrazuje wulki dźěl serbskeje zdžěłanosće, w nimaj mamy njehinie swědčenje za to, kak spomožnje su naši wótecojo zjednoćić wjedzeli ideju prawa a ideal lubosće. A křesčanstwo je tute přenje praspočatki powšitkownejē wérneje čłowjeskeje zdžěłanosće hišće znadobniło a wulkotnje wudospołniło. Tuž je bjez džiwa, zo bě pola našeho ludu swójbne, prawne a moralne žiwjenje nanajlepje wuwite. Paducha a prošerja lědma znajachu. »Rěč je špihel (hladadło) zdžěłanosće.« To nam tež tuto małe rozjimanje wobkruća. Wěso je k wobžarowanju nowy duch jara mnoho skazył, jeno w někotrych kóncaх je so hišće zbytk dobreho praserbskeho žiwjenja we swójbje, gmejnje a wosadže wukhował. — Při tym njech ēi, kotriž za zdžerženje serbskeho ludu zahorjeni skutkuja, derje wopominaju, kak eyle wuzey myslička, čuće, předstajenje a přez to tež wotmyslenja, wola a powaha ze słowom, ze sadu, z hrónčkom a wosebje tež z pěsnju zwisuje. To mělo so wobkedžbować, hdyž so wo wudawanje knihi za šulu, za lud a wosebje tež spěwnych srědkow jedna Čim wjacy z pokładow serbskich přisłowow a prajidmow, pěsni a tajkich wupłodow noweho pismowstwa, kotrež mohł rjec tutón dobry serbski duch dychaju a zaso wudychuja, ēim spomožnišo budža tajke wudželki za naš lud skutkować.

Skónenje hišće za rěč tele dodawki. My smy swoji, wir sind eine Familie, wir gehören zu derſelben Familie, wir sind Mitglieder derſelben Familie, Familienmitglieder. Tola móže to tež šerši zmysł měć: My smy swoji, wir sind Blutsverwandte. Za to nałożuje so tež přiwuzny, češki: přibuzný. My smy naši, wir sind Hausgenoſſen. Po wšem, štož smy prajili, mohło so słowo swójba wot swój wotwodźeć, tola naš sławny rěčespytnik, njebo Hórnik, na tym dwělowaše, nje-wěm pak, na kotry druhi korjeň je sej myslíł, to z jeho přispomnjenja na korrekturje mojeje »skladby« spóznać njebě. Zajimawe wšak je, zo mamy, štož mi znate, runje my Słowjenjo dobre, hižom zastarske wurazy za přenje přinarodžene, wot stworićerja samoho założene zjednoćenje dweju čłowjekow, z kotrehož je so wšudże, wosebje pak tež pola našich předownikow, kóžda kajkažkuli zdžěłanosće wuwiwała. Runje tuto słowo »swójba«, hdyž k tomu hišće wopominamy tak mnohu ludowu pěseń, hrónčko a přisłowo, kotrež swědča wo čistosći a woporniwosći mandželskeje lubosće pola serbskich wóteow, je nam sobu dopokaz, kak wysokeho skhodzeńka zdžěłanosće su Serbjo hižom před přiwzaćom křesčanstwa docpěli. Z tym mohł wěcywustojny

z wulkim wužitkom přirunować njeskažene swójbne wobstejenja pola našich južnosłowjanskich bratrow, wosebje w Bosniskej a Hercegowinje. Po k wérje podobnej statisticy, kakuž časopis »Union« w Prazy před krótkimi létami přinjese, so tam na 125 džéci hakle jene njezakońska dońdže. To swědči wo nimo měry strowych moraliskich wobstejenjach. Nihdže pak so tež přenjotne patriarchaliske žiwjenje njeje doscěžnišo wukhowało dyžli tam. Žane towařstwo, džiwadło, pismowstwo a druhe hewak doscě wužitne srédky njezamožeja telko k tomu přicpěwać, zo by so lud po čele a duchu strowy a tak tež po rěči a narodnym zmyslenju a čuću konservativny zdžeržał, kaž dobre poccíwe swójbne žiwjenje. Po mojim njekompetentnym měnjenju by wjacy dyžli druhe zjednoćowanje k džerženju serbskeho zmyslenja a rěče pomhało towařstwo žonow a swójbnych maćerjow. »Mać je wśudźom znać.« To je stare serbske přisłowo, wupruhowane prawidło. Tuta ważna wěrnost płaći přede wšem našim worštam a kruham, kiž chcedža na kózde wašnje do zdželanych ličene być, kotrež pak často runje wulkotne pokłady za zdželanie rozoma, wutroby — znutřkownego čłowjeka —, kotrež su po swojich wěriwych, poccíwych a nic mało intelligentnych wótcach namrjeli, zapewiaju a swojim samsnym potomnikam rubja. Zo bychu so tež w tej wěcy bórzy wobstejenja polěpšíle, na to njech nas dopomina krasne serbske słwo swójba. K tomu njech pohnuwa, štož měješe sławny česki stawiznař a politik Palacký za hłowne hesło: »Swój k swojemu!« Pjenjezy, zaso pjenjezy, jeno pjenjezy swojim džécom za-wostajíć, maju tež zdželani starši druhdy za jenički nadawk wšeje prócy, ale jim tež slěbroklinčnu rěč a złotodrohu zdželanosć, kotruž su naši najlepši prjedownicy hospodařcy nahromadžili a nam swěru wukhowali, zdžeržać a z lohkej prócu přepodać, to jim ani z najmjeňša hódź njeje. Swědomitemu čłowjekej je to přehrěšenje a nic najsnadniše. — Wěso njeposřdnje tute přispomnjenja ze słowom swójba njezwisuja, tola štož je zwuknył rěč nic jeno po »morwych« słowach študować a rozsudzeć, ale štož so prócuje tež dopóznać, kak duch hakle morwy pismik wožiwja, derje wě, kak wuzey, haj njerozdželnje so předstajenie, wopřijeće, čuće, kruch zdželanosće ze słowom zwjazuje. Wo tom sym w »Lipje Serbskej« před třiceći létami wobšernišo pisał. K tomu je nas njezapomnity professor Hattala w Prazy nawjedował a w tym duchu su tež jara zajimawe a wužitne spisy khwalbnje znateho rěčespytnika dra. Hermanna Ziemera zestajane.

(Pokračowanje.)

Hendricha Imišowe připiski do Pfuloweho słownika.

Wupsiał farař H. Dučman-Wolski; za Časopis M. S.
zrjadował farař Paweł Šolta-Hajničanski.

Ze sčěhowacej wozjewjeńku cheu džakownu přiwisnośc k našemu sławnemu wótčincej H. Imišej woznamić. Póznał sym jeho najprjedy při jeho přesydlenu z Budyšina na Wóslinčansku faru. Před swojim wotkhadom woteda wón swoje serbske knihi z knihownje k. Jakubej Bukej, tehdy wjedniętke noweje kath. wučeřskeje praeparandy w Budyšinje. To smy někotři serbscy hóley po dweju knihi w šěrokim korbje z Imišoweho do Bukoweho wobydlenja přenošovali. Tak našeho Imiša póznach — pozdžišo pak jako studowacy w Prazy bliže zeznach — a skóněnje jako duchowny so z nim spřečelich, a smój sebi »ty rěkałoj«. Jónu wopyta nas w Lipsku pola »serbskeho blida«. Tam zeznach so tež z jeho synom Marćinom, kiž »serbske blido« swěru wopytowaše — za »serbskim blidom« so we wšelakich serbskich rěčach rěci — a při naju přesydlenu do Drježdžanskeje krajiny mje knjez Marćin k założenju »serbskeho blida« w Drježdžanach abo druhdže namołwješe.

Wuzwolich Łopatow (Löbtau). Při rozmołwach příndzé rěč tež na Imišowe zapiski do Pfuloweho słownika. Dostach słownik a sym wšitko swěru wotpisał a k čišcu přihotował. Starše zapiski su do słownika samoho, nowiše do zwjazaneje knihi zapisane. W tekſée njejsym ničo přeměnil. Byrnje słownik wunošk nowych słowow přewulki njebył, próca a dželo našeho njezapomnitého wótčinca wostawa ważne. Widźimy, kak běše serbska džěla-wosć našeho Imiša wjelestronska.

Hdy by tola kóždy wzdželany Serb pomhał serbske słowa a wurazy před zabyéom zakhować a je tež sam derje nałożował,

Wjele stow serbskich słowow, prajenjow a prajidmow je so hižo z luda zhubiło, a cuzorečna słowina so do našeje rěče njelubje měša a mamy bohužel wulki čas, němčinu — druhdy tež njeněmčinu we serbskej zahrodecy wuplěć.

Imiš běše za čistu serbsku rěč. Sčěhujmy jeho!

Handrij Dučman.

Přispomnjenje rjadowarja: Pola słowow namakaš ličby, kotrež woznamjenjeju stronu Pfuloweho słownika, k tomu a) přeni a b) druhí stołpik. Skrótěnja su: Im. = Imiš. — H. D. = Handrij Dučman-Wolski. N. Z. = Nowy Zakoń Łusčanskoho-Hórniaka.

B.

- Babiny: polo pola Kanec. Im. (3 b).
 Bartecy, Baarsdorf. Im. (8 a).
 běhnyć = éeknyé. Im. (12 a).
 Bišn, Bischheim. Im. (18 a).
 blušć, Ephen. (Slepjanske sł.). Im. (29 b).
 bohojo = sudnicy t. j. wyšnosć na Božim měsće sudžaca.
     J. M. 21, 6. Im. (35 b).
 Brězna, Wiesa b. Kamenz. Im. (46 a).
 briskot, Schneeschlicher. Im. (46 b).
 brjóh hrabać, das Feld (nach d. Alfern) einfriedigen. Im. (47 b).

C.

- cuzy: cuze zuby, falsche Zähne, eingefasste Zähne. Im. (64 b).
 Č. Čertownja: Člurname b. Małschwib. Im. (75 b).

D.

- do: do domu: kak wam »do domu« rěkaju? Welchen Familiennamen haben Sie? Im. (130 a).
 dokhadžeć, ankommen; na to dokhadža, darauf kommt es an. Im. (133 b).
 dólęk, die Augenhöhl. S. 14, 12. Im. (129 a).
 drózny: Drózna Hrabowka, Straßgräbchen. Im. (166 b).
 Dubiske: ĩuka pola Kanec. Im. (168 b).
 dych: z dycha wuraženy tam ležeše (ze štoma padnywši).
 dychawizna, Luſtröhre. Im. (177 b). [Im. (177 a)].

Dz.

- džensiši. T. M. 19, 3. Im. (184 a).

G.

- Góra (gora), Člurname b. Petershain. Im. (192 a).

H.

- hač-tež-to, ob etwa? Im. (193 b).
 haj, ka(k) by nie, jawohl, freilich. Amos. 5, 25. Im. (195 a).
 hadžica, Schlauch bei Spritzen. Im. (194 b).
 hakotać, polternd reden, schelten. Im. (195 b).
 hanibojty. Dan. 6, 48. Im. (197 a).
 Hatk, Dorf b. Teicha. Im. (198 a).
 hatofka (hałofka). Ps. 48, 3. Im. (198 a).
 heleborta: sekera z dołhim toporom, langstielige Axt. Ps. 74, 6. Im. (199 b).
 helnja: na helnje hić, na helnjach. Kindtaufe; Kindtaufessen (w Sprjewiccy). Im. (199 b).

Henrikecy, Hennersdorf. Im. (199 b).

Hérkecy, Herwigsdorf b. Löbau. Im. (199 a).

hěrkuš. Hos. 10, 4. Im. (200 a).

hladač: ty njedyrbiš wot syna hladač, syn dyrbi wot tebje
hladač = wot tebje wotwisny byé. Im. (206 a).

hloh, Crataegus rosea. Im. (207 a).

hić, taugen; k tomu hiće doļho du, daſür, dažu tauge ičh noch
lange. Im. (201 a).

hinakši. Ps. 55, 20. (202 a)

hrěšeńca, Abdanfungſtätte. H. D.: rěčeńca.) Im. (219 b).

hriwna, Gulden. Esr. 2, 69. 2. Makk. 10, 20. Im. (220 a).

hruzla. Tob. 8, 8. Im. (222 b).

huba: tej huba dže, die hat ein gutes Mundwerf; mi huba
do koleska džěše = ja móžach so smjeć = to bě mi
k wjeselu. Im. (232 a).

J.

jachlowe, m. Ps. 120, 4. Wachholder. Im. (228 b).

jadro: do jadra spěwać (jěsc), fernig, tüchtig ſingen (eſſen).
(Im. 229 a).

jahla, f. Dem. jahłka, Hirſetorn. Im. (229 a).

jazolić: pjany njeje, jazoli. (H. D. jazorij). Im. (231 a).

Jěčercey, Gersdorf b. Kamenz. Im. (332 a).

Jeńkecy, Jenkendorf b. Niesfh. Im. (236 a).

ju = haj; po neg. prašenju. Im. (241 a).

Judowski, Judžiny. 2. kral. 8, 15—9, 16. Im. (241 a).

junu; junu njeje wěčnje a dwójcy njeje přecy. Im. (241 a).

K.

Kamoršć, Hammerſtadt. Im. (245 a).

Kanjok, Kanon. Im. (245 a).

Kasow, Kuwoſdorf. Im. (246 a).

kiješk: wo kiješku khodži (staroby dla). Im. (250 a). Sach. 8, 4.

knjez, Stözel am Pflege; knjeni, der Eſenring um v. Stözel.
Im. (262 b).

kochoł, Krim, Trieb. Im. (265 b).

kojenje hněwa. Přisl. 19. w napismje. Im. (265 b).

kónc, bjez kónca, vñne Zahł. Joel. 1, 6. Im. (270 a).

korjeń, korjenje, Wurzelwerf. Ez. 31, 7. Im. (274 a).

kować: młyński kamjeń kować, den Mühlstein schärfen. Im. (278 b).

kowjech, Herrling (hubjena, zhniła kić). Jos. 5. Im. (279 a).

Kowylna, Flurname b. Petershain. Im. (279 a).

Kózły, Koſel. Im. (279 b).

kožane sudobje, Schläuč. Job. 9, 5. Im. (280 a).

kraj: krajomny lud, Łandvolk. 2. Kron. 23, 21. einheimisch.
Im. (281 b).
kramšćić, piđen, priděln (?) ; zmjerzjena trawa, hdyž na
nju stupaš, kramšći. Im. (283 a).
kriwdnik, Črevler. Přisl. 3, 31. Im. (286 b).
Krobnica, Kröbnitz Im. (290 a).
kruty, streng. Hiob. 41, 6. Im. (294 a).
kubołk, Kubold. Jes. 34, 14. Im. (297 a).
Kwětonica, Kwetonjedy, Quißdorf b. Nieskij. Im. (307 b).

Kh.

khójněk, Waldläufer, Waldauffseher. Im. (316 b).
Khwałoccy, Quolsdorff. Im. (306 a).

L.

Iožić. 1. Kor. 12, 23. wobdawać. Luk. N. Z. — Im. (326 b).
Łupna, f. Łaupe, leżownosé pola Wjelkowa. Im. (327 b).

L.

lampard, m. Łeopard. W. khěrl. 4, 8. Im. (330 a).
Linka, Kunnersdorff. Im. (340 a).
Lipkarjecy, Lüftersdorff. Im. (340 b).
lodžina, Eisfläche. Im. (343 a).
lóhki: to je z lóžsim = to je lóže. Im. (343 a).

M.

Maleski (?) = z Malešec. Im. (352 a).
Malinca, ein Bergrücken b. Muščan, Röbeln. Im. (352 b).
Markranicy, Märkerdorff. Im. (354 a).
mikawk = mikawč, Eugenwimper. Hiob. 41, 9. Im. (361 b).
Milany = drobjanski, pola před Minakałom; Milanski =
z Minakała. Im. (362 a).
miłosé: χάρις. Act. 20, 24. Im. (361 b).
měrc: štož měrc wuwabi, to haprleja začéri. Im. (357 b).
mjetnyé = éisnyé. Bože džéeo je pola nas mjetnylo. Im. (370 b).
móć, f. Deutung, Bedeutung. 1. Kor. 14, 11; z cyłej mocu
čakać. Im. (374 b).
mólčko, ein wenig. Přisl. 24, 33. moličko (mały). 1. Makk.
25, 10. Im. (378 a).
mórčić Joel 1, 18. Im. (378 b).
mysl: mysle ludži jebaju. Im. (388 b).
Myswecy (Myšecy), Mleuſelwic̄. Im. (389 a).

N.

na: hubjeny na nohi, lěni na hubu, khromy na prawu nohu. Im. (390 a).

nać, Šräutich, rěpowa nać. — naće, pl. Stiefelshäfte, naće mje čišća. Im. (392 b). Drje: narć, Überleder? Red. načołk, Stirntuch. Im. (392 b).

nadpadować = nadpadać. Jer. 6, 24. Im. (394 b).

nadra, pl., auch männliche Brust. Zjew, 1, 13. Im. (395 a).

nahleńc, jähzorniger Mensch (jähes Feuer). Im. (397 b).

napanyć; puć mi napanje. Rom. 1, 10. zutragen, treffen. Im. (404 b).

nakhodźić: so kóždu njedželu na 3 tolerje pjenježkow nakhodži. Im. (401 a).

napjeršić, streuen (Ausbrechen). Esth. 4, 1. hłowu z popjełom, bestreuen. Im. (405 a).

napowješeć (napowěšeć), außhängen, anhängen. 4 M. 11, 32. Im. (406 b).

nawara, f. Schläfen (nawara ze železolijeřnje). Im. (413 a). njewěra: na slabje z njewěru wostać = ewyflować. Rom. 4, 20. Im. (431 a).

njeznajeŕnje (w njeznajeŕnjach), Ort, der nicht angegeben wird. Im. (433 b).

P.

paćišk je zakazany abo zapowiedzeny. Im. (441 a).

pachać (słowj.), tun. hrěch pachać. Im. (442 a).

pakobizny = hłuche kórkowe kénje. Im. (442 b).

pismik: wo małym čłowjeku so praji: wón je kaž pismik. Im. (455 a).

pjeć: kaž pjeć wot zemje. Im. (459 a). pjedź? Red.

płowe słöneco. Im. (466 a).

po = za: cum soc. hinter ihnen. Sach. 7, 14. Im. (470 a).

poćišć, tröstēn. (če. potěšiti). Im. (474 b).

pobyć: rjenje pobyć, schön aufommen. to sće rjenje pobyl. Im. (473 a).

podarmny, vergeblich. Sach. 10, 2. Im. (475 a).

pomjenić, bestimmen. Dan. 7, 12. Im. (491 a).

pomórski, am Meere gelegen. Luk. 6, 17. Im. (493 a).

poplacować; jeho (acc.) na ramjo poplacować, ihn auf die Schultern flöpfen. Im. (496 a).

posłuchać. 1. Mos. 3, 37. Přisl. S. 1, 8. Daniel 9, 10. Im. (500 b).

powlec: powlečeny być. Hiob. 18, 9. Im. (508 b).

powućić, züchtigen Hebr. 12, 5. Im. (509 b).

prehonić, erfunden. 4 M. 13, 17. 2. Makk. 13, 21. Im. (525 b).

přepadliwy, durchläßig. Im. (534 a).
 přenajeć, bestechen. Neh. 6, 12. Im. (532 a).
 přeskočny puć. Sir. 25, 26. Im. (537 b).
 Příjazorje, n. Úlurname b. Gablenz. Im. (548 b).
 prjedy: prjedniši. 1. Makk. 15, 15. 2. Kron. 17, 3. Im.
 profećinski. 2. kral. 4, 38. Im. (567 a). [(566 a).
 Próšć, Přietiš. Im. (569 a).
 Prycnika (H. D. Prešnica), Úlurname b. Gablenz. Im. (571 a).

R.

Rakowc, Teich im Parke zu Kromuša. (Úložfrebs.) Im. (579 a).
 Rančik, Rehnsdorf. Im. (580 a).
 raz, Gepräge. 1. Makk. 15, 6. (581 a).
 risa: len na risy leži (len, kiž je na rosý ležał = rosak;
     len je wurisał = dosé doľho na risy ležał. Im. (584 a).
 rozmyslny: rozmysliwy, bedächtig. Přisl. 14, 17. Im. (600 a).
 rozwadžić. 2. Sam. 14, 6. zjednać. Im. (609 b).
 Ručey, Rauischwiž b. Elstra. (H. D. Rušica). Im. (613 b).
 rudica, Feldparzelle. Im. (614 a). ? Red.
 ruka. Hiob. 17, 3. Im. (614 b).
 ruwačk (H. D. runačk), na ruwački data być. Esr. 6, 11.
     dem Gerichte anheimfallen lassen. Im. (617 b).
 rwać = rwuć, rauen, zaufen. Es. 3, 2. Hiob. 1, 20. Jes. 50, 6.
 Rychnow, Reichenau. Im. (619 a). [Im. (618 a).
 ryzowy (ryzy). Sach. 1, 8—6, 2. Im. (620 b).

S.

sanica, das Weibchen. 1. Mójs. 7, 3. Im. (625 b).
 sčerpyńć: ruka sčerpnyje pódla pisanja. (H. D. při pisanju;
     mi je ruka sčerpnyła; ruka spinknyła. Im. (628 a).
 sebizny, selbstsüchtig. Im. (628 b).
 Sedło, n. Landštrone b. Görlitz. džensa je Sedło widžeć (nach
     Höhenumriß). Im. (629 a).
 skałoba = škaľba. Neh. 6, 1. Im. (632 a).
 słodźić, Appetit haben; jemu wjacy njesłodźi. Im. (641 a).
 słužbny, wert. Kor. 16, 4. Im. (645 a).
 slab: wokoło sluba — hladka huba. Im. (648 b).
 sněh: ze sněha duje, Schneeluft weht. Im. (654 b).
 snjećiły = sněćiły, brandig. Rom. 4, 9. Im. (655 b).
 spinać (s-pj-u, s-pn-u), spannen; spinknyć: noha je mi spin-
     knyła. Im. (663 a).
 stotory (sto, das Hundert), der auf jedes Hundert Kommende.
     (cf. stotek, stotk). Im. (679 a).
 strónja (pl. strónje), parfährliches Tal bei Seitlichen. Młyń
     w strónjach). Im. (680 b).

studzeń z bowom ma wjerchisla (wjerchizła ?), žerdź, stołp.
Im. (682 a).
sušeńja, Štauchfammer. Im. (688 a).
swój. 4. Mójz. 17, 3. Im. (696 a).
sylzetej. K. 1, 16. Im. (700 b).

Š.

šćerpnica, Baumſchale. 1. Kron. 4, 27. Im. (706 a).
Šibjerćicy (Šiboršćicy), Seifersdörf. Im. (713 a).
škla, f. Schale (čě. s-k-l-o, Š-t-a-š). Přisl. 25, 11. Im. (716 a).
škodny: džéci, hołbje a wulke myše su jenak škodne. Im.
šmadrunks, m. Pfiaumeninus. Im. (721 b). (717 a).
špjeńe, m. Schiefer (špak) w Sprjewiey. Im. (725 a).
Sprě, gen. Šprjów, Spreu bz. Spree b. Tschellu. Im. (725 b).
štóm = strom; ze strm = steil. Im. (727 a).

T.

tajki = telko; wón je tam tajke lěta był. Im. (735 a).
torh. Ps. 106, 23. (744 a).
tótka, Totengräber. Im. (744 b).
trawink, m., Gräffammer. Im. (746 b).
třél, Bogen. Hiob 20, 24—29, 20. Im. (747 b).
tři wěcy su k wšemu dobre. Im. (749 a).
Třepčk, Trebus. Im. (748 a).
tróla, f.: ty njejsy wjacy žana holčka, ale stara tróla (H.
D. Třoddel). Im. (753 a).
tutmolić = so šmatać; tutolić (H. D.) puđdešn; hdy bych
jeno někoho měl, kiž by kusk wokoło mje tutmolil.
Im. (761 a).
twar, m., Bau, Vorrat, Material. 1. Kron. 23, 5. Im. (761 a).

W.

warodžiē, räſonnieren, khodžo warodži. Im. (772 b).
wity: wity skhôd, Wendeltreppe. 1. Kral. 61, 8. Im. (785 b).
wjeřch: chce hnydom z wjeřchom wujeć. Im. (795 a).
wětrowka, f., Źolsharſe. Im. (779 b).
woćémnić. Ps. 69, 25. Im. (823 a).
woči: to „spicy woči“ namakam. Im. (823 b).
Wódraſecy, Ötterſchüß b. Königsbrück. Im. (826 a). Wotružica, Red.
Wódrjeńca, Öderńiż. Im. (826 a).
wohot, m., Ausstattung, Mitgift. Im. (828 b).
wola, z dobrej wolu, abſichtlich, z dobreje wole, aus Gefälligkeit.
Im. (834 b).
wotčeslić, hobeln, behobeln. Hos. 6, 5. Im. (807 a).

- woliwe, m., woliwce, m. (wolijowska). 2. M. 30, 24. Im.
wólbnik, m., Wahlmann. Im. (835 b). [(836 a).
wotkróćić; nas su wotkróćili wot našeho kubla (wo nje
přinjesli). Im. (864 a).
Wóldrichecy, Illersdorf. Im. (835 a).
wotlétować: sym tak ze zymu wotlétowała. Im. (865 a).
wotmłodnyć = wotmłodzić. Ps. 103, 5. Im. (867 a).
wosłyšeć, fälsch hören, unrichtig vernehmen, wosłyšana wěc.
Im. (849 b).
wosoł; dha je tam posoł a wosoł. Im. (850 b).
wotsłužić, Gegen Dienst tun. Mich. 7, 3. Im. (875 b).
wotwlakować so, zögern. Im. (879 a).
Woženkecy, Illermannsdorf. Im. (883 b).
Wudrjechechy, Illersdorf b. Niesk. Im. (896 b).
wudypačk, m. wuprózdnjene jejko, kotrež so kokošam po-
kładuje (wuduwačk. H. D.) Im. (897 a).
Wuhole, Moholz. Im. (900 a)
wukaženy zub, hohler Zah. Im. (903 b)
wukhilić, weichen. Ps. 44, 19. Sm. (903 b.)
wułhańy. Sir. 51, 3. Im. (907 a.)
wulki před knjezom. Luk. 1 15. Im. (908 a.)
wumućić. Prěd. 12, 12. Im. (911 b.)
wusadzeć. Tob. 13, 22. pflastern. Im. (925 a.)
wustrojić, ta so wustroji, wustrojena sedži, wupyšena sedži.
Im. (930 a.)
wuwjesć so, entfchlüpfen; tajke małe knižki so člowjekej wu-
wjezu. Im. (941 a.)
wuwréć, versieden. Jez. 64, 2. Im. (942 b.)
wuzlik m, Bündlein. 1. Mójz. 42, 35. Im. (945 a.)
wysokař, hochmütigen Menschen. Im. (948 a.)

Z.

- zaćek, m., zaćeklina. Im. (955.) •
zachod, Niedergang. Ps. 104, 19. Im. (961 a.)
zadny: zadni wojaey, Nachhut. Jer. 51 12. Im. (956 b.)
zahnate, umwölf. Im. (959 a.), džensa je wšo „zahnate“ a
z mróčelemi wobéehnjene.
zahonk, m. Gärtlein. Wys. khěrl. 5, 13. Im. (959 a.)
zahnać: зло ze złym zahanjeć, (z hórkim lěkařstwom kho-
rosće). Im. (959 a.)
Zakóńca (H. D. Zakonca), Flurname b. Gablenz.
zańć: njeměć někoho. Im. (972 b.)
zapon: zapońčk, m. Wys. khěrl. 1, 10. Im. (979 a.)
zaprajić: wón słowa wótře zapraja, nie pak dočehnje, (po-
slednje zlöžki póžerje). Im. (980 a.)

zasnjećeny přerow: přez njón woda njemóže běžeć. Im. (987 a.)
 zastup, zastupja, f., prěnja zastupja spowědnych, erste Reihe. (Wjèlećin.) Im. (989 b.)
 zatopać, zufnöpfen, Im. (993 b.)
 zgrohatka = butřanka, (w Dubrawje pola Hródka). Im. (1014 a.)
 złoćić: nie wšo, štož so złoći, je złoto. Im. (1018 b.)
 złóżki: (požerje). Im. (980 a.)
 zlaty pué, wasserharter Weg. Im. (1020 b.)
 zrozymny, deutlich. 1. Kor. 14, 9. Im. (1029 b.)
 zwadliwy, jänkisch. Přisł. 21, 19. Im. (1031 a.)
 zymna, f., Fieber. Luk. 4, 39. (H. D. zymina.) Im. (1037 a.)
 zymny, -a -e, winterlich.

Ž.

žeń. H. Z. Jer. 28, 4 Im. (1043 a.)
 Želwja, hórka před Mósecami. Im. (1043 b.)
 žněčk, m., Schnitter. Jer. 50. 16. Im. (1049 a.)
 žoldk, zatykać z khlébom a butru. Zum Magenfchlüß Brot und Butter nehmen. Im. (1050 a.)

Nekrolog LXIV.**Jan August Zoba,**

kubleř a sejmski zapóslane, sobustaw M. S. 1903—1911.

* 29. oktobra 1869. † 7. januara 1911.

Jan August Zoba narodzi so 29. oktobra 1869 w Čornjowje pola Pomorc jako syn serbskeju burskeju staršeju a wopytowaše najprjedy wjesnu šulu we Wujězdze pola Lubija; jutry 1880 přińdze wón do Budyšina na gymnasij, bě přeco jedyn z najlepsich a najpilnišich šulerjow swojeje rjadowje a postupowaše porjadnje hač do nižšeje sekundy, hdzež jutry 1886 wopismo za jenolětnych dobro-wólnikow dosta. Po woli křesćijanscy zmysleneju staršeju chcyše gymnasij hač do kónca přeběhnywši theologiju študować, ale tehdy jemu khorowatosće dla lěkar wukaza, na khwilu so gymnasialnych študijow wostajić a w staršiskim domje so wustrowić a zesylnić. Nimale lěto so doma z lóžšim burskim dźělom zaběraše a zaso wulékowa. Na radu swojego nana wosta nětko domach w burstwje a

přewza pozdžišo nanowe burske kubło. Gymnasialne študije pak běchu jemu při wšem z wulkim wužitkom; Čornjowska wjesna gmejna postaji sebi jeho bórzy za swojego gmejnskeho předstejičerja a lěta 1901 bu wón ze serbskeje strony jako kandidat 5. sakskeho wólbneho wokrjesa postajeny a za zapóslanca do sakskeho sejma wuzwoleny; tutón 5. wokrjes je wón hač do swojeje smjerće w sakskim sejmje zastupował; přetož wobdarjeny z bohatymi duchownymi darami a jako wubjerny rěčník bě sebi wón bórzy dowěru a lubosć swojich wolerjow a wysoko-waženje swojich kollegow w sejmje dobył. Kaž wšudže, tak wón tež w sejmje stajnje jako Serb a za prawa Serbow zjawnje a kruče wustupowaše. Serbskeje rěče so wón ženje a nihdže, ani před najwyššimi knježimi njehańbo-waše, bě při tym stajnje zdwórlivy přečiwo druhorečnym, ménješe pak: „My móžemy z našej serbščinu tola wjacy hač woni!“ Zoba bě wot lěta 1903 sobustaw našeje Maćicy, wopytowaše rad a porjadnje jeje hłowne zhromadźizny a posedzenja wědomostnych wotrjadow a próco-waše so hdźežkuli a kažkuli móžno za nju a jeje zaměry; wšudže, hdźež bě jeho pomoc w Serbach trěbna a požadana, bě wón k pomocy w serbskich towařstwach, při wšech serbskich zhromadźiznach, při serbskich wólbach tež zwonkach swojego wokrjesa; wšudże před wyśnosćemi wón swoju serbsku rěč a swoje Serbowstwo mužniwje a wuspěšnje zakitowaše. Bjez stracha a bojosće zastupowaše wón wšudże a před kimžkuli swój serbski narod. A runje w času horceho bědženja wo našu drohu maćeřščinu a wo zakhowanje čisteje křesćijanskeje wučby w serbskich ludowych šulach jeho Bóh Wjeřšny z tuteje časnosće wotwoła. Dla zanzechowanja a poděšcowanja serbskeje rěče we wšelakich našich wjesnych šulach je wón wjacy króć w Drježdžanach zakročil. Zoba bě hižo dlější čas čeřpjacy na žołdk a na wutrobu, a w nocy wot 6.—7. wulkeho róžka jeho smjerć překhwata, njewočakana wot jeho domjacých a přečelow; wutoru 10. wulk. róžka bu wón swjatočnje na sławnym Bukečanskim pohrebnišču khowany. Přebohate wobdzělenje ze strony Serbow ze wšech kónčin a ze strony jeho sejmskich kollegow a mnohe wěncy a palmy na jeho kašču swědčachu zjawnje wo lubosći a česćownosći, kotruž bě sebi Zoba cyle a wšudže dobył. Jeho wopomnjeće w Serbach njewuhasnje.

Nekrolog LXV.

Jakub Kral,

bywši hłowny wučeř w Radworju, sobuzałožeř a swěrny sobustaw M. S.

* 23. 7. 1828.

† 22. 4. 1911.

Su tomu 3 lěta, zo běch ze swědkom, kak nan, wósom-džesatnik, swojemu synej, traš dwajadwacetylkej, ze swojeho žiwjenja do pjera powědaše. Zajimawy wobraz! Nan: šedžiwy mužik, lohku čapku na hłowje, w domjacym płašču, w pjelsćowych toflach, dołhu dymkawu w hubje, z kotrejež běchu zuby nimale wšě zwupadałe; sedžeše w mjehkim krjesle, zo by hdys a hdys postanywši z nowa zažehlał. Syn: čorny na hłowje, wokoło wočow a pod nosom, bywši wojak podofficér, něsto wjetši a tójšto tołši nana. Nan: wučeř na wuměńku hižo na 14 lět, syn: lětko abo dwě z wučeřskeho wustawa — młody wučeř. Nan Jakub, syn Franc, ale wobaj Kralej.

Syn pisaše nanowe žiwjenje, ja šuler pišu žiwjenje swojeho wučeřja. Zo je nan hižo synej pisać dał, je mi pisanje wolóžil. Podam běh njeboh Kraloweho žiwjenja nimale po słowie, trochu skrótšeny po Łužicy 1911. Budźe nam, jako bychmy jeho słysheli. Njech morwy rěči!

»Mój nan bě Mikł. Kral, pomjenowany Różant z Khróścic. Jeho nan, mój džed, bě z Kanec Różantec. Mać bě Madlena rodź. Nowakec, pomjen. Kralec z Jěžowa. — Narodźich so 23. julija 1828 w Khróścicach, hdzež bě nan ze šewecom. Hdyž běch něsto časa Khróścičansku šulu wopytował, so starzej přesydlištaj do Pěskec na korēmu. Z Pěskec khoodzach najprjedy do Njebjelčic a potom do Różanta do šule. W Khróścicach bě tehdy z wučeřjom H. Brojer, w Njebjelčicach stary Pjetaš, nan Różenčanskeho wučeřja. 1840 přińdzech za tachantskeho hólčka do Budyšina. Wopytowach tachantsku šulu a potom preparandu hač do l. 1845. Jako preparand hižo do wučeřskeje služby zastupich: dyrbjach wučeřja Winču kóžde připołdnjo při serbskim čitanju w serbskej šuli zastupować. Tež zastupowach jeho jako organistu w serbskej cyrkwi, wosebje na nyšporach. Winča wumrě. Jeho zastupnik wumrě. A ja dyrbjach zaso něsto njedžel wšě hodžiny džeržeć. Jutry 1845 zastupich do stareho krajnostawskeho seminara na Jerjowej hasy, tehdy hišće simultanského. Swjatki 1847 pósłachu mje do Różanta, zo bych khoreho wučeřja Brojerja zastupował. Po jeho smjerći (okt. 47) wróćich so. Założich z pomocu Pražskeho študenty Jak. Buka (pozdź. prelata) na seminaru serbske towařstwo, kotrehož běch přeni předsyda. Sobustawow bě nas na 15. Smy sebi mału

knihownju założili, nastawki pisali a sebi je wuporjedželi. Někotři tež hrónčka džélachu. Protokolle sym sam pisał. Małke basnje so do wosebitej knižki zapisowachu. Wšitko khowachmy w khamorje, kiž bě nam direktor Dreßler darił. Knihownja bě na něhdźe 100 čisłow zrostła. Woteběrali smy »Tydzeński Nowinu« a »Bramborski Casnik«, z kotrejuž tež wótře čitachmy. 1849 wustupich ze seminara a přińdzech 1. meje za vikara do Khróścic. Naše towarzystwo je pozdžišo najsckerje wusnyło. Na Michała 1849 buch do Kukowa jako paršonski pomocny wučeř přesadženy, dokelž mi w Khróścicach mzdy njepłaćachu. W Kukowie wostach hač do Michała 1851, hdyž buch jako pomoc do Radworja pósłany. 1853 mje tu za druheho statneho wučeřja pomjenichu. 1874 buch přeni. — Po swjatkach 1862 so wożenich z Marju rodź. Bjarsec-Čornakec z Boranec. Bóh namaj wobradži 5 džěci, z kotrychž su 3 hišće žive: Jurij, farař w Dubinje (pola Drježdžan), Franc, wučeř w Khróścicach (nětka w Kamjencu) a Hana. — Dokelž běchu dokhody dosé snadne, sym w Margarećinej Hěći, w Křiwej Boršći a Boranecach pódla za domjaceho wučeřja był. Po wučeř Žurowej smjerći sym poł lěta Zdžerjansku šulu sobu wobstarał. 1894 podach so na wuměńk. 1896 zemrě mi mandželska Marja. Dokelž so mi samemu njespodaše, wożenich so 1900 druhi króć z Hānu rodź. Mišnarjec zwud. Pětrancowej ze Zdžerje (rodź. w Radworju). «Swój wuměńk přečini w Radworju. »Bóh Wjeršny je mi wysoku starobu spožčił a strowotu a wjesolu mysl. A kaž je stajnje moja wutroba za naš luby narod biła, tak ja tež džensa jako 80lětny starec so zajimuju za wšę naše naležnosće. Z wulkej žadosću čakam stajnje na naše časopisy. A hdyž mi wone zjewja zaso nowe dobyće Serbowstwa, nowy postup w serbskim žiwjenju, wěŕće mi: Moja duša so raduje...« Radowaše so, hač tež jeho po krótsej khorosći Morāna na rajske hona njewotwjedże, dohladaneho wot mandželskeje a přirodneho syna Feliksa, lěkowanego wot přir. syna Maxa Pětrancow. Pohrjeb bě wulki. »Meja« swojemu sobustawej k rowu spěwaše. Nad spušćenym do rowa pod křižnej cyrkwy kašćom džěla a skutki njebočičkeho k. farař Nowak rjenje wopomni. R. i. p.

W jenych ze swojich modleńskich khowam swjećatko »k pobožnemu wopomnjeću« našeho wučeřja. Tu čitam: »Wučeřjo su stražnicy móličkich, kotriž je k dobremu napominaju a před złym warnuja. Swj. Cyrill.« J. Kral bě 45 lět z wučeřjom a jako wuměńkar hišće wupomhaše! Serbski wučeř! A wón bě bjez dwěla woboje derje! Wočińce »Nadžiju« 1912, što wo nim piše prosta knježna,

jeho šuleřka: »We swojim dołhim skutkowanju je był wučeř wjele serbskich dźeći, kotrymž je zbudzował a spytał zdźerzećobreho serbskeho ducha. Też ja mějach zbožo, być jena z jeho šuleřkow, a jako tajka wěnuju jemu z tutym dźakownu »njezapomničku«... Z radoscu dźelać a hdzež so hodži, pódla spěwać, to je nas njeboh knjez wučeř Kral tež wučił... Wón sam by z nami w šuli tež rady požortował a nam holcam lubił, zo sebi w hromadze kofeja nawarimy; hólcam wšak by tež druhdy kholowy wuklepał (dundyr holca!), ale by tež wędzał wóčko zańdzelici, hdyz by toho abo tamnego z wulkej kiću swojego rjaneho wina lepił.« Połnje přihłosuju. Haj, lubosć, wjesołosć, serbskosć je w šuli z wučbu rozsywał. Jeho wopomnjeōo wostanje dołho žiwe.

Też nimo šule je J. Kral wjele za Serbstwo skutkował. Přednošował a pisał, předewšim do »Kat. Posola«, na př. z Radwořskich stawiznow. A jeho serbske skutkowanje ma ēim wjetšu wažnosć, dokelž padny do doby wocuēenja našeho ludu. »Lužica« 1911 za nim pisaše: »Swérny a horliwy wojowarz.« Swérny! Tute słowo rěci zwiazki. Młody je něchtózkuli sapace płomjo za Serbstwo, ale hladajće, kelko z nich je swérnych — a hač do 83. lěta swojego žiwjenja? Tohodla su jeho zaslužby wo serbske towařstwa (kat. bjesada w Radworju) a serbske pismowstwo wulke, trajne. Wón bě dźelaćeř na narodnej roli a w Knjezowej winicy. Budź naš příklad tónle »člowjek bjez fałsa, dobrociwy a křesćanski wučeř, Serb z čělom a dušu!« (»Lužica« 1911.)

M. Nawka.

Nekrolog LXVI.

Dr. phil. Marćin Renč,

farař Wjelećanski, rycer saksk. Albrechtskeho rjada I. kl.,
serbski stawiznař, wubjerkownik Maćiey Serbskeje.

* 11. nov. 1853.

† 28. okt. 1911.

Dr. phil. Khorla Marćin Renč, farař we Wjelećinje, narodzi so 11. nov. 1853 w Ketlicach jako starši syn tehdomnišeho diakona a pozdžišeho fararja Renča tam a jeho mandželskeje Hany Thusneldy rodž. Furmanec z Wóslinčanskeho farskeho domu a bu 1. dec. 1853 wukřezeny. Hižo w 5. lěće žiwjenja zhubi swoju mać a je potom, dokelž so nan wjacý njewoženi, ze swojim jeničkim bratrom Janom maćerje přeco parować dyrbjał. Najprjedy do Ketličanskeje wjesneje šule khodžeše, hdzež měješe za wučeřja sławnego serbskeho komponistu, kantora K. A. Kocora.

Jutry 1866 bu na gymnazij do Budyšina daty a jutry 1869 do Mišna, hděž do wyššeje tercije zastupi a jutry 1874 swoje maturitatne pruhowanje wobsta. Tehdomniši rektor Mišnjanskeho gymnazija bě Ilberg a historiju wučeše tam professor Flathe. Posledniši rozymješe, młodemu, pilnemu wučomcej lubość k stawiznařskim studijam do wutroby zaščepić, kotaž jeho čas žiwjenja wopušćiła njeje. Zo w młodym, derje wobdarjenym a rad džělawym gymnasiasće serbska krej čečeše, zjewi so z tym, zo so hižo z toho časa jeho literariske pospyty (přełožki) we „Łužičanu“ wotčišowachu. W Lipsku wot jutrow 1874 hač do Michała 1877 theologiju študowaše, při čimž tež na historiske kollegije njezabu. Najstarše študentske towařstwo w Lipsku je Łužiske předařské towařstwo „Sorabija“. Něhdy wot samych Serbow założene a ze samych Serbow wobstejace, je drje wono němske, ma pak we sebi serbske wotdželenje, tak mjenowane „*Sorabicum*“. Renč zastupi do tutoho towařstwa a bě dlějši čas senior Sorabika. Jako tajki wudokonjowaše so sam w serbščinje a pohonjowaše tež towařšow k tomu Zo by sebi wobzor nawědzitosće w slowjanščinje šérši sčinił, wuži skičenu skladnosć a wopytowaše kolleg professora dra. Leskiena wo serbskej rěci. Jeho lubość k mačeřnej rěci pohnu jeho, so wo to postarač, zo so při skladnosći 160. jubileja Łužiskeko předařského towařstwa wot njeho pěsnjeny a wotčiščany serbski spěw spěvaše, štož so, wjelez je mi znate, prjedy toho časa njestawaše. W augusēe 1877 swoje theologiske pruhowanje z dobrej khwalbu wobsta. Krótko prjedy bě — snano w juniju abo juliju — znaty serbski wótčine Imiš do Lipska přijěl, serbskich študentow k sebi do hotela „Drježdžanského dwora“ přeprosył a tam z nimi započatk prěnjeho kursa runje założeneho serbskeho předařského seminara w Hodžíju postajił. W augusēe so seminar na Hodžijskej farje pod Imišowym wustojnym wodženjom započa. Renč bě jako kandidat duchownstwa jeho senior a je jako tajki tež po skónčených wučowanjach prěnju rozprawu wo seminarje Lipsčanskej theologiskej fakulće podał, w kotrejž khód seminarskeje wučby nadrobneje rozpísowaše a fakulće wutrobný džak za założenie tak nuzneho a wužitneho wustawa wuprají. Spomnjeny seminar bě za Renča we wšelakim nastupanju k zbožu. Runjež bě w staršiskim domje serbski derje dosé nawuknył, boješe so tola jara před serbskim předorwanjom a myslěše sebi tohodla z woprědka na to, najprjedy něhdže na někajkej wyšší ūli wučeřske městno přijěć. Jeho nan piše wo nim

Imišej w lisće tole: „Mi by lubo było, hdy by Marćin w Hodžiju serbscy prědował. Wón by potom wjacay wutrobitosće dostał, tež druhdže a wosebje w Ketlicach prědować. Prošu pak, zo jemu to prajił njeby, zo sym Tebi tohodla pisał. Wón by sebi myslíł, zo jeho honju, a tola je to nuzne.“ Imiš wědžeše, zo či, kiž so raz na šulu padadža, so z wjetša wjacay do Serbow njewróća. Wón tež rozymješe, młodym Serbam struchłosé brać a wutrobitosć dawać. Młody Renč w Hodžiju prědowaše, bjez bojosće, ze sonornym hłosom a wosada na njego z napjatej nutrinosću posłuchaše. Wo tym powjesé dostawši pisaše Renčowy nan Imišej: „Kajke wjesele sy mi z Twojim listom přihotował, to njemóžu ze słowami wuprajić, ale jenož we wutrobje začuć. Moja starosć, zo Marćin dosé khrobłosće njezmje, mjez Serbami wustupić, je mi nětka wzata. Wón sam je nětka cyle wjesoły. Tohodla Tebi prawo dam, zo Marćin nětka žane wučeřske městno na so njewozmje, kotrež by jeho jenož w serbskim wudokonjenju zatorhnyło, ale zo sam za so wostanje a wočaka, kak jeho tu w Serbach Bóh dale powjedže.“

W tym času Renč tež raz w Minakale prědowaše. Minakański farań Kordina sudži wo tutym jeho wustupjenju tak: „Renč je so jara lubił a sebi wulku khwalbu dobył. Z toho budže jara dobry prědar. Wosebje Serbja su so na nim jara wjeselili.“ Tole wšo pak wustojnega prědarja wěšćeše, wěšćenje, kotrež je so pozdžišo w połnej měrje dopjelnio.

Renč wosta najprjedy khwilu w Ketlicach jako pomocnik swojego nana, doniż powołanie za fararja do Klętnego njedosta. Pruska steješe tehdy pod znatymi mejskimi zakonjemi. Prjedy hać móžeše sebi Renč tohodla na přjeće žanoho zastojnsta mjez čornobělymi měznikami myslíć, mješe prjedy wědomostne statne pruhowanje za theologow w filozofiji, stawiznach a literaturje („kulturne pruhowanje“) wotpołožić, štož so 26. małego róžka 1878 we Wrótsławju sta, po čimž bu 27. měrcia do Klętnego za farskeho vikara pósłany. Hdyž běše bórzy po tym tež swoje pruhowanje *pro ministerio* wobstał, bu we Wrótsławju přez generalnego superintendenta D. Erdmanna na duchownego swjećeny a 15. dec. 1878 za fararja w Klętnom postajeny. Za 25-lětnego młodženca njebě to ničo mało, tutu wobšernu wosadu duchownje zastarać. Wón je tu měl wšě swoje mocys napinać, je pak je z tym tež skrućił, zo běchu pozdžišo za hišće wjetšu wosadu dosahace. Při tym namaka pak hišće časa dosć, wjesnych hólcow we

swojej jstwě wokoło sebje zhromadźeć a na wyšše šule při-hotować. Też je w tutym Klętnjanskim času swoju inaugu-ralnu dissipaciju wo themaće: „Paedagogika A. Herm. Franki we swojich zasadach wědomostnje rozpi-sana“ wudźełał a 3. aug. 1881 w Jenje na doktora pro-movował.

W Pruskej tutón čas přećiwo serbskemu wučenju w šuli wótry wětr wěješe. Renč wězo na serbskej stronje steješe a bu tak do tehdomnišich bědženjow też zaplećeny. Jědojty nastawk „Šlezijskich rańich nowinow“ nuzowaše Imiša, zo we swojim znatym spisu „Der Panslavismus atd.“ sebje samoho a Serbow zakitajo wótre wotmołwjenje da, na čož jemu dla pôdlanskeho paršonskeho skřiwdženja skóržbu napowjesnychu. W tutym před krajnym sudom w Lipsku wotmětym processu je też M. Renč wažne swěd-čenie wotpołožić měł.

Doļo jeho Klętnjanske skutkowanje njetraješe. Běše tehdy mjenujcy čas, kajkiž nam nětko z nowa hrozy, zo so jene farske město po druhim wuprózdnješe a tak tež w lěće 1882 Wjèlećanske. Renča sebi tam za noweho fararja wuzwolichu, 19.hapr. 1882 wjesele witachu a 23.hapr. swjatočnje zapokazachu. W tym samym lěće, 5. sept., so z knježnu Theklu Domškec z Klętnoho woženi. Wjèlećan-ska fara bě nětko to městno, hdžež je najdlějši čas swojeho žiwjenja přebył a hdžež je najhlubše slědy swojeje dželawosće zawostajíł.

Jako duchowny bě Renč woprawdże khřesćijanskeje wěry połnje přeswědčeny a njebě nowym bibliske wučby powróćacym měnjenjam přistupny, tak zo móžeše so na dnju jeho khowanja před jeho rowom z połnym prawom wobswědčić, zo je so we swojim zastojństwje po tym słowie džeržał: „Žadyn druhi załožk njemóže nichtó załožić, khiba tón, kiž je założeny, kotryž je Khrystus“. Jako tajki du-chowny je wězo přede wšěm swojim wosadnym swoje mocys kaž na klętcy, tak tež z dušowpastyńskim džěłom po do-mach poswjećał. A jeho wulka, so z kóždym lětom přisporjaca wosada sebi wjèle prócy žadaše. K tomu dočaka jeho hišće druhe wosebite čežke džělo. Stara Wjèlećanska cyrkej bě dodžeržała a měješe so ze załožka nowa a wjetša natwarić; jenož wěža stejo wosta. Zo je so nowa cyrkej tajka rjana a wobšérna poradžiła, za to ma so wosada na prěnim měsće jeho wobhladniwości a wušiknosći džakować. Z tutej woprawdże wulkotnje rjanej cyrkwy, kiž wosad-nych połnje spokoja, Renčowe mјeno na daloke časy zwja-zane wostanje. Też wjacy šulow je so w jeho wosadže za

jeho čas pak dokladnje zwuporjedžalo, pak z nowa natwariło. Wšě tu trěbne a z džela dosé wobužne jednanja džechu na přenim měsće přez jeho rucy.

We Wjelečanskim fararju tčeše pak tež wědomosćiwy muž. Hdyž je pola wjesnego, z wulkim dželom wobceženeho duchowneho přeco wulki strach, zo so, dokelž wjetšeje knihownje nima a dokelž, hdy by jeje měl, tola njeby wjèle časa na študije nałożić mohł, wědomosćam po něčim wocuzbi, to Renč tutomu strachej podležał njeje. Na kupowanje knihow je wjèle pjenjez zwudawał. Hišće so dopomnu, kak wulke woči ze spodžiwanjom ja tehdy činjach, hdyž Renč jako študenta za Smolerjowu knihu „Serbske ludowe pěsnički“ w hosćencu „Čorneje Deski“ w Lipsku před nami kn knihikupcej Pjechej 20 abo 30 hr. na blido znasadža. A zo tute knihi pola njeho njewužite wostałe njejsu, to wšitcy wěmy. Tak wón z wědomosću pokračowaše, a jemu njebě čežko, husto nastawk do serbskich abo němskich časopisow wo wažnym prašenju theologiskeho abo historiskeho wobsaha podać. W knihach: „Wutife, Sächsische Volksfunde. 2. Aufl., 1901“, je nastawk: „Volfsſitte. Branch und Übergläubce bei den Wenden“ z jeho pjera. Tež Brockhausowy „Conversations-Lexikon“ a „Nowy Łužiski Magazin“ mataj nastawki z jeho pjera.

Renč bě pak tež wosebje Serb. W jeho wosadže wšak Bohu žel serbska rěč hinješe přez nastawace wulke fabriki, kotrež cuze wobydleřstwo do wsow čehnjechu. Serbske kemše so prózdnjachu, w šulach so ničo serbski njewučeše a serbskich pačeřskich džeci wjacy njebywaše. Nichto to bôle wobžarował njeje, dyžli Renč. Na farje pak so tola serbski rěčeše. Jeho džeci su wšě serbski naukłe a njedželu bě tola tež stajnje serbske kemšenje. Na wšěch našich narodnych prócowanjach so wobdželić, bě Renčej wutrobna žadosć a radosć. Wjacy lět słušeše do Maćieho wubjerka. Na hłownych posedženjach Maćicy je wot studentskich lět jenož jónu pobrachował, mjenujcy ɬoni, hdžež jeho khorosé domach džeržeše. We swojim swoju njepřitomnosć zamołwjacym lisće sam na to spominaše a přida, kak čežko jemu je, njepřitomny być. Tohorunja je so porjadnje na posedženjach Maćičnych wědomostnych wotradow wobdželował a z wjetša tež tu abo druhu rozprawu sobu přinjese. W Budesčanskej pobočnej serbskej duchownskej konferency, kotaž so w fariskich domach wotměwa, je wón tež husčišo hač štó druhi přednošował, při čimž by nam kaž z powočinjenymi durčkami do swojeje bohatéje wědomostneje komorki pohladnyé dał. Přispomnić

chcemy tu snadny, ale woznamjenjacy podawk. Jako Serbja w lěće 1906 před Mačičnym domom swojemu kralej hołdowachu, bě mjez młodymi, serbsku narodnu drastu woblečenymi Serbowkami tež Renčowa jenička dżowka w Klětnjanskéj narodnej drasče. Zo měješe Renč jako wzdželany Serb tež zajimawosé za druhe słowjanske narody a jich bohatu literaturu, runjež žaneje druheje słowjanskeje rěče móčny njebě, na tym so džiwać njemóžemy. Husčišo by so do Prahi, do kotrejež měješe tak blizko, dowjezł, zo by tam do słowjanského swěta pohladnyć mohł, a jeho posledni a nimale jenički další wulět dowjedze jeho do Pôlskeje, hdžež bě jeho syn z domjacym wučerjom. Na tutym pućowanju prěnje kłoki teje khorosće začu, kiž je skónčenje na nim dobyła.

Renč bě we swojej wosadze dla swojeho sprawnego, jednoreho, runeho wašnja jara lubowany a česčeny, nic mjenje mjez svojimi zastojínskimi bratrami. W towarzstwie z druhimi bě rady; a druzy jeho radži widžachu, wjedzeše wón tola rozmołwu bórzy na zajimawe polo dowjesć a ju ze swojej wědomoséu wobohaćić.

Po postawje nic mały, bě wón sylne twarjeny a přeco jara strowy. W lěće 1910 počachu so pak prěnje znamjenja wutrobineje khorosće pokazować. Wón wojowaše přečiwo khorosći. Jako pak tehdy raz přez Mnišone do Hornjeje Hórki na woprawjenje džěše a dyrbješe, na horu stupajo, wjacy króć pozastać a za dychom łojić, rjekny: „Nětko so podam!“ Z mocu khorosće postupowaše. Z wukhwaleneho sanotorija w Žitawje so wo ničo polěpšeny wróci. Wulke zboże za njeho bě, zo móžeše jeho wustudowany syn jeho w zastojínswje zastupować. Štož móžeše, drje khory Renč sam činješe. Na wopisanju swojeje wosady za „Cyrkwin-sku Galleriju“ džělaše hišće poslednje lěćo a 28. oktobra 1911 rano $1\frac{1}{2}$ hodž. překhwata jeho smjerć, jako swojemu synej zastojínsku rozprawu do pjera diktowaše.

Wutoru 31. oktobra bu jeho čělo z wulkim wobdzělenjom wosadnych a wokolnego duchownstwa khowane. W cyrkwi rěčachu před jeho kašćom superintendent cyrkw. radž. D. Khěžor z Radeberga, a fararjo Domaška z Budestec, Křižan z Hodžija (serbski), Malink z Klětnoho, Rjeda z Budyšina a před rowom šulski direktor Hanka z Wjelećina a monsignore senior Skala z Budyšina, posledniši jako zastupjeř kollaturstwa. Njeboćički zawostaji nimo wudo-wy jenu džowku a 3 synow. Tež morwy wostanje wón naš!

J. Křižan.

W o b s a h.

Typiske ličby we serbskich ludowych pěsnjach. Spisał G. Šwjela	str. 3.
Rěčespytne spomnješki k přislowjesnikam. Po starym Pfulowym rukopisu zestajał a zrijadował Jakubaš	„ 18.
Rostlinje rós a bageň w Frankowej zahrodze Łužiskej. Pojednał	
J. A. Jenč-Klučanski	„ 25.
Zběrki serbskich wěcownikow. Zawostajíl Jan Radyserb-Wjela	„ 29.
Łaćanske hrónčka ze serbskeho pjera. Podał farař em. M. Urban	„ 36.
Něšto zwěrjacych mjen po swojim wuznamje. Zebrał M. Nawka	„ 38.
Serbske narodne pěsňe po přirunanju † dra. iur. Vašátka. Za Časopis M. S. přihotował Jan Rječka	„ 40.
Rěčespytne drobnostki. Podawa Jurij Libš, farař w Žitawje .	„ 53.
Hendricha Imišowe připiski do Pfuloweho słownika. Wupisał farař H. Dučman-Wóliński; za Časopis M. S. zrijadował	
farař Pawoł Šolta-Hajničanski	„ 63.
Nekrolog LXIV. (Jan August Zoba, z podobiznu)	„ 71.
Nekrolog LXV. (Jakub Kral, z podobiznu)	„ 73.
Nekrolog LXVI. (Dr. phil. Marćin Renč, z podobiznu)	„ 75.

■ Dla zmóžnenja porjadneho připosyłanja »Časopisa a spisow M. S. je trjeba, zo česćene sobustawy wšitke přeměnjenja swojich adressow prawje bórzy redaktorej Časopisa wozjewuje.

Rozeslanje Časopisa M. S. stawa so dwójcy wob lěto a to stajnje po nowym lěće a po jutrah. Hdy by něchtó wozjewjeny spis njedostał, njech sebi žada z lisćikom pod addressu: Prof. Dr. phil. Ernst Muka (Mucke), Freiberg (Sachsen).

Protika »Předženak« pak so sobustawam z Časopisom njesćeše a słać njemóže; wona ma so hnydom po wudaěu direktnje z Budyšina słać a štóż ju hišće na lěto 1912 dostał njeje, tón so njech wobroći ze swojim žadanjom na kn. Marka Smolerja, redaktora »Serbskich Nowin« w Budyšinje.

ČASOPIS MAĆICY SERBSKEJE

1912.

Redaktor:

prof. dr. Ernst Muko,
komtur rjadow Danila a sw. Sawy atd.

Lětnik LXV.

Zešiwk II.

(Cyłego rjada číslo 127.)

Budyšin.

Z nakładem Maćicy Serbskeje.

Delnjoserbske a namjezne ludowe pěsnje.

Zběral *Wilibald von Schulenburg.*

Předspomnjenje. Tuta zběrka je nastala wokoło lěta 1880. Knjez W. v. Schulenburg, kiž tehdy jara pilnje serbsku folkloristiku haješe a dotal najlépše w němské rěči spisane knibi wo našich ludowých wašnjach atd. wozjewi, nam tute pěsnje k wozjewjenju přepoda; kn. farař Šwjela-Wochožanski je je přehladał a z dotalnymi zběrkami přirunał a wšelake přispomnjeňki pod pismikom Ša. přistají.

Redaktor.

1. Lieby z pismow.*

Spojedaj z pismow, spojedaj: [Spowjedał jo pismo,]
Wele jo jaden? [wéle jo jano]

Jaden jo ten wěrny bog
Na góre Sinahil. [Sinai]

Spojedaj z pismow, spojedaj:
Wele jo dwa? [dwa, dwa]

Dwa stej z togo raja.
Jaden jo ten wěrny bog
Na góre Sinahil.

Spojedaj z pismow, spojedaj:
Wele jo tsi? [tsi, tsi]
Tsi su patrijanty. [patriarchy]

Dwa stej z togo raja.
Jaden jo ten wěrny bog
Na góre Sinahil.

---

* Hladaj Smoleř II, 150. — Varianty w spinkach [ ] sym 1894 we Žylowje napisał. W Skjarbošeu namakach němski přežok:

Singe, du bist wohlgemut,

Singe mir das erst (zweit' u. f. w.) Gebot?

Das erste ist Gott der Herre,
der da lebet und schwebet
im Himmel und auf Erden.

Gott helfe, daß wir frönum und selig werden.

Zwei sind Tafeln Mosis

Drei sind Patriarchen

Vier Evangelisten

Fünf heilige Wunden

Sechs steinerne Krüge

mit rotem kühlen Wein

schenkt uns der Herr zu Kana auf der Hochzeit ein.

Siebenter kommt der heilige Geist

Achte in der Seligkeit

Neun sind gute Engel

Behn Gebote Gottes.

Ša.

6

Wele jo styri?

Styri su ewangelisty, [styri evangelisty.]
Tſi su patrijanty . . .

Wele jo ſeſ?

Peſe su te mudre kńežne . . . [peſ jo mudrych kněžnów].

Wele jo ſeſc?

Šesć w Kana kružow, [ſesć kaſeňanych kružkow]
Wo tej jaže na tej swaźbe
W Kana Galilejskej . . .

Wele jo ſedym?

Sedym bóžych darow . . .

Wele jo wóſym?

Wóſym bóžych mějoſćow? [ſmilnoſćow]

Wele jo žeweſ?

Žeweſ jo tych hynfre janželow . . . [žeweſ porow janželow]

Wele jo žaseſ?

Žaseſ jo tych kazńow . . . [božych kazńow]

Wele jo jadnaſćo?

Janasćo jo tych gwězdow . . . [janosćo božych poſłow]

Wele jo dwanaſćo?

Dwanasćo tych pósłow. [dwanasty jo ten syn božy.]

Bórkowy.

2. **Zalěwany luby.***

Luby žěſo na wódu
Z wóſymnasćimi gercami.
Zwinu se jaden suchy wětſyk,
Chopi ten luby [ſe] zalěwaſ.
Běle te nogi ku gruntu du,
Žolte te łosy zwércha su.
Žowéko chójzí pši pôlu,
Pšízěſo k janej swětłej wóze
'Upyta dweju rybakowu.
,Rybaka, lubej rybaka,
'Uſojtej wej mě rybicku
Ze złoſaneju ceslinu."
Přeny raz wónej zastajiſtej,
'Uchyſiſtej jej rybicu.
Drugí raz wónej zastajiſtej,
'Uchyſiſtej jej lubego.

* Sm. II, 13.

„Mam ja dwa noža pši se,
 Kótrejž moj luby skupował jo:
 Ten přeny cu ja do se stajiš,
 Ten drugi cu do wódy chyšíš.
 Pšipowéźco mójej muterce;
 Daś wóna mě tak žałujo,
 Tež tak lasno zabyńo.
 Deb' ja mójog' lubeg' zabyś,
 Možo mě mója muterka!
 Zakopšo naju pši droze,
 Žož 'sykne luže mimo du;
 Sajžco nad nama leluju,
 Leluju bělu cerwenu.
 Ten přeny, ak mimo nama (m. naju) pójzo,
 Ten bužo nama tak řaknuš:
 „How lažtej dwa młożeńca,
 'Šyknych tych jeju luboséow gla.““ *Bórkowy.*

3. Formanowa Kaška.*

Wo tom cołem měsće
 'Šykne młode jungfry su.
 „Forman, luby Forman,
 Formanowa Kaška,
 Formanowa Kaška!
 „Nocoš ty mě nocowaś?“
 Namam ženog' chroma,
 Namam ženu słomu.
 Namam ženog' chroma,
 Namam ženu słomu.“
 „Ja cu deře lažaś
 Na tej twardej ławē.“ —
 „Coš se cesně zažaržaś,
 Dejš pla našeje Anki spaś,
 Coš se cesně zažaržaś,
 Dejš pla našeje Anki spaś.“
 Do połnocy deře spaštej,
 Po połnocy se rozgraňaſtej.

„Anka, luba stawaj!
 Wóno jo cas na mšu hyś,
 Wóno jo cas na mšu hyś,
 Wóno jo cas wěnašk wiś.“
 „Muterka, luba muterka,
 Nepytajšo wěnaška,
 Nepytajšo wěnaška,
 Ale běleg' copaška.“
 „O lidera na lideru!
 Co stej kuli cyniļej?
 Ja som ši deře chowała,
 Wó žeweśich zamkach,
 Wó žeweśich zamkach,
 Wó žasetej komerce.“
 „Ja som žinsa spaſa
 Pódla pôlskeg' krala
 Jogo młodšeg' syna.“
Bórkowy.

* HL Sm. I, 33. II, 33. Časopis 1881, 32. 42. 157. 1882, 136. 157. 1883, 35.

4. Młoda lubka.

Spłuwaj, cołnik, spłuwaj
 Immer bliżej ku grodu.
 Ku grodu jo pšípleł,
 Pši groże jo zastał.

„Šykne te luže spachu,
 Ak' to rědne žowćo nic.
 Cerwene jo pšeło,¹⁾
 Zelene jo sukało.

¹⁾ = pšedlo.

Spłuwaj, luby, spłuwaj:
 Bużo k janej šnoře,
 Bużo k janej šnoře
 Po dłyomokej wóże.
 Gaž niži rědne žowéo,
 Pak byla lubka mója.
 Tak dļujko lubka mója,
 Ak ta wóda pšíbera.
 Gaž ta wóda 'oběgño,

Naju lubosć zajže.
 Och ty mój nejlubšy,
 Měj ty ze mnou sčerpnosć,
 Ja som hyšći młoda,
 K žeňoju mě škoda.
 Gaž ja budu starša,
 Ga ja budu zbyrša.¹⁾
 'Ožyšeo²⁾ jo zymne,
 Šišć se bliżej ku mno.

¹⁾ spórša = kerniger. ²⁾ = żołyśco.

Bórkowy.

5. Wjaselosć.*

(Tuta pěśnička spěva so wotměnjejo němski ze serbskim rjadkom.)

Denfe, Liebchen, denfe, wie mirs zu Mute iſt,
 Spomnej, lubka, spomnej, kak mě nět k myсли jo.
 Wie soll es mich nicht fränken,
 Kak nedej to mě muces;
 Was soll ich denn nun denken,
 Kak nedej mě se nězdas,
 Weil du mit andern bist,
 Gaž ty nět z drugim' sy?

Meine Liebste will's nicht haben,
 Mója lubka noco to měš,
 Daž ich so fröhlich bin,
 Až ja tak wjasoły som.
 Sie meint, ich bin von Flandern,
 Wóna měni, až ja som z Dlugich,
 Ich liebe bei sie viel andern,
 Ja mam pši něj wéle drugich;
 Es nimmermehr gejchieht.
 To nikula wérno něj.

Dort unter einer Eiche
 Tam spozy jadnom dubom,
 Da haben wir beide Blaž,
 Tam mamej obej rum.
 Danu laſt die Sorgen weichen,
 Dajšo tym starosćam hyš
 Und laſt den Spielmann streichen
 Dajšo rědne tym gercam graš
 Zu taufend guter Nacht,
 Towzynt raz dobru noc!

* HI. Sm. II, 57. Do němskeho přeložil prizář Krystian Franko w Bórkowach.

6. Péneze.*

„Tam stoje tso wence, mója muterka didi dom dom dom.“
 „Zi pšašaj, co wóni kšé, mója žowka “ “ “ “
 „Ten jaden eo mě měš, mója muterka “ “ “ “
 „Zi pšašaj, ma-li péneze, mója žowka “ “ “ “
 „Tsi hundert tolari, mója muterka “ “ “ “
 „To jo cu małko, mója žowka “ “ “ “
 „Tam stoje tso wence, mója muterka “ “ “ “
 „Zi pšašaj, co wóni kšé, mója žowka “ “ “ “
 „Ten drugi co mě měš, mója muterka “ “ “ “
 „Zi pšašaj, ma-li péneze, mója žowka “ “ “ “
 „Sesé hundert tolari, mója muterka “ “ “ “
 „To jo cu małko, mója žowka “ “ “ “
 „Tani stoje tso wence, mója muterka “ “ “ “
 „Zi pšašaj, co wóni kšé, mója žowka “ “ “ “
 „Ten tšeši co mě měš, mója muterka “ “ “ “
 „Zi pšašaj, ma-li péneze, mója žowka “ “ “ “
 „Žeweś hundert tolari, mója muterka “ “ “ “
 „Zi, groń, až dej nutś pšíś, mója žowka “ “ “ “
 „Žo won dej se sednuś, mója muterka “ “ “ “
 „Ku tebe za blido, mója žowka “ “ “ “
 „Žo won dej se lanuś, mója muterka “ “ “ “
 „Ku tebe do postole, mója žowka, didi dum dum dum.“

Bórkowy.

* Přełožk z němskeho. Original so započina: Es stehn drei draussen.

Sa.

Mi so to zda skerje serbski original być, kiž bu w nowišim času
preněmčeny.

Red.

7. Cerwene a zelené.*

Mej smej z mójim lubym
 Na špaciru šlej.
 Nadejšlej smej,
 Nadejšlej jadyn zeleny bom.
 Tam spiwaju teški,
 Stare a młode teški.
 Synulej mej smej,
 Dołoj gromaże mej smej.
 Panuła jana roża
 Na mój nowy cręj.

Cerwena jo ta roža,
 Zelena jo ta peprica.
 Rědny Kito Badarakojc.
 Rědna Anna Kołowkojc.
 'Obej janak rědnej stej.
 Gab' se lubo němělej,
 Ňeby gromadu chójzilej.
 Lětosa žo huj, huj, huj.
 Za lěto pójzo buj, buj, buj.

Bórkowy.

* Hl. Časopis 1877, 36.

8. Wóřeški.*

Za gumnami lěščynka. [liščinka]
 Ja von der liederlich, šwarce die vogel zo zingen. [liederli]
 Co ga jo na lěščynce? [Co ga na ňej rosčašo?]
 Ja von der liederlich, šwarce die vogel zo zingen.
 Jane guste wóřeški. [Jan te drobne wořeški]
 Ja von der liederlich, šwarce die vogel zo zingen.
 Chto ga jo je 'obtergał?
 Ja von der liederlich, šwarce die vogel zo zingen.
 Jan ten Měto Lapanoje,
 Komu je jo nosył? [Komu won je dawašo?]
 Jan tej Lizy Mroskoje. [Jan tej Majce Nowakoje.]
 U Lapanoje gusty sad.
 Tam jo Liza Mrozkoje wělgin rad. Bórkowy.

* Tusamu štučku sym 1894 we Skjarbošcu napisał, varianty steja we [ ]. Běše tež we Wochozach znata. Hl. Sm. II, 120. Ša.

9. Rejtařeu žowcyšco.*

Grabało žowćo pód gólk' 'ows,
 Pširejtował ten rejtař ejgen sam.
 „Co žělaš ty tudy žowcyšco?
 Nebrowchuoš ty žedneje pomocy?“
 „Pšež pomocy jo pósyeony,
 Pšež pomocy tež bužo zgrabany.“
 „Nedawaj, žowćo, stolcne słowa,
 Ty sy mě južo małuška zlubjona,
 Ak sy 'yšći w kólebkach lažała.
 Z gubkoma som sī kólebał,
 Z rukoma som sī košulku šył.“
 Chójžilo žowćo grabjuey,
 Běžala domoj płakucy.
 „Muterka, luba muterka,
 Co séo wy kuli cynili,
 Až séo mě tak małušku zlubili?“
 „Melc a ňepłac, žowcyšco,
 Mej comej rejtařa zaplašíš.“
 Muterka péneze licašo,
 Rejtař pšež progi stupašo:
 „Mě ňejsu lubene péneze,
 Mě jo lubene žowcyšco.“
 „Beř sebe ju božaře,
 Bog ksěł, aby sī za lěto 'umřeła.“

To ňeběšo ženog' pôl lěta,
 Umřelo rejtařeju žowcyšeo:
 „Muterka, luba muterka,
 Mě jo waša žowka umřela.“
 To som dosć utšobně pšosyła,
 Až wóna sí umřela jo. —
 Dejała radna z cym
 Rědna radnago žem ta Majka Jonasojce
 Radne žem rědne radnego žem ten Měto Piskařejc.

Bórkowy.

10. Syłojk.*

Žeštej dwa bělej mlodoženca, hura.
 Takej bělej cerwenej, hura.
 Psi plošiku wónnej stupištej, hura.
 A teke balde 'usnułej, hura.
 Chto bužo naju górej wołaś, hura.
 A gaž žen bužo žeń buwaś, hura.
 Nad nama seda syłojk, hura.
 A syłojk ten drobny tešk, hura.
 Ten bužo naju górej wołaś, hura.
 A gaž žen bužo žeń buwaś, hura.
 „Chtož pla swójeje lubki spał, hura.
 Ten ma cas hyś wót ñeje, hura.
 A wóna teke wót ñogo, hura.“
 Dej-li to se z wěru staś, hura,
 Ga jo mója duša stužona, hura.
 Jo-li mója duša stužona, hura,
 Doch pak ñejo stłocona, hura.

Bórkowy.

* Hl. Časopis 1881, 19 a tamne přispomjenjeńki. 1882, 127. Sm. II, 79.

11. Zlé luže.*

Co ga te luže wót naju maju,
 Až wóni wót naju tak spowědaju,
 ::: Cum faladidrichen, cum faladidra. :::
 Comej se na ten bok k slyńcoju daš
 A comej se lubego 'uglědaš.
 ::: Cum faladidrichen, cum faladidra. :::
 Mej smej se lubego 'uglědałej
 A zlé luže nam' jog' nedyrbe braś.
 ::: Cum faladidrichen, cum faladidra. ::: Bórkowy.

* Hl. Časopis 1881, 35. 1882, 143 a Sm. II, 23.

12. Béz zeca.

Cora som słušala, až bogaty jo,
 A žinsa južo wižim, až psez zeca jo.
 A pšíšeł jo we tom bělem zglě
 A wótspał jo jej tam 'obej dwě.
 Rědna jo Minka Šejcoje
 A rědny jo Kito Płašnoje.
 'Obej jenak rědnej stej,
 Děre sebe rowne stej.
 Létose pojzo: huj, huj,
 Za lěto pojzo: buj, buj.

Bórkowy.

13. Fidle.*

Žowéo žěšo Karlinkojeom, dam dalja.
 Co ga 'u tych Karlinkojeow? dam dalja.
 Jaden sekerc holowaś, dam dalja.
 Co ga z tym sekercom? dam dalja.
 Jaden dubcyk podrubaś, dam dalja.
 Co ga z tym dubcykom? dam dalja.
 Rědne fidle hutšugaś, dam dalja.**
 Jan (žem) ten Wilibald Badarakoje.
 Chto ga bužo pomogaś? dam dalja.
 Jan (žem) ta Christiana Lapanoje.   Bórkowy.

* Hl. Časopis 1874, 72. 1882, 160. Pěseň běše tež we Wochozach znata a je wzata do zběrki »Khwatajče, ale spěwajče«.

** Tu widobnje pobrachuje rjadk »Chto ga b'žo je hutšugaś?«

14. Pšewodník.*

Žěstej dwě rědnej pši jazoře
 A pojzoštej k dlymokemu
 A nikog' tam ńejstej nadejšlej,
 Ako janogo pšewodnika.
 „Pšewodník, luby pšewodník mój,
 A wec ga ty te luže tak drogo wozyš?
 Za stare ńeroš slobro a złoto,
 A młode te žowea dermo wozyš?“ Bórkowy.

* Hl. Časopis 1882, 129. 1883, 145.

15. **Newesćina dobra noc.***

Jědu k nam, jědu Bórkojske,
Pše wše górkí, dołki zelene.

Pšašali su se, pšašali
Do Meškoje nowego dwóra.

Gaž su se Meškoje pšašali,
Dwa gerca tak z wjaselim zejgraštej
A tom' rědnomu žowéu ten rozym daštej.

Gótuj se rědna a gótuj se rědna,
Ty dejš žinsa z nama písí!

Ja som južo dawno gótowa,
Ale wěñaška som sebe zabyła.

Kótra ta starša towariška,
Daši wóna se po nén 'rošijo,
Daš wóna mě jen holujo.

Klucyk lažy na lodee,
A wěñašk ten lažy we lodee.

Gótuj se radna, gótuj se rědna,
Nawožeńa stoj juž pšed dwórom.

Dobru a dobru noc, wy luby nan moj,
A mějšo žék, až séo mě tak wéliku skubłali,
A mě tak dłujko lubowali.

Dobru noc a dobru noc, moja luba mama,
A mějšo žék a mějšo žék, wy luba mama,
Až séo mě tak wéliku skubłali,
A mě tak rědnú sklejdowali.

Dobru noc a dobru noc, wy lube bratſi,
A mějšo žék a mějšo žék, wy lube bratſi,
Až séo mě ten peršćeń tak z ceséu dali.

Dobru noc a dobru noc, wy lube sotſi,
A mějšo žék a mějšo žék, wy lube sotſi,
Až séo mě ten wěñašk tak z ceséu dali.

Dobru noc a dobru noc, wy frejne žowéa,
A mějšo žék a mějšo žék, wy frejne žowéa,
Až séo mě tu slědnu cesé zgótowali.

Pśidu ja k wam aby něpśidu,
Ga wěñaška doch wěc nězměju.

* Započatk podobny kaž Časopis 1881, 15. Podobne: Časop. 1883,
41. Sm. 138.

16. Šejdowańe.*

„Dobru nōc, lubka, ja musym fort,
 Ja musym sī spuščiś, wót tebe šejdowaś “
 Wólšowym gumnē cu ja na tebe cakaś.
 We kwišeńu źi za bogatšeju, pšašaj sebe radu.
 Co pšašam ja za bogatšeju?
 Na gluonym žognowanim jo 'šo lažane.
 Ten ak jo wěrił, ten tuder ſejo,
 Jo 'urejtował, pšíz' witše zas' ab' pózdzej.
 W Ungorskej jo deře byś,
 Tam piju te žowća słódke wino.
 Wina dosć, ga dajſo nam piš,
 A wjasołe byś we kuždym casu.

Bórkowy.

* Hl. Časopis 1874, 73. 1877, 18.

17. Wjasołe byś.

Pſece nam ſeje' móžno gromaže byś¹⁾
 A jadyn raz musymy roztela hyś.
 Roztela hyś a zasej pšíš
 A 'yšći tsi raz tak wjasołe byś²⁾.
 A wózmi swój klobuk, mantel a mjac³⁾.
 A nět ja mam drugu, a lubcycka, płac.
 Domoj kſeł hyś a daloko mam.
 Lubku mam tuder a nesměju k nej hyś⁴⁾.
 Comy z wjacorka⁵⁾ na wedu⁶⁾ hyś
 A bańku tog' piwka⁷⁾ sobu ześ.
 A comy⁸⁾ to žowćo nagraňaś
 A pó swójjich⁹⁾ myslach obrošíš.
 A nagraňaj ty mě, gaž ty coš,
 A nagroniš ty mě ſebužoš.

Bórkowy.

1) A pſece my musymy zgromaže byś.

2) Prajidmo je: Jěsc a piš a wjasołe byś.

3) A wozmi klobuk a mantel a mjac, A wandruij wot tudy a lubcycka płac.

4) tež: A lubku mam tudy a nesměju tam.

5) tež: A z wjacorka comej.

6) němske: Weide?

7) tež: A piwo do bańki.

8) tež: Wón kſešo.

9) A pó swójjej myslí hobrošíš.

18. **Hanka.***

Fidlak žěšo do města,
 A duce sebe grajašo.
 A zgroni jomu jaden:
 „A zgraj mě janu reju.“
 „Co ga ja sí reju zgraš mogu,
 Gaž tšuna noco barcaš!“
 „Ja cu sí jaden slaber daš,
 Kuþ ty sebe nowu.“
 Anka 'usłyšy, až tšuna barcy,
 Žěšo glejch do reje.
 Do połnocy rejowała,
 Po połnocy z nim — ? —
 Pytachu a płakachu,
 Žo te frejne burše piju.
 Prēnej šeńce wot rinka

A drugej šeńce rejuju.
 „Ja se gor nic n'estaram,
 Žo budu nocы spaš.
 We błotku rědnem zelenem,
 Tam budu ja nocы spaš.“
 „Ja som móju lubku lubo měl
 Tu cyłu dļujku noc
 „Ja som móju lubku nagraňał
 Tu cyłu dļujku noc.
 . . . . .
 Denkował, kaka frejna burša,
 Tuž taka stara baba.
 Denkował, kaka frejna burša,
 Tuž taka stara walawa.

* Hl. Časopis 1877, 17.

19. **Fryja.***

Popojach běchu Ražikoje,
 Rědnu Anku mějachu.
 Pſidu góley na fryje;
 Pſízo k nim ten Ražik** wen
 We tom nowem šlafroce.
 „Witajšo k nam, wy góley z daloka,
 Našeje Anki fryjaře!“
 „Žo ta waſa Anka jo?“
 „Wóna kjareńe rejujo,
 Tužné se tam zwózujo.“
 Luby zawroši brunego
 A rejujo k kjarcmařeu wen.
 Pſízo kjarcmař wen
 We tom nowem šlafroce:
 „Witajšo k nam, wy góley z daloka,
 Ražikoje Anki fryjaře!“
 „Žo ta Ražikoje Anka jo?“
 „Wóna we jšpe rejujo,
 Tužné se tam zwózujo.“
 „Zwózuj se abo nězwózuj,
 Mója dejš ty 'ordowaš.“
 Ze jšpy wen ju wezechu,
 Wósymjo gerce grajachu.

* Hl. Časopis 1874, 74. — ** Móžno, zo tu je něhdyši Popojski farař Ražik měnjeny, tak by so to njewušne „ſlafroce“ wujasniło. Sa.

Na wóz wóńe se sajzachu,
Wósym te bubony bijachu,
Ze jsy won ju wezechu.
Styri swiñe swiñachu! (m : zwóny zwónachu! Red.)
Rědna žem ta rědna jo Kristjanka Kólasařeje,
Rědny žem ten Juro Pičařeje. *Bórkowy.*

20a. **Šułsic Anka.***

Borkowach ta Šułsinka wélgin rědnou Anku ma, jedwidewoj.
Pšíšloj góleca z dalokeje, Šułsic Anki fryjařa, jedwidewoj.
Rejtowały k Šułsicom do dworu, jedwidewoj.
Pšíšla k nim ta Šułsinka wen, jedwidewoj.
Z takim sterganym šorcyšćom, jedwidewoj.
„Pomogaj Bog wam, Šułsinka! jedwidewoj.
Žo ta waša Anka jo?“ jedwidewoj
„Witajtej góleca z dalokeje, našeje Anki fryjařa, jedwidewoj.
Naša Anka doma něj; wóna kjarcíne na rejí“, jedwidewoj.
Góleca obrošištej, rejtowaſtej do kjarcmy, jedwidewoj.
‘Obej tej’ bruneju, jedwidewoj.
Rejtowaſtej k kjaremařejcom do dwóra, jedwidewoj.
Šułsic Anki fryjařa, jedwidewoj.
Pšíšeł k nima kjaremař wen, jedwidewoj.
W takim sterganom kóžuše, jedwidewoj,
„Witajtaj, góleca, z dalokeje, jedwidewoj,
Šułsic Anki fryjařa, jedwidewoj.
Šułsic Anka rejojo, jedwidewoj,
Z drugimi se zwózujo“, jedwidewoj *Bórkowy.*

* Hl. Časopis 1874, 74.

** Zaobrošilej koňowu.

20b.

W Skjarboſcu sym 1894 přidueu variantu napisal:

Gołkojeſcach běſo Šołsinka,
Rědnou Hanku mějašo,
Fidrallala, fidrassassa
Rědnou Hanku mějašo.

Hanka ta mějašo fryjařa
Turkojskego šulařa, fidrallala atd.

A pšírejtowaſtej dwa rědnnej góleca
Na ten Šołsic nowy dwór.

A witajtej, góleca, wot daloka,
A co nam nowego pšíñasotej?

A něpšašajšo za witańom,
A žo ta Waša Hanka jo?

Naša ta Hanka doma něj
A wona w kjarcně rejujo.

Gólea rejtovaštej do kjaremy
A na ten kjaremařeje nowy dwór.

A kjaremař pšížo ze jšpy wen
W swojim carnem [rozterganem] kóžyšku.

Witajtej, góleca, wot daloka;
Co nam nowego pšíñasotej?

Nepšašajšo za witańom,
A žo ta Šolśic Hanka jo?

Hanka we jšpe rejujo
We swojom carnem copiku.

Góleca žěstej do jšpy nutš,
A Hanka chopi ze zwozowaš.

A zwozuj se ab' nězwozuj,
Ga doch ta moja zhordujoš.

Ša.

21. **Sołojik.***

'Oko** grodu' lej (m.: dwě resp. stej) šeaczycce:
Po něj chojže šybariki,
Po drugej leše sołojiki,
Dejše a swětlo zbrinkajuce,
Za rědnym žowćom zglědajuce.
Sołojik, ten drobny tešack,
Swojom' knězoy' nuzu skjarzy:
„Młode su mě zwuüberali,
Gnězdko su mě roztergali.“
„To som ja sí dawno gronił;
Neměj gnězdko pši płošiku,
Měj ty gnězdko sŕeža gojki (golki?) na gałuze,
Na gałuze na zelenej.
Tam dejše twóje młode násć.
Pótom budu sebe janog' 'ubras,
Kótryž lěpej spiwaś móžo.
Starše pšece lěp' spiwaju.
Ten dej pšece spód mójim hoknom.
Žajtša rano górejwołaś,
Górejwołaś mójou kněnu,

* Hl. Časopis 1881, 36. Sm. II, 131. — ** Wokoło.

Górejwołaś móju celaź.
 Prědnu richtu na blido ñasu,
 Ñewesta ta hyšći płaco.
 Tšešu richtu na blido ñasu,
 Ñewesta ta chopi pšašaš:
 „Žo mój luby nawožeńa?“
 „Ten jo góli žiwinu stšelał.“
 „Pšecej swaźbu pšigotuju.“

Bórkowy.

22. Na pastwé.

Pasech ja kónika pší płošiku
 A glědach ja immer k Prawozoju,
 A zezdało se mě pasucemu,
 Až moja luba lubka pší mño spi.
 Wóna mě tak lubozné obpśimašo.
 A 'šykne móje myсли wěżeś kšěšo.
 Jeje ta rucka měkša běšo,
 Něžli ten zagłowk sometowy.
 Cerwena rožyca, zelena péprica,
 Taka gor ejgen moja lubka.

Bórkowy.

23. Góley a žowća.*

Ak mój fotař šlodař běšo,
 'Ušy wón mě dybzak,
 Zatka péš por gusy nutš,
 'Šykne z janom głosom.
 Nekjagaj ty dļujka šyja,
 Něpšeraž togo góleca.
 Wóno jo tak wélgin rědne,
 Gaž te góley k žowćam chójze.
 Wóno jo tak wélgin grozne,
 Gaž te žowća k gólcам chójze.
 Cerwena kura, zeleny kokot,
 Pšismalone prose!

Bórkowy.

* Hl. Časopis 1877, 17. — 1889, 57. — Sm. II, 104 samy započatk.
 — Poslědnej rjadkaj hl. 1882, 159.

24. Žorty.*

Liška sejži na 'ognišću
Zekšēlo se jej drěmaňa.
Diram dam dam, di ralala.
Zekšēlo se jej drěmaňa.

Pšišla jana druga liška,
To běšo jeje towariška.
Diram dam dam, di ralala.
To běšo jeje towariška.

Znásla kacka styri jejka
Na bazowem peňašku.
Diram dam dam, di ralala.
Na bazowem peňašku.

'usejzéla styri młode,
Wo pól žaseta kopy.
Diram dam dam, di ralala.
Wo pól žaseta kopy.

Ak mój fotař šlodař běšo,
'Ušy wón mě dybzak.
Zatka do nóg' styri gusy,
'Šykne z janom głosom.
Diram dam dam, di ralala.

Přenej grońe kokula,
Drugej grońe krekuła.
Las mejn ercchen, las mejn zejn**
Kiowio krekuła.

Tséšej grońe knekula
Las mejn ercchen, las mejn zejn,
Kiowio knekula.
Stwórtej grońe šnekula,
Las mejn ercchen, las mejn zejn,
Kiowio šnekula.

Bórkowy.

* Hl. Sm. II, 82. Časop. 1882, 134. Druhi džěł tuteje pěsnje hl. 1881, 58. Třeći džěł so runa přjedawšemu číslu.

** Tute słowa ma tež Časopis 1877, 26 a podobne Sm. I, 170.

25 a. Lipa.*

Sŕež Bórkow stoj linda,
Taka wélgin zelena.
Spózy neje stoj kwakúla,
Taka wélgin zrubana.

Bórkowy.

* Hl. Sm. II, 49 a No. 25b.

25b. **Varianta.**

Sŕež Žylowa stoj ta linda zelena
 'šykna k zemi schylona;
 spód nej tam sejži žowceyšeo
 doch tak wélgin zrubane.

*

Nazbéra žowéo zelišća
 we tej šáńkej košulce.
 lubeg' tog' zńasu z dwora wen ;;
 wéle ludu za nim žo.
 Nejperwéj žěšo jogo lubka
 mjazy dweju młodšeju;
 wona tak wélgin płakašo,
 bělej rucce łamašo.

*

Co su mě młodosći
 gaž nejsu lubosći.

W Žylowje 1894 napisal Ša.

26. **Nic nowego.***

„Kutšak, pšégaj kóñowu,
 'obej teju bruneju.“
 Mały kusk stej 'ujělej:
 „Kutšak 'ustań, pósłuš!
 Ñej' mojeje lubki płakańe ?“
 „To jo błotnych teškow spiwańe.“
 Mały kusk stej 'ujělej:
 „Kutšak, ustań, poglédaj!
 Ñej' to jana wólšyna ?“
 „To nej' žena wólšyna,
 To jo twójeje lubki nowy dwór.“
 Mały kusk stej 'ujělej,
 Stara maś witašo gólcowu z daloka:
 „Co stej nam nowego pšiwjadłej?“ —
 „Mej nejsmej nic nowego pšiwjadłej.
 Mej comej tu wašu** Anku měs.“
 Naša ta Anka doma nej',
 Wóna jo kjarcíne na rej.
 Rědne se tam zwózujo,
 Rědne se tam 'obraša.

Bórkowy.

* Hl. Sm. II, 72, hdžež pak pěsnička ze zrudnym zynkom so skónči, dokelž je holičo wumrjeło.

** tu Šulšic Anku.

27. Dobra rada.*

Pšipowéz ty mojej lubce:
 Ja k néj wjacor pojdu,
 Na jab'uška, na wóreški,
 Na te žolte kšuški.
 Ty tam chójžiš, ja tam chójžim,
 Chójžimej tam 'obej dwa.
 Ty tam chójžiš kuždy žeń,
 Ja pak šesé raz za tyžeń
 Ty tam chójžiš jěži dla,

Ja pak rědnog' žowča dla.
 Som sebe wezel rědne žowčo,
 Nět mě noco žělaš!
 Kopaš, wóraš, né'uumeju,
 Běla** noco chójžiš.
 Ja sí pšosym za bogala:
 Nébeř sebe jeje.
 Wóna náma ak jane cŕeje,
 'yšci nějsu jeje. *Bórkowy.*

* Podobna pěseň Časop. 1881, 17. — 1882, 148. — 1883, 147.

** = we čístej drasée.

28. Pši lubcy.

Kutšak žěšo z góle wen
 A žowčo plało len.
 „Žowčo, maš ty běle nogi!
 Dejš ta mója byš.“
 Daš ja mam ab' námam,
 Ga twója něbudu.
 Ja som deře słušala,
 Až ty maš druge tsi.

Z teju přeneju ty rejujoš,
 Ze teju drugeju zfryjujoš.
 Tu tšešu pósłal do ryzykow.
 Ta dej zasej pšíš.
 Ryzykow něj nazběrala
 A měch jo roztergalá.*
 To pak nikom' ražiš nök!“
Bórkowy.

* zrudźby dla.

29. Tej rědnejšej.*

Rědna jo ta leluja,¹⁾
 Ako w tej gorše²⁾ stoj.
 Rědne jo to burske žowčo
 Ak' z tym gólcem do reje žo.
 Smej-li mej tej rědnejšej,
 Ga grajšo nama pólzaška,
 Až mej fortpsiš bužomej³⁾
 Za našymi rědnymi gumnami.
 Co ga we tych gumnach jo?⁴⁾
 Taka rědna pšenicka.
 Chtož tam ju plějašo?⁵⁾
 Žem ta Jeta Bartušoje.
 Chtož ga dej jej pomogaš?⁶⁾
 Žen ten Fryco Werchowic.

Bórkowy.* Tuta štučka bu w Bórkowach najhusčišo při radnanju spěwana.
Hl. Časopis 1881, 39. 1874, 91. 1882, 115.

1) Leluja rěka w Bórkowach tež Pãonie, Pfingstrose.

2) W Bórkowach so praji powšitkownje gorta = gumno, zagroda.
Tež Čas. 1882, 115 je drje rěkalo »tej gorše« město »tom bлоše«. Ša.

3) Až mej tek' tam pšízomej 4) Tež »Co ga za tym gumnom jo?«

5) Tež »Chto ga ju tam plějašo?« 6) »Chto ga k něj tam chójžašo.«

30. **Lubka a lubcyecka.**

Lubku mam, ale rědna ňej'.
 Lubo jeje ňamam;
 Pičku mam, ale wělgin nic,
 Za drugeju glédam.
 Wo dño na ňu ňeglédam,
 Nocy pši ňej lěgam.

Bórkowy.

31. **Nezabyšiwy.**

„Labnj strowa, lubka moja,
 Dobru noc sí zawaďaju.
 Póznaj ty se z drugimi,
 Lasńej ja sí zabyňu.“
 Zabyňoš ty mě, luby moj,
 Gluku ty tam ňezmějoš.
 Ty bužoš zasej domoj pšíš,
 Gaž w zymě bužo běla roža¹⁾ kwisć.“
 Běla ta roža rozkwitla;
 Luby se domoj ňepora.
 „Buł ty hundert mil wóte mño pšec,
 Doch mój šac immer wostaňoš
 Na cas mě mojog' žyweňa.
 Gaž ja spó tej gasy du,²⁾
 'Obdujo mě ten chłodny wětš.
 Spomńeju na naju³⁾ lubosći,
 Spomńeju na naju rědne słowka⁴⁾,
 Což smej sebe zgroniľej,
 'Šykno z wěru měniľej,
 Bělej ruce nawdaľej,
 Dobru noc sebe zawaďaj“

Bórkowy.

¹⁾ tež »budu běle rože«.   ²⁾ tež »Žož ja pytam, žož ja du«.
³⁾ tež »móje«.   ⁴⁾ tež »móje rědne słowa«.

32. **Drogi wěnašk.***

Žowčo chójži pó dwóru
 We jeje řáńkej kóšulce.
 Główku sebe głaźašo,
 Wěnašk sebe stajašo.
 „Žens sebe jen stajam slény raz,
 Wěc sebe jog' stajaś ňebudu.“
 Luby ten rejtował ku dwóru
 Na swójom kóńu na brunem;

* Hl. Sm. II, 40.

Jěduce wón se myslašo,
 Co b'žo rědnej pšigroniš.
 Pšigroni wón k ňej słowe dwě:
 „Žo ja mójog kóňa staju?“
 Weź ty tog' tam pši wjažku
 Do mójog' ganku do noweg',
 'Owsa ty jomu nasypjoš,*
 Wódy ty jom' nalejoš.
 Žowčko tu wódu řasešo.
 Rucka se jeje swěšašo
 Wót samych złotych perščeńow,
 Kótrež jeje luby skupował jo.
 Wón jich ňejo dermo skrygował,
 Wón jo za ňe wéle peńez dał.
 Tšíasáea kopow tolařow
 Jo wón za jeje perščeń dał.**

Bórkowy.

* Tež: nasypaj. ** Při radnanju slěduja nětko te słowa:

Rědny žem ten Kito atd.

Rědna žem ta Anka ...

33. Tšo kněžki.*

„Co žělaš tuder žowcyšćo
 Spód dubom zelenym?“
 „Dwa wěnka som ja 'uwila
 Wót ruty drobneje.“
 „To ši ja gronim žowcyšćo,
 Ten jaden dejš ty mě daš.“
 Kak mogu, rejtař, tebe daš,
 Gaž deb' jen sama měš.“
 „Rozgniwaj luþej lubego,
 Nerozgniwaj rejtařa.“
 „Co jo mě nět wót rejtařa?“
 Rejtař ten pšec hujězo,
 Wón hujězo, wón hujězo,
 A zasej ňepšížo.
 Rubali su se rubali
 Tšo kněžki we jeje wěnk.
 Tak dlujko su se rubali
 Až do dňa bělego.
 Tog' přeneg' ňasachu na kjarchob,
 Tog' drugeg' k badařu.
 Tog' tšešeg' rědneg' lubego
 Tom' žowču we jej nowu komorku
 Na bělu postolku.

Bórkowy.

34. **Tši žowča II.***

Rědny gólc jo wórat jěł,
 Seidu greidu sinde sinde seidu linde.¹⁾
 K šesćim kórcam nawórał.
 Seidu greidu sinde sinde seidu linde.
 Pší zagroże domoj jěł.
 Seidu greidu sinde sinde seidu linde.
 Tam su buli žowča tši.²⁾
 Seidu greidu sinde sinde seidu linde.
 Přena wěnki wijašo.
 Seidu greidu sinde sinde seidu linde.
 Druga šanty šyjašo.
 Seidu greidu sinde sinde seidu linde.
 Tšeša wélgin tužna šla³⁾
 Seidu greidu sinde sinde seidu linde.
 „Wec ty tužyš, žowcęšo?“
 Seidu greidu sinde sinde seidu linde.
 „Psec ga ňedebu tužna byś?⁴⁾
 Seidu greidu sinde sinde seidu linde.
 Gaž mój luby doma ňej'.
 Seidu greidu sinde sinde seidu linde.
 Wón jo hujšoł do wójny,
 Seidu greidu sinde sinde seidu linde.
 Ňej mě zlubił zasej pšíš.
 Seidu greidu sinde sinde seidu linde.
 Lec wón pšížo aby ňepšížo,
 Seidu greidu sinde sinde seidu linde.
 Ja mam hyšći drugich dosé.“
 Seidu greidu sinde sinde seidu linde.
 Rědny Kito Pjataric,⁵⁾
 Rědna Anna Klawkoje,⁶⁾
 'Obej janak tłustej stej.
 Lětosa pójžo: huj huj,
 Za lěto pójžo: buj buj.
 Seidu greidu sinde sinde seidu linde.

Bórkowy.

* Hl. Sm. II, 84.

¹⁾ tež: »Seidu greidu sinda seidu linda«, tež greju.²⁾ tež: »Su tam šli te žowča tši.«³⁾ tež: »Tšeša pódla tužašo.«⁴⁾ tež: »Lec ga tužyš ňedebu?«⁵⁾ Běše stary tolsty a radženy wotročk.⁶⁾ Běše tołsta šulska holca. Tołstych ludži je w Błótach jara mało, tohodla staj ze žortom tutaj dwaj hromadu mjenowanaj.

35. **Tši žowča II.**

Pšedał sebe powjazmo,
 Seidu greidu sinda seidu linda powjazmo.
 Kupi sebe lubego.
 Seidu greidu sinda seidu linda lubego.
 Z duba jog' pšiwězała,
 Seidu greidu sinda seidu linda pšiwězała.
 Z kaňeňami do nogo chytała,
 Seidu greidu sinda seidu linda chytała.
 To žém žěšo: buch a buch,
 Seidu greidu sinda seidu linda buch a buch.
 Wón jo płakał: mek mek mek
 Seidu greidu sinda seidu linda mek mek mek.*

Bórkowy.

* Tu so tež hiše přistaji: »Kózlo, wójcka, něplac ty! Wec ga płakaś nedebu?«

36. **Tši žowča III.***

Za grožami žowča su,	Tšižaséa mil daloko
’Šykne janak rědne su.	A tšižaséa mil šyroko.“
Přena wěnki wijašo,	”Ocko, ’ocko, něldžy!
Drugá šanty šyjašo,	Wón jo w šence na reji,
Tšeša pódla tužašo.	Z gólcami tam rejujo,
„Wec ga ty tak tužna sy?“	Z gercami tam zejgrajo.“
„Nedejała ja tužna byś,	”O, ty lander Čundrawa!
Gaž moj luby do wójny žo?“	To jo ’šytko twójog' dla.“

Bórkowy.

* Časopis 1882, 118.

37. **Cerwena roža.**

Cerwena roža, modry kwět,
 Som tam chójžil sedym lět,
 Nějsom janoga tolařa dał,*
 Som pla rědneg' žowča spał. *Bórkowy.*

* dokulž sama lubosć jo naju gromadu žaržała.

38. **Zelene křaški.***

’Šykne zelene křaški,
 Rostu z teje zeňme wen.
 Zelene su zelene,
 Zelene se sklejduju.
 A ’šykne luže su mě gram,
 Až ja rědneg' lubeg' mam. *Bórkowy.*

* Sm. II, 65. Čas. 1881, 37. 1882, 140.

39. Stare baby.

Gluku ja ši winšuju,
 Doch pak nikom' ražiš nök:
 Starej baby žěda braš.
 Daš ta baba kaka jo,
 Jan' to žowčo rědne jo.
 Tší hundert stare baby,
 Bog wódaj mě gréch,
 Tomu žraňu cu jěsno,
 Tomu žěloj' žeden spěch.

Bórkowy.

* Podobne žortne słowo maju w Bórkowach němsey:

„Drei hundert Spann Döhlen, eine pudliche Kuh,
 Daß gibt mir mein Vater, wenn ich heiraten tu.“

40. Rada.*

To pak nikom' ražiš nök
 Stareje baby žowčo braš.
 Daš ta baba kaka jo,
 Jan to žowčo rědne jo.

Bórkowy.

* Časopis 1881, 37.

41. Twoja wina.

Žowčko, ty sy mě to naporała,
 Do komerki sy mě zaporała,
 Twója wina jo.

Bórkowy.

42. Na baráne.

Šapař, šindář oder man,
 Na baráne domoj gnał,*
 'Šykne wojece rozegnał.
 Lěp' ten baran gnał,
 Lěpej šapař —.

Bórkowy.

* Na starym piwowym karanje widžach krawca na boranje sedžacoho.

43. Luby Guro.

Běla góra, carna wjas —
 Kotar (kantor) jo tam jajko ſiast.
 Ale mojogo lubego Juřka,
 Ja wicej wižeš ſiebudu.

Bórkowy.

44. **Zymka.**

Anka mójka, wótcyń žúrka,
Mě tak wélgin zymka.
Wécej ja tam něpójdu,
Gaž tam lubku nězmeju.

*Bórkowy.*45. **Goricy.**

'Šykne kněže wócy maju,
Na te buřa hužeraju,
Co ten bur ku žraňu ma.
Herbse groch, žéra loch,
Mucha fliege, kóza ziege.

*Bórkowy.*46. **Cerwene mice.***

Nět pojžomu spat
Na ten Bělygoránski gat,
Žož te žowěa šwice
We tych cerwencyh micach.** *Bórkowy.*

* Tute rjadki praja so, hdýž chcedža do loža hié.

** Běłogórańske žónske tehdy žanych čerwjencyh měcow nimaju, hač snadź něhdy su tajke khodzile?

47. **Lubosć.**

Dobru noc, dobru noc, dobru noc sí zawdaju,
A z tužycu wót tebe šejduju.
Wón jo jej zlubił zasej pšíš,
Gaž bužo běla roža kwisć.
Běla ta roža rozkwisona,
Luby se domoj něpora.
Žowéo to w gumné plejašo,
Luby ten nimo z wójny žěšo.
Zpomgaj Bog sí, ty wérne žowéo!
Pšec ga ty tuder tužna sy?
Jo sí twój fotař ab' muterka gram
Abo jo sí twoj luby wótpoježel?
Mě něj' moj fotař ab' muterka gram
A teke něj' luby wótpoježel.
Žinsa jo rowno sedym lět,
Ak' jo wóte mño hobšejd bral.
A jo mě zlubił zasej pšíš,
Gaž bužo běla roža kwisć.
Běla ta roža rozkwisona,
A luby se domoj něpora.
Cora som ja pšež jadnu wjas šla,

Tam jo wón z jadneju drugeju zlub měł.
 Bog kšěł, ab' se jomu tam deře šlo
 A wón teke easy na mňe spomněł,
 Až ja wo ñogo tak tužna som.
 A tužna a tužna ja musym byś
 A z tužycu ja gor zajš musym.
 A wón wótehyši swój carny mantel
 A ju tak wjasole uwitašo.
 Z wjaselim stej se witałej,
 A z luboséu stej tam płakałej,
 A gaž sy mé tak deře winšowała,
 Ga dejš ty ta mója hejgen byś
 Na cyły cas twójog' žyweña.

Turnow.

48. **Perščení.***

Ja stojach na husokich górách
 Glédach dołoj do nižyny
 Co ga ja tam wizech
 W tej loži stojecy?
 Ten młodšy wó tej loži,
 Ten ak' wó tej loži běšo,
 Ten da mi jaden raz piš.
 „Pij słodkego wina jaden raz.“ —
 Zešegnu ze swójego palca
 Jaden perščeń złošany.
 „How maš, ty rědne žowčo!
 To dej byś sí k spomnešu.“ —
 „Co deru ja z tym perščeñom?
 Ja som jadna młoda kšeji,
 Ja som to chude žowčo,
 Námam nižer nikogo.“ —
 „Sy ty to chude žowčo,
 Námam nižer nikogo,
 Ga spomněj na naju lubosći,
 Te akol mjazy nama su.“ —
 Ja nespomnōm na Boga wošca,
 Ten akol sí pomoc dej.“ —
 Janol neby mała chylka,
 Žowčo juž by w kloštarú,

* Pěsnička zda so mi być přeložk z němskeho. Situacyja w započatku pokazuje na stronu Rheina abo pod., přir. tež přiduce přispomnjenje.

Žo jo uzgonil jeje luby? —
Na tom grože na husokem.
„Kutšak, sedluj kónowu,
Obej' tw'eju* bruneju.

Comej mej tam rejtowaś
K naju lubej lubcyce.“ —
Ku kloštařu přirejtowaštej,
Pšed tym kloštařom ustaštej.

Ńejo doch how naju lubka?
Ta dej k nama sama wen pšíš.“ —
To źowćo k nima wen hujžo,
'Šykno běle skledowane jo.

'Łosy mějašo rozplešone,
'Šyknej dłużkej drasē běšo:
„Witajtej golca obej dwa;
Witaj mój luby ejgen sam!

Chto jo waju howkol pšosył?
Chto jo spo waju botow słał?“ —
„„Naju ńejo nicht how pšosył,
Teke spo naju botow słał;

Mej smej samej howkol pšišlej
K naju lubej lubcyce.““
Jeje hutšoba by měka,
Jeje lapa by mokša.

Z jeje płowyma wócyma
Jo wóna płakała.
Z jeje cerweneju gubu
Jo wóna spiwała.

Z jeje rożowym spisom**
Jo ryła jadyn rów,
Z jeje bělyma rukoma
Jogo scyniła nutš.

„Ja cu jadnu wjažu twariš
Na mójog' lubeg' rówé,
A cu na ñog' spominaš
Až do mójog' slědneg' kóńca.

Pšiluk.

* ma drje rěkáć: „teju“.

Ša.

** spis = němske Špieß; rožon je serbske slovo za Špieß nócneho stražnika, tež Bratšpieß; najskeršo ma original „Rosenkranz“. Ša.

49. Jagody tergaś.*

„Ja kſeļa žajtſa rano stawaś
Tſi ſtundy pſed dňom,
Ja kſeļa do teje góle hyš.“
Gaž wóna do teje góle pſízo,
Zmaka ſe z knězowym kněchtom.
Žowéo, ſaruj ſe z góle wen,
Haj, haj, z góle wen.
How jo mojog' kněza pſawo.“
Gaž wóna kusk wujžěſo,
Zmaka ſe z knězowym synom.
„Žowéo, ſeň ſe doļoſ,
Žowéo ſeň ſe doļoſ!
Natergaj korbika połneg!“
„Korbika ja ſiebrochujom,
Jadneje gjarski mam ja dosé.“
Gaž bylo około ſpoł lěta**
Te ak gody rošéechu.
Gaž bylo około tſi bertel lěta,
Žowéo nosy mały klin,
Haj, haj, žowéo nosy klin
Chtož take rědne žowéo ma,
Ten jo neséel do góle.
Zaſežona ordujo balde.
Haj, haj, do tej góle wen.

Pſiluk.

* Po zdaču přeložk z němskeho.

Ša.

** Jow je text ſkepsany.

50. Listynosař.

Sedym lět ſom ſí lubo měl,
Słowka ſe ſejmey zgroniſej,
Nic ak' te lutne listy ſlał,
Soſojaſk je znoſował.
Soſojaſk ſeda te listy nikomu
Ak' ſrybaſeju ſamemu.
Šrybař te listy lazuju,
Na rědne žowéo zpoglědnū,
Na jeje ocko na brune,
Na jeje licko cerwene.

Bageńc.

51. **Běle rože.**

„Na tej gustej škřokowince,
Na tej zelenej gorcecce,
Tam ja widžech mojog' lubeg'
Z jadnej' drugej' stojecy.

Mě se doch tak nězdašo,
Hutšoba se lamašo.“

„Nepłac, nepłac, lubka moja,
Ja budu deře zasej pšíš,
Gaž budu běle rože kwiscé“.

Běle rože rozkwisone,
Luby se domoj něpora.

„Ga ja na to spomíneju,
Spomňom ja to kuždu štundu,
Na ten obšejd, nowy pyšk.“
Rědna jo ta Maja Nowackoje,
Rědny jo ten Fryco Husokoje;
'Obej janak rědnej stej,
Deře sebe rownej stej.

Pšíšuk.

* Tu drje je text skepsany, snano „slědny pôšk“.

Ša.

52. **Sedym lět.***

Zfryjował golack, zfryjował
Swoju lubu lubku [lubcyeku].

Sedym lět, sedym lět.
Tak dlujko jo ju frejował,
Až jo ju ejgen skrydował [skrygował].

Mału chylku jo wón pší ňej był,
Pótom jo wón se na wójnu dał.

Gaž było około z pólnoey,
Jej se tak sicho [s čicha] zaklapa.

„Chto mě tak sicho zaklapa,
Chto mě tak lasně 'ubuži?“

„Wót twojog' lubeg' su listy pšíšli,
Až jo we wójnie zabity.

Ty dejš jog' lěto žałowaś,
Ty dejš wot ruty wěñašk nosyś!““

„Deru ja wót ruty wěñašk nosyś,
Cu ja jog' žałowaś sedym lět,

* We spinkach su varianty ze Žylowa.

Ša.

Cu ja tam stojaś na fryšnem dejšću,
Žož 'šykne luže nimo du.

Mogla ja se z płackom losowaś,
Gaž mě mój luby tak rozgniwujo [rozgniwał jo].

Pšíluk.

53. W rowe.

Luby ten pšízo k mutercy.
„Nejo doch how moja lubka?“

„Twoja lubka tuder nej’,
Wóna jo nam humřela,
Wóni su ju ujadli
Na ten kerchob Pšílucki.“

Gólack obroši kóna bruneg’
A rejtowašo niňer na kerchob.

Tší raz ten kerchob obrejtowa
A na sŕez tog’ rowa zastašo.

„Stawaj mě gořej, žowceyšćo,
A groń doch mě jano slowce dwě!“

„Gaby ja slowce groniš mogala,
Ga neby ja tuder lažala.“

Golack nahobroši kóna bruneg’
A rejtowašo niňer k muterce.

Muterka, muterka, luba muterka!
Klucyk ten wisy nad oknom,
Wěnašk ten lažy na lodee.

Chtož we tom wěnku chojžiš bužo,
Tomu žedna głowa boliš nebužo.

Pšíluk.

54. Na wenkach.

Rědny gole co jadnu měš,
Ñewě, źo ju lejder zeš.

Z kaňeña ju 'urubašo,
Z tolařami spódsajžašo,
Z tolařami šyrokimi,
Ze slabnymi hungorskimi.

Drabuj, drabuj, brunej kóna,
Immer bliżej do Frankforda.
Do Frankforda pšídrabowa,
Koňa stajiš na herbergu.

Sam jo chójžíl spó jamarchtu,
Lubce sukño skupujecy.
'Šykno wélgin droge běšo,
Doch tak wélgin droge běšo,
Doch tak wélgin rědne běšo.

Ze žyžom jo stopowane,
Ze sometom bramowane,
Kulowe jo holowane,
Budyšyńe wěrowane.

Pšež dwě rěce pšejewežone,
Do Pšíluka pšíwežone.

Gaž bě ňeželu spo hočeže,
Žowćo zěšo do kjarcmy.

Jeje luby z dala glěda,
Kak jog' lubka proper běšo.

Proper běšo, erber* zěšo;
Z nicym zemju ňedosega,
Ak' z tym módrym 'obrubaškom
A z tym carnym cŕejeyšecom.

Ńoco nama rědna zělaš.
Comej mej ju spód se spšěgaš.

Rědna chopi deře zělaš,
Žo jo rědna na'uknuła?

Młodym gólcam dermo lała,
Starym žědam pšípsala.
Tši jo lała, péš pisała**
Z takim jo se pólěpšala.

Pšíluk.

* = ehrbar. ** Tute słowa namakaju so tež w druhich štučkach. Ša.

55. **Lan.***

Lan, rosć a kwis
A pšíñas dobre płody!
To pomogaj Bog!

Pšíluk.

* Tuto žohnowanje so praji, hdyž so len syje.

56 a. **'Šykne šelmy.***

Naša Anka w pjaci spi,
Glěda, ab' k ňej gólcę šli?
Gólcę žechu, 'šykne šelmy su.

Pšíluk.

* Hl. Sm. II, 68.

56b. Varianta.

Naša Hanka w pjaku spi;   Hanka, źi z nam' na reju,
 Glěda, źo te gólczy šli;   Gercy dawno zejgraju;
 Styro běchu, syro* žěchu,   Ņewižiš twójeg' Mateja,
 Našu Hanku zmichu.**   Kak wjasoły tam skoka!

Z Lěšci přex knjeza Greška w Waršauje.

* snadź: mimo abo žila vorbei abo styro.

** = wzmichu, wezechu.

57. Dwě rože.

A rownoś ta muterka slyšy,
 Wóna wě, až to dej byš.

Žajtſa rano pšízo muterka:
 „Stawaj górej žoweo mě.“

„Ach luba muterka, dajšo mě póspaš,
 Ja som lubowała cołu noc.

Na tom kŕu tam stej dwě rože,
 Rědne wónej kwišotej.

Jadna kwišo na mojog' lubeg',
 Ta druga lindu zelenu.“

Nět, gerca, grajtaj mojej lubce k wjaselu,
 'Šyknym drugim, 'šyknym drugim k tužeňu.

Pšíluk.

58. Dřejany janžel.

Dřejany janžel, ſítuž wélgin,
 Peřej sy mój luby był.
 Šerń a woset štapjo dosé,
 Falšna lubosć 'yšći wěc'.
 Gaby ja to peřej wězeļa,
 Až Turnojske gólcze take falſne su,
 Až jich lubkam daju stojaš
 A za towzent za drugimi su!

Pšíluk.

59. Zawědnik.*

Žo jo ten heuchlař a ten zawědnik,
 Kenž tu dušu zawjasć co?
 Młode žoweo to možoš zawjasć
 Pši wjacorku we tej śíme.
 Pši wjacorku tam žomej zlažka,
 Gaž ten votař nic ňewě.

Pšíluk.

* Hl. Časopis 1889, 77.

60. **Kolebaánka.** $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$

g a g a g g g d d h g a g
 Naše góley z wojny jědu ;: hyj z wojny jědu,
 Ná tom końu Huntše sejže, hyj Huntše sejže,
 Huntše maju złošany péřšceň,
 Złošany péřšceň ma modre oka,
 W modrem oce kaíneń lažy,
 Pšež ten kaíneń woda běžy,
 Wo tej woże tšawa roséo,
 Wo tej tšawé kwětki kwitu,
 Rědne žowéo pawy paso.

Ze Zaspoc pšež ſ kn. rektora M. Myšnara.

61. **Kolebaánka.***

Liška žěšo na moj kał;
 Gab' ja ju tam namakał,
 'Ušy by jej wótrězał,
 Hogen jej nasolił,
 Take mě to by jej dał,
 Žož te šople mlince pjaku,
 Tam se 'šykne gólcé 'laku.
 Šeń, płowa, šeń.

Pſiluk.

* Započatk podobny kaž w Čas. 1889, 75, kóne po němskim hłosu:
 Žieḥ, Schimmel, Žieḥ!
 Ša.

62. **Spi žišetko.***

Spi žišetko,
 Votař paso wojce,
 Muterka paso jagńetka
 Najadnej zelenej gorycyece.
 Spi žišetko.

Pſiluk.

* Po němskim. Ša.

63. **Radny luby.***

Radny ten styri brune kóne ma,
 Wše jadneje barwy su, jadewoj.
 Wše po jadnej droze du.

Radny by styri brune końe dał,
 Gab' žowéo doma měł, jadewoj. ;:

Radny ten chojži spó dwóře,
 Won ñaso mjacyk spod bockom, jadewoj.
 Hušegnuš jen ñesmějo.

* Varianty hižom wozjewjene.

Radny ten mijac hušěgño
A praska z ním we blido:

„Chtož co moju lubku lubkowaś,
Ten dej ze mnu handlowaś. —

Won dej ju domoj holowaś,
Na stołašk posajžiš, jedewoj,
Na stołašk rědnejšy.

Won dej ju z nímenim huwitaś,
Z běleju rucku daś, jadewoj,
Běleju cerweneju.“

W Skjarbošcu abo Žylouje
1894 napisał Ša.

64. Tsi žowki.*

Raz jo měla jana hudowa tsi žowki.
Jana humřela z pólnocy.

Jana po pólnocy, jana na žajtša
A pótom su se písňeli za ruku,
A su šli pó Janej huzkej droze
A su nadejšli Jane žuřa
A su wó ňe klapali.

A ten kněz Jezus jo jim wótegronił:
„Chto tam jo?“ A wóni su gronili:
„Tam stope tsi chude duše;
Wóni kšeli byś raži nutś pušcione.“

A wón jo jim wótegronił:
„Tej dwě cu ja nutś pušćić,
Ta jana dej wóstaś wence stojecy.“
A wóna groni: „Cožo ja som kuli zgrěšyla,
Až ja deb' wóstaś wence stojecy?“
A wón jej groni: „Ži tam pó tej šyrokej droze,
Tam bužoš nadejš Jane žuřa.“
A wóna šla a nadejšla Jane žuřa.
A wóna wó ňe klapašo.
Ten zły winik jej wótegronił:
„Chto tam jo?“ A wóna groni:
„Toš stoj jana chuda duša,
Ak' kšela byś rada nutś pušcona.“
A wón ju pušći nutś,
A sajži ju na jaden žaglecy stoł,
A dał jej jaden žaglecy bechař do jeje rukowu,
Až z jeje rukowu jana kšej běžašo.

* Přeložk z němskeho; original je we Wochozach znaty. Ša. — Po mojim zdaču je to serbski original, kiž bu w nowšim času wot německowarjow přeněmčeny. Red. — Hl. Časopis 1877, 25.

A wóna žéjo: „O chaj, o chaj na mojogo fotara,
 Až ten mě ňejo do šule žaržał!
 O chaj, o chaj na moju móterku,
 Až ta mě ňejo na mšu žaržała!
 O chaj, o chaj na moje špicne cŕeje!
 Te su mě do teje hele spórali.
 Nińer matru hustojaś žeden końc nebužo.“

Bageńc.

65. Wěrna lubosc.*

Tam stoj ta linda we tom dole,
 A wóna se chwějo tam a sem.

A žož ten wětšyk na ňej stoj;
 A rejtař, ten mimo rejtownašo.

A žowčo (w) górshe ryjašo.
 „A zpmogaj bog sí, rědne žowčo!

A co ga ty žělaš, až tak sama sy?
 Jo sí twój fotař a muterka grom,
 Ab' jo sí twój luby wótpojadał?“

„A mě ňej' moj fotař a muterka grom,
 A teke mě ňej' luby wótpojadał.

A žěnsa jo rowno sedym lět
 Ak jo mě zlubił zasej písí,
 A hyšći se niži nepora.“ —

A co ga jo, gaby ja ten samy był?
 Ja kšech sí jano tak hupytowaś,
 A lec ty tek' niži drugeg' njamaš?“

„A kak ja dejala drugego měš,
 Gaž mója ta hutšoba žaļujo,

A wóna tak šězce zdychujo?“
 „A tak dejš ty něto ta mója byś
 A zwěrowana góspoza.“

Bageńc.

* Hl. Sm. I, 72. II, 27. — Přeložk z němskeho, cf. „linda“ město „lipa“; [to njeje žadyn dopokaz. Red.] Orig. so započina:

Es stand eine Linde im tiefen Tal,
 die war oben breit und unten schmal.

Započatk kaž Čas. 1889, 78, přir. Časopis 1881, 23. Šw. — Mi so to njezda być přeložk. Red.

66. W pšawom casu.

Žowéo, ňežeń se jěsno,
Nechwataj do starosći.

Žeń se w pšawom casu,
'Ukni pŕej höflich byś

'Usmeju se ší te góley,
Nedenkuj, až co ší měš.

Wóni maju lasnu mysl
A hutšobu falšasku,

A wóni to žowéo obgrońe,
A chylu ju k naře spońeju

A pótom zasej zwóstawiju.
A błožko rědnym žowcam,

Až wóni ten wěňašk tak cesne nose,
A nedaže se tym golcam zawjasć.

Bagenč.

67. Zrudnosć a wjaselosć.

Ja som zrudna
A nesměju prajiš wot mojogo lubego.

Won jo mi žinsa tu dobru nocku zawdał,
Ja pak niewěm cogodla.

To jo ejgen togodla,
Až ja som cora z drugim šla.

Žinsa ja pojdu, zo ja budu wižeń.
Séažka jo dawne gótowa.

Ze zrudnosću lažaś pojdu,
A z wjaselosću ja stanuś cu.

A rědna ta Marja u Kuntoje
A rědny ten Fryco Lemanjoje.

A matej se lubo ab' němatej,
Ga swojej doch wónej bužotej,
A swojej doch wónej dawno stej.

Bagenč.

68. Žeńska a cłowek.

Žeńska žěšo na piwo,
Cłowek, ten dej doma pšesć.

„Cłowek, sy ty wele napśedl?“

„Ja nějsom nic napśedł,

Ja som šklę a talaře muł.“

Žeńska weze páslicu,
 Zbucha zěda pšež kšicu.
 „Mě jo moja žeńska biła. Aj juchhaj.
 Mě jo moja žeńska biła.“ Aj juchhaj.
 „Mě jo moja teke biła. Faladridrala, faladridrečen.

Bageńc.

69. **Rejtar.***

Grał jo ten rejtař cołu nóc

Až do swětłego rana.

Fidi rallala, fidi rasasa,

Až do swětłego rana.

Gaž swětłe rano źeń było,

Ta gólica chopi płakaś,

Fidi rallala, fidi rasasa,

Až do swětłego rana.

Ach něpłac doch, ty gólica,

Ja cu śi twój źeń zaplašíś.

Fidi atd. Ja cu śi atd.

Ja cu śi daś tog' rajtařa,

Też hyšći tsižaséa tolari.**

Fidi atd. Też hyšći atd.

Ja nök měš togo rejtařa,

Też nic te tsižaséa tolari,

Fidi atd. Ja cu měš lubego swójego.

Ńeskrydnu gólica swójego,

Ga roší se k mašeri dom.

Fidi atd. Ga roší atd.

Ach mašera, luba mašera,

Hurumujšo mě komaru.

Fidi atd. Hurumujšo atd.

Tam we ňej cu ja lěto a źeń,

Tam we ňej cu ja płakaś.

Fidi atd. Tam we ňej atd.

Gaž lěto a źeń stej se minyłej,

Ta gólica běšo humréla.

Fidi atd. Ta gólica atd.

* Hl. Časopis 1881, 14. Přełožk z němskeho. Original so započina: Es spielt ein Räuber die ganze Nacht. Sw. — Tež tuta pěsnička so mi njezda być přełožk z němskeho. — Red.

** Orig.: dreihundert Taler.

Zgóni to jeje luby sam,
 A jeje luby najlubšy.
 Fidi atd. A jeje atd.

Ga sednu wón se na kóña
 A na tog' kóña šuńela.
 Fidi atd. A na to atd.

Ach nosaŕe, lube nosaŕe
 Ach stajšo ju mě dołoj.
 Fidi atd. Ach stajšo atd.

Ja cu ju hyšći raz hoglědaś,
 Na jeje cerwene lico
 Fidi atd. Na jeje brune wócy.

Wón 'uśenu swój złoty mjac
 A stawi se jen k hutšobe,
 Eidi atd. A zakloj se až do sňerší.

„Sy ty humréla mojodla,
 Ga cu ja něto twojodla.
 Fidi atd. Ga cu atd.

Zakopšo naju zakopšo,
 Tam spód tym pušom, rozpušom.
 Fidi atd. Tam spód atd.

Žož te frejne žowéa z tog' piwa domoj du,
 Tam budu wóni spoglédnuš
 Fidi atd. Tam budu atd.

A kuždy bužo tak groniš:
 „How stej dwa młodej młożeńca.
 Fidi atd. How stej atd.

Kenž stej se z wěru lubo mělej“.
 Z jeje rucki 'urosćešo pismicko.
 Fidi atd. Na pismicku stoj,*

Až wónej hobej zgromaže stej,
 Až wónej zgromaže stej,
 Fidi rallala, fidi rasasa,
 Až wónej hobej zbóžnej stej.

Bageńc.

* snadž skepsane.

70. Tužeca a wjaselosć.*

„A tužeca, tužeca wélika jo,
 A z tužneju hutšobu wjasela som,
 Až mě moj luby rozgňiwał jo.
 A daś jaden se zgniwa tak dłyjko ak co.
 A 'šako hyšći wicej jo,
 A wezínom se rědnejšeg', groznejšeg'.
 [Spomuslim na nogo, spoglédnom na nogo.]**
 A žo jo mój luby, ten péwnejšy?
 A pšece som rada z nim 'jaceŕala.
 A žinsa som sebe južo skomužila,
 A kšél doch hyšći ten jaden raz pšíš,
 A jadnu tu mału chylecyku.“
 A pšímejo gólc kónika za wuzdžécku,
 A swóju tu lubeycku za ruceycku
 A nedał se jej z města gnuš,
 Až dejała zlubiš, až joko co byš.
 „Ajadno lěto, dwi lěše, to nej' gor nic,
 A tši lětka, styri lětka, to jo gor dosé,
 A dlej mě nej' možno frejna byš.“
 „A cu ja tom' gercoj' ten tolař daś,
 Až wón dej mi jadnu rejku graš.
 A 'šyknym tym žowčam k tužeńu,
 A mójej tej lubce k wjaselu.“

Bageńc.

* Hl. Sm. II, 14

** Tutón rjadk drje sem njesluša.

71. Dwi rože.*

A ja musym nět byš tužna.
 Co som zawiñowała?
 Mojog' lubeg' musym spuščiš
 A wot nogo šejdowaš.
 Tam stej dwi rože na tom keřu
 Tej kwěšotej tak rědne.
 Ta jana kwěšo za mojog' lubeg',
 Ta druga [na] lindu zelenu.
 Žajtša gaž ja wótcuseju,
 Luby 'ugotowany stoj,
 We tych škorńach, we tych spornach
 K abšejoju wón mě mulku da.

Bageńc.

* Časopis 1874, 3.

72. **Žnjowy kěrluš.***

„Nalěto polo rjane jo,
'dyž trawa zelona
Nam rjane kwětki činjeso,
'dyž štomy rjane kćja.

To krasne złoto ze zemje
Nam stajnje gorjej dzo,
'še žnence wulcey góreka(?)
Wón sam tež poda jo.

'dyž jeno splicko dwadzec kroč
Nam zernow 'činjeso,
A našu prócu zaplači
Nam z džékom lubosnje —

My jěmy potom dobry chlěb,
Což Bog nam hobradži,
A zmerz nam prawje wjesele
'či kachlach zegrajo.

Ty kněski mužo, njesmjej so
Našimaj rukomaj,
'šak wonej 'šo zežywitej,
Tog' fěršta a ten kraj.

Ten wojak ma swoj swětly měc
Kaž kosow błyšćenie
A wóšej dyzli lorbejow
Naš wěnc ten wot kłosow.   *ze Slěpolo.*

* Tutón žnjowny kěrluš je wumješke džélo; Slepjanski Hančo-Hano, kiž je mí jón 1881 napisał, praji k tomu, zo běše pola „starych“ jara lubowany, a zo je jón před 40 lětami (potajkim wokoło 1840) jedyn slepy husleř přeco „pod džurjami“ spěwał

73. **Herman.***

Herman tam paso styri brune,
Styri brune sodłowane.
Šycke tam jědu, šycke tam džeja,
Mojog' tog' Hermana nihdží widźeć njej'
Moj Herman ten jo doma zwostał,

* We Slepom wo tutej pěsničey prajachu, zo je něhdy na přazu „Herman“ přišol jako „kolebař lubosci“. Do jeneje tych holcow je wón „bodl“. Ta dyrbješe Hermaj rjanu štučku spěwać, přetož tu měješe wón lubo. „A poten to se tak rjanje spi, 'dyž ten Herman bodžo.“ Zo Herman „bodžo“, ma so tak zromzje: hdýž holca drěma a z hłowu cywka, so to zda, kaž by so z někim bodła. Hladaj tež v. Schulenburg, Wendišches Volkstum S. 67, 68.

Doma zwostał, zwjerinu* wari,
 Doma zwostał zwérinu wari.
 Blido kryjo, šycko k jědži 'ćigotujo.
 'Džo jo se 'zyła jogo lubka ?
 Jogo lubka spatoržonka.
 Dała jomu jabluce (jablušce) dwě,
 Dwě jabluce jo jomu dała.
 Jeno se na poł džéleštej;
 Mamej se lubo aby ňemamej,
 Swojej tola budžomej" a t. d. ze Slěpoho.

* „Zwérina“ je wokoło Mužakowa „čorna juška“, t. j. swinjaca krej ze wśelakim přičinenjom warjena. Při kwasnych hosčinach dawa so „čorna juška“ jako posledna jědž. Ša.

74. Jabluško.*

Stoji ten bóm we 'łubokosći, o rjana roža —
 Na njom zrosće jabluško,
 Tak rjane běłe cerwjone.
 Přidžo wětr a zetřeso bóm,
 Jabluško panu do 'łubokosći.
 Ja džéch a zwinuch jabluško,
 Położych jo do lotuški.**
 Jabluško chopi blěde być,
 Ja wezech nož a třerězach jo.
 Pecki rozlečechu k nanej a maćeri,
 Z nich wugna rjana młodžicka,
 Tak rjana rowna zelona.
 Ja wezech nož a wotrězach ju,
 Położych ju do postolki,
 Ach smjej, ach smjej so młodžicka,
 Za lěto deriš ty moja być.
 'Dyž deru ja za lěto twoja być,
 Da budž tak dobry a ňepraj nic, o rjana roža.
 Rjany Hanso wo Hanoc,
 Rjana Hana wo Hejnic. ze Slěpoho.

* Hl. Sm. I., 311.

** Drje: loduški; Sm.: do lodki, Časopis 1883, 16. — Ta sama štučka bywa tež skrotēna spěwana.

75. Slěborny peršćen.*

Ja pak tam stojach na góre,
 Na góre husokej.
 Ja pak tam glědach do doła,

* Hl. Časopis 1881, 31.

Ja pak tam widžach šifu jěć,
W šifje góley třo.
Ten srědžny byl jo najrjańejsy,
Ten byl mój luby sam.
„How maš, how maš, moja lubcycka
Ten pérščen slěborny.
Dyž 'dzo se twoja mać přašać,
'Dzo sy jen skrynuła,
Dha praj ty twojej maćeri,
Zo sy jen nam'kała.“
„Mojej maćeri ja dgać nederim,
Tej dejm ja prawdu znać.“
We¹⁾ mojej nanowej zahrodže
Tam stej štoma dwej,
Na jenom rosće muškota,²⁾
Na drugem nawliki,
Nawliki rjane wónaju,
Muškota słodka jo.
'Dy by moj luby jeno zjědl,
Dha by dlej žywy byl.³⁾
Haj, ka⁴⁾ dha co wón jeno zjěsc,
'Dyž wěcej něreecy
Rjecy deře wón řecey,
Ale wo mño nerodzi.

Slěpo.

¹⁾ Jabłuko „Muskatapfel“, dře „Liebesapfel“.²⁾ Wón je za lubu morwy, dokelž ju wjacę njeļubuje.³⁾ Tutón džél wot słowow „We mojej“ hač do kónca spěwa so tež k tej štućey: „Šla jo ta golica trawki zneć“.⁴⁾ = Ha kak.

76. Džewjeć synkow.*

Šla jo nedželu ranko

Žeńcynka po wódku. [Žowćičko]

Zetkał ju jeden muž,

Tajki stary čedžiw. [šedžiw]

„Ach žeńcynka, luba žeńcynka, [Ach džowka, luba džowka]

Daj se mi twojeje wódki napić.“ [teje wody napić]

„Ta wódka nějo cysta,

Ta jo z lisčičkom popjeršana.“

„Ta wódka jo deře cysta,

Ale ty sy šlundrja něcysta“. [nječista]

„Na to deriō mi swědkow stajić, [dyrbíče stajić]

Kajka som šlundrja něcysta.“ [Zo sym ja] —

* Hl. Sm. I, 287, tež 290. — Tasama pěseň je tež we Wochozach znata a su varianty w [ ] přistajene.

„Na to d'ře cu ēi swědkow stajić.

Ži dy njedželu rano ke mši, [do kemše]

A wuwi sebje wěnk rućany.“ [sebi rućany wěnc]

‘Dyž nět ženscynka na kerchob stupašo,

[ta džowka — přidže]

Dha pěrej ňeje třawa giňašo, [prjedy — wša trawa hinje]

A poslěd ňeje su byli křawne stupy

[zady — su krawe stopki]

A ’dyž wóna do cerkwe stupašo, [stupaše]

Zjewichu se jeje synki dźewećo.

[Zjewichu — dźewjeć synkow]

„Ach maći, co šeo wy lejdera cynili!

[Witajće maći, naša maći!]

Što sće wy lidora činili]

Dźeweć tych synkow sće nas měli, [sće]

Šyckim sće głowki zwótwjali (zwótwertowali).

A tomu žesetemu sće se
też myslili.“ [A wšickim sće hłowički zwot-
wijali,

Wóna kus dalej stupašo

Na džesateho sće sej myslili,

A čepanuła se do zemé.

A tola sće w zelenych wěncach

Njebyło wěcej nic widźići,

khodžili.

Ako ten rućany wěnk.

Slěpo.

Prěnju tu stopku stupaše

A přepanu se až do kulkow.

Druhu tu stopku stupaše,

A přepanu se až do pasow,

Třeću tu stopku supaše,

A přepadnu se až huše hłowy.

Stwórtu tu stopku stupaše

A přepadnu se až do hele.

Wot njeje njebu ničo wjacy

widźeć,

Hač jenož tón zeleny rućany

wěnc.

A ničo wjacy słyšeć, ak’ jeje

zubow škripjenje

A jeju włosow zmawanje.]

77. **Zerja.***

Zwandrowałej stej dwej, zwandrowałej,

Štyri mile daloko a štyri mile šyroko.

Nic wic’ ňejstej nadejšlej,

Ak jenu mału zahrodku.

We zahrodce jablonku,

Na jabłonce jabluško.

* Hl. Časopis 1883, 17.

Na jenom boce zelone,
Na drugem cerwjone.

Synułej stej se synułej,
Hobej z razom wusnułej.

A starałej stej se starałej,
Chto budźo jeju gorjej wołać.

„Syłojašk, ten drobny tašk,
Ten budźo naju gorjej wołać,
'Dyž budźo dźeń bywać.“

„Swita, swita, źeń bywa,
Cerjone zerja gorjej du.

Kóterež gólc jo pólka swojej lubki spał,
Ten ma dawno eas domoj hyé

Wot grozneje jo dawno eas,
Wot rjaneje pšecej casa dosé.“

Góleyk jędźo na worańe,
Golica jędźo k wěrowańu.

Gólicoju koleska sćercachu,
Golice gerce grajkaju.*

Slěpo.

* Kaž prajachu, bu tuta štučka druhi kwasny dźeń rano spěwana.

78. *Zerja.*

„Chto klapa how? chto wonkach jo?
Chto mjo tak skradźu wubudzi?“

„Njepšaſaj se, chto wonkach jo,
Ale stań a dži, mi zwótceynjaj.“

„Wóteyniē ēi ja njepojdu,
Hac moj nan a mać stey šlej spać;
Stup mału chylku do rožka,
Hac mója muterka wusnuła.“

„Ja njemžu glej w rožku stać,
Ja widžu rañše zerja hyé
A pódla tež dwi rjanej gwězdže.“

„Ja widžu rañše zerja hyé
A pódla tež dwi rjanej gwězdže.“

Duž stanjo wóna a jomu zwótceyni,
A za šyju jog' tak zagraba,

A tak žałosnje zapłaka.

„Ach njepłac, njepłac, golica!
Co falujo ēi, lubcycka?

A njepłac ty a njerudz se
Za lěto deriš ta moja byé.“

Slěpo.

79. Lubić a žaržać.*

'Dyž se dwej frejnej lubo matej
 A přeny raz gromaže wecerjatej,
 'Cileći k nima sylojašk.
 „Golcyk, ty deriš do wojny hyć,
 Do teje wojny mi sedym lět.“
 „Do wojny cu ja deře hyć,
 Ale komu da porucu moju lubku?“
 „Najpeřej tomu lubemu Bogu
 A pótom šym frejnym buršam.“
 'Dyž bylo połěta wokoło,
 Dha 'cileći sylojašk ku golice.
 „Twoj luby jo w wojnē zamřeł,
 Ty deriš žałować jeno lěto.
 „Sedym tych lětkow cu ja płakać,
 A wosyme lěto w ručanym wěncu chojdžić
 Wot tej' ruty zělonje
 A wot togo kolejka drobnego.“
 Do połna (bě) ruta zelona,
 Po połnu jo 'ša zwjednjona.

Slěpo.

* Hl. Časopis 1881, 38. — 1877, 11.

80. Bom na gorje.*

1. „Bom na górze, gora na pólú, na fryjnem pólú!
2. Co d'a na tom bomje jo? jena wjelika gałuz!
3. Co na tej gałuzy jo? jeno wjelike gnězdo!
4. Co d'a wo tom gnězdźe jo? jeno wjelike jajo!
5. Co d'a wo tom jaju jo? jeden wjeliki baćon!
6. Co d'a wot tog' baćona jo? jeno wjelike pjerje!
7. Co d'a wot tog' pjerja jo? jeno wjelike łożyšćo!
8. Co d'a wo tom łożyšću? jena wjelika pcha!
9. Co d'a wot teje pchy jo? jena wjelika koža!
10. Co d'a wot teje kože jo, jeden wjeliki buben!
11. Co d'a wot tog' bubna jo? jeden wjeliki rumpel!“
 Rumpel wot bubena,
 Buben wot kože, koža wot pchy,
 Pcha wot łożyšća, łożyšće wot pjerja,
 Pjerje wot baćona, baćon wot jaja,
 Jajo wot gnězda, gnězdo na gałuzy,
 Gałuz na bońe, boń na gorje
 Gora na pólú, na fryjnem pólú

Slěpo.

* Hl. Časopis 1889, 54. 70. 1883, 30. — Tusamu pěśničku znaju tež ze Skjarbošca. Sa. — Pěšnička bu jara spěšnje spěwana a po kóždym rjadku wsě přjedawše wrócoduey wospjetowane, kaž to horjekach při poslednjej je wuwjedżene. W Skjarbošcu bn při tym předložka wot (n a) najmōenišo wuprajena a zady njeje bu khwilčiku pozastano. Ša.

81. **Njekhmana ženitwa.***

Šla jo ta žeńska na piwo.
 „Cłoječ, ty deriš doma přescé.“
 „Dyž wóna domoj 'cidžo (cidžešo),
 Dha se wóna joko pšaša (pšašašo):
 „Cłoječ, sy ty mi wéle napředl?“
 Juchhaj! cum faladidra.
 „Tsi raz som ja zaŵerčeł.“
 Zagraba žeńska česlicku,
 Rjapi jomn 'cez ten rjap.
 Juchhaj! cum faladidra.
 Cłoječ skocy z woknom wen,
 Žeňo rowno k susedoj.
 Zbědži rowno z woknom nutš.
 „Mjo jo moja nabiła.“
 Juchhaj! cum faladrida.
 „To je tebi rowno strowe,
 Moja jo mi tež biła.“
 Njeberéo sebi tajkych lapsow,
 Což 'cecej — — — grabsa.
 Beřeo sebi lubej młodych gólcow,
 Což 'cece wokoło teje šyje dzerže.
 Juchhaj! cum faladidra. Slěpo.

* Hl. Sm. II, 83. — Časopis 1889, 57 a čo. 70 tuteje zběrki.

82. **Młoda kšej.***

'Cidž ty žěnsa wecor ke mně,
 Ja som sama doma,
 Na wořeški, na jabluška,
 Na te žolte kšuški.
 'Dyž moj fotař šlodař běšo,
 Wušy wón mi dybzak.
 Zatka do nog' tsi por gusy,
 Šyckejenog' glosa.
 Nekjagaj, ty dlujka šyja
 Ne'ceradž tych gólcow.
 Nech te gólczy tym gólicam chojdže,
 Dokelž hac su młode.
 Stare budže, šyre budže,
 Chojdžić wéce nebudže. Slěpo.

* Spěwa so, hdyž so z fryje domoj dže.

83. **Chuda a bogata.***

Šlej stej dwi rjanej pó tšawku
Na tu mi łucku zelonu.

Ta jena běšo bogata,
Ta druga chuda služobna.

Ta jena běšo w sukńance (suknicce),
Ta druga pak bě w rubjance.

„Ty maš tog' nana tak bogateg',
A ja pak njemam ženoga.“

„Ty maš tog' lubeg' tak rjanego,
A ja pak njemam ženoga.

Daj ty mi twojog' lubego,
Ja cu ēi dać mojog' poł bogatstwa.“

„Ja nječham měć twojog' poł bogastwa,
Ja njedam ēi mojog' lubego.“

Golcyk tam konjowu pasešo,
Ten sebi 'sycko wotsluchašo.

„Bog daj mi dobru radu sam,
Kótru by ja sebi 'zył.¹⁾“

Wozmu-li ja sebi tu bogatu,
Dha ta mi bogastwo wuchytujo,²⁾
Zo som jej bogastwo 'ćecynił.

Wozmu-li pak sebi tu chudobnu,
Dha nama bog kněz žognujo³⁾

Zjenog' małeg' ćeletka
Wele štuk rogateg' dobytka.

Slěpo.

* Hl. Časopis 1886, 9. Přirunaj Sm. II, 51.

¹⁾ Też: »Kótru dha derim sebi 'zeć.« ²⁾ »Dha ta mi wuchytujo.«

³⁾ Dha nama Bog wobražujo.«

84. **Mudrowanje.**

„Ja widžich jeden zelony bom,
Tam 'ćež njen słyńcko swići.

Ja widžich mojog' lubeg' tam,
'Ći jenej drugej stojetcy.

Ja chopich swojej ruce łamać
A jogo z ménom wólać.

Ja nje'ćestanuch łamać jej,
Až wón jo ke mnjo 'cišeł.

A 'dzo dha sy ty cora był,
Až nejsy ke mnjo 'čišel?“

„To som či ja cynił k lěpšemu,
Zo sy se derjała wuspać.“

„Wot wuspanja ty mało wěš,
'Dyž nihdej doma njespiš.“ Slěpo.

85. Zanicowańe.

Co mi pomoga ten rjany luby,
'Dyž zasej k drugej chojdži.

Njech wón chojdži wo božem mjeni,
Ja se na njog' —,

Jenog' rjanog' golea dla
Ja z proga dołoj njestupju,

Pod płotami, pod keřkami
Tam tych tajkich zgnijo dosé.

Dyž ja dyrju do jenog' pjeńka,
Džeseć tajkich wuleći.

Póla Slěpege' jo wjele łukow,
Tam jo tajkeg' zela dosé.

To mi roséo w zymje a lěće,
Kuždu štundu, 'dyž cu ja měć. Slěpo.

86. Henic Hanka.

Skuliła goliccka jabļuško,¹⁾
Tak rjane běle cerjone.

„Džo to mi jabļuško poběnjo,
Tam mjo za lětko powjedu.

Jabļuško rowno běžašo,
Do tog' mi dwora, do Hanoc.

Golcyk tam stoyašo na proze,
Ten sebi taklej myslašo:

Džo to mi z čicha jabļuško
Kaž Henic Hanki licycko?²⁾

Wo Henic budžo płakanje,
Wo Hanoc budžo juskanje,
'Džož rjanu Hanku powjedu. Slěpo.

¹⁾ Druhdy so stanje, zo holea swojemu lubemu jabļuko čisnje.

²⁾ Dokelž ta holea swój narodny dom wopušći.

87. Přemjenjenje.

Doma sy měla guste krupy,
Tam pak změjoš guste puki.
Ach lederaško, ty luby božko.

Doma sy měla z bantom crjeje,¹⁾
Tam hyšći njezmějoš z rjemuškami.
Ach lederaško, ty luby božko.

Doma sy mogla wódu nosyé,
Tam pak budžoš sebi jeje napłakać dosé.
Ach lederaško, ty luby božko.

Doma sy mogła drjowo rubač,
A tam pak b'džo wot tebjo 'ćebijaneg' dosé.
Ach lederaško, ty luby božko.

Doma sy chojdžila juch juch juch,
A tam pak budžoš chojdžié buch buch buch.
Ach lederaško, ty luby božko.

Doma sy chojdžila kaž ta struna.
Tam pak b'džoš chojdžié kaž ta tuna.
Ach lederaško, ty luby božko.

Doma sy skakała 'će te płoty,
A tam hyšći něb'džoš mōc 'éez prog krocyé.
Ach lederaško, ty luby božko.

Pjerzej sy prajiła: „Pjenjeze maš?“
A něnt će wezomy,²⁾ 'džo dha je maš?
Ach lederaško, ty luby božko.

Pjerzej sy prajiła, bogata sy,
A něnter će wezomy, bez jende³⁾ sy.
Ach lederaško, ty luby božko.

Slěpo.

¹⁾ Črije z bantami su rjeňše, z rjemuškami su za khudych ludži.

²⁾ Tuta štučka bu spěwana, hdyž su njewjestu po kwasu do domu nawoženje wozyli.

³⁾ Najskeršo někajka drasta, snadž je slovo nastalo z němskeho »Hemde«.

88. Njewjest a mać.*

Hołbik dwi bělej nožce ma,
Golecyk dwi rjanej lubce ma.

'Dyž wón z teju jeneju rejujo,
Dha se ta druga hněwašo.

* Časopis 1881, 36.

„Njehněwaj so, moja lubecycka,
'Šako ja tebjo lubo mam.“

„Wó tajku lubosć njerodžim,
'Dyž tebjo samego njeskrydnu.“

Wezelej stej se za rucki
A wjedlej stej se 'čez łucki.

Do poł tej łucki 'čidzotej
A dwej tej groda nadejšlej.

„Něntle mi spowěz, golica,
W kótrym grodze bydlić 'coš?“

„Bydlim ja w grodze kajkemž cu,
Jeno haž som ja 'ći tebje.“

Něnt wotcynja mać ten nowy dwor,
Staji njewjesće ten żołte stoł.

„Ja 'ći wezom sebi młodu njewjestu,
Sam sebi młodu gospozu.“

„Njewez sej, moj syno, njewjestu,
'Šako ja hyšći młoda som,

A možu twoje żoło słać,
A twojim krowkam nadawać.“

Golica daloko njeběše,
Ta sebi 'syeko wotslucha.

„Maš-lik, moj luby, wóstry mječ,
Dha mož's mi moju głowu sćeć.“

„Derbał ja tebi głowu sćeć,
Dha njederbał tebjo lubo měć.“

Slěpo

89. Za rokitowym krjom.*

Z węcorka, z węcorka jara jo śma,
A ženeje sćežcycki widzić nej',
A żenogo 'tašacka słušać nej'
Ako tu rjanu golicku.

Šla ta golica po tej 'čežce
A šeł ten goleyk 'ći tej 'čežce,
Mimo tog' hajka zelonego,
Mimo tog' keřka rokitowego.

Mimo tog' hajka zelonego,
Mimo tog' keřka rokitowego;
Tam stej se wónej synułej
A swoju se nuzu 'keržezej.

Slěpo.

* Čas. 1883, 40. Započatk kaž Čas. 1882, 123 a Sm. II, 31.

90. Přepite a přegráte.

Šla jo ta golicka trawku žněć,
Na ūłucku zelonu. Juda he, juda he.

’Cirejtował jo rejtař k njej
Na kónju šumelu.¹⁾ Juda he, jnda he.

„Poj, syń so ke mnje dele,
Ty boga golicka! Juda he, juda he.

Ja cu ēe něco hoprašać:
Cošlik ty moja byé?²⁾ Juda he, juda he.

„K tebi so ja synyē njepođu,
Teje trawki małko mam.“ Juda he, juda he.

Ja cu ēi dobru radu dać,
Cošlik mjo posłuchać. Juda he, juda he.

Zawij twój mały palack,
Do rožka šoreuška. Juda he, juda he.

A rjek' ty twojej maćeri,
Zo sy se zrězała. Juda he, juda he.

„Mojej tej maćeri ja nederu 'dgać,²⁾
Tej dyrbu prawdu znać.“ Juda he, juda he.

Ach maći, luba maći,
Ten rajtař eo mje měć.“ Juda he, juda he.

„Ach dźowka, luba dźowka,
Tych pjenjez małko maš. Juda he, juda he.

Twój nan jo 'šycke 'cepił,
We kortach³⁾ 'ćemjetał. Juda he, juda he.

Ach 'dy bych ja gole była,
By se dała cholowy šyć. Juda he, juda he.

Dha bych ja mogła ćahnyć
Na wojnu rusowsku. Juda he, juda he. *Slěpo.*

¹⁾ Šyrik = Graußhimmel šumel = Weißhimmel

²⁾ „Mojej tej maćeri 'gaś niesmějom,
Ja musym prawdosej prajiś.“ Bageńc.

³⁾ píruṇaj v. Schulenburg, Wend. Sagen, Desłowo XV.

91. Jaskolica a golubik.

„Na górze wjelika trawa,
Wo tej som ja narostła,
Haž mjo z njejě widžeć njej,
Haž mjo z njejě slyšać njej.

Gólicka kaž jaskolicka,
 Goleyk jo kaž gołubik,
 Kuždu nocku k drugej dzo,
 Kuždu nocku ći druhej spi.

Jebała sy jebała, a sama sy se zjebała,
 Denkowała haž golca jebjo,
 Toć jo d'rjała kólebać.

Stać a stać se njederi;
 Starzej wóla tola njej.

Pola Worjec wjele łukow
 Wot tych som ja narostla.
 Tajkeg' zela pełna hela,
 Tajkeg' zela 'šudźo dosé.

Njejo jena, d'a jo druga,
 Jena tola deri być.“

Prajit Hančo - Hano ze Slěpoho.

92. Lubosé — woheń.

Dy by ten wogeń se tak njepalił,
 Ta lubosé njebyła tak wjelika.

Ten wogeń pali jare,
 Ta lubosé hyšći lěpjej.

Ten wogeń možo se zalašować,
 Tu lubosé nic pak šejdować;

A něnt a ni'dy wěc
 A něnt a ženje wěc. *Prajit Hano ze Slěpoho.*

93. Hladaj so!

A dyž ja cora wjecor,
 A dyž ja cora wjecor
 'Čed naše džuřka džěch,

D'a 'cidźo golcyk, co mi gubku dać,
 Ta mać ta njed'ri nic widžeć,
 Ten nan ten wotpaso 'šo, atd.

Ach džowka, moja džowka,
 Daj se z tym golcom pokoj,
 Ten tebjo zawězo, atd.

'Dyž druge młode golice
 Wo swojim wěnku ručanem
 Tam na te reje du,
 Tam do Kecmarjoc spy. —

D'a b'žoš ty boga žeńska
Ze swojim małym goletkom
Tam 'ći tej kolebce stać, atd.

Tam 'ći tej kolebce stojacy
Wjèle tawzunt sylzow płakać
A spiwać bui, bui, bui, atd.

Z Dźewina.

94. **Gusty sad.**

Žož jo gusta ruta,
Tam jo gólica kruta,
Žož jo gusty sad,
Tam jo gólcyk rad.
'U Wolšynkoe jo gusty sad,
Tam jo Mazolie Matij rad.

Slěpo.

95. **Žiwa gus.**

Dzinsa jo sobota,
Našych kněžych robotu.
Zarězachmy kokota,
Po'ješili na 'rota.
Přilešela jana žywa gus,
Kupiła sebe styri nawleki
Lěčeła z nimi domoj.
Namakała smólny pjeńk,
Šcipała ten cyły dzeńk.
Sekerka wordowała tupą,
Stara baba wordowała głucha.
Sekerka wordowałe wostřa,
Stara baba wordowała kmótřa.* *Slěpo.*

* Wokoło Slěpoho pječa jenož młodyeh kmótrow bjerjeja.

96. **Falšna lubosć.***

Njewěř, njewěř, golica, tem' golocyku,
Ma' ći k narje.
Wón z tobu lěga a za drugeju glěda;
Jogo falšna lubosć,
Což wón z jeneju mjeni a se smjejo,
Hac ja płakać eu.

Slěpo.

* Hl. Sm. II., 100.

97. Wón a wóna.*

;;: Ćelec z bubenom, ;: :; Ceja wona jo? ;:
 Za dubowym krjom. ;: Liza wo — — oc. ;:
 ;: Z wjelkom za nim ;: ;: Ceji ten šelma jo? ;:
 ;: Liška ta tež co ;: ;: Kito wo — — oc ;:

* Slepjanski H. Hano piše k tomu: stara štučka na kurwu, kotrejž su buben (bubon) napowjesnuli; po tajkim so zda, zo něhdy je wašnje bylo, zo bu kurwa z haňbu po wsy honjena. Sm II., 124 namakamy tu štučku jako njewinowate radnanje.

98. Myška.

„Myška 'ceła se ženić;
 ;: No moj mily no no no,
 No moj miły no no no. ;:
 Njemějašo kóžuška;
 ;: No moj miły no no no. ;:
 Běžala jo k susedce;
 ;: No moj miły no no no. ;:
 Susedka, luba susedka;
 ;: No moj miły no no no. ;:
 Póžyc ty mi twojog' kóžuška
 ;: No moj miły no no no. ;:
 Ja budu witře njewjesta;
 ;: Na moj miły no no no. ;:
 'Dzo d'a budzo waju bydleńko?
 ;: No moj miły no no no. ;:
 W lěće pod kónjowym bobłyškom;
 ;: No moj miły no no no. ;:
 W zymje w burowej brožni a komorje
 ;: No moj miły no no no. ;:

H.-Hano ze Slěpoho.

99. Polske.

To su štučki, kiž buchu k pólskej rejí spěwane. Kaž w Slěpom prajachu, znajachu starí jenož dwoju reju: pólsku („polisch“) a krajsku („ländersch“); k pólskej buchu kuski spěwane, kaž te slēduje:

a) 'Šycke ludže glédaju,
 Kajku mamej rjanu špu.
 Ta scěna roztela lezo,
 Ta scěna rostela lezo,
 Ta glina njecha džeržač. Slěpo.

b) Šapař grabňo sekerku,*
 Šlapí za tej šapařku.
 Šapař how šapař tam,
 Šapař ma tu Hanku sam.

Slěpo.

* Němski hłós.

c) Ten pólski žyd,
 Ten pólski žyd,
 Ten pólski žyd ma chólowy
 Ma přede, slěze bubliny,
 Ten pólski žyd ma chólowy.

Slěpo.

d) Wjerć mjo pólá blida,
 Wjerć mje pólá blida,
 'Džož mjo 'šycke ludže widža —
 Wo tej ēeńkej hendže,*
 Wo tej kľustej kóšuli.
 Wjeré mjo pólá kachli,
 'Džož se 'šycko jachli,**
 ::; Wot pusčenja žuřom, ::;
 Tym starym trantawam.***

Slěpo.

* = Hemde(?) ** Tute rjadki hl. Čas. 1883, 5. — cyła štučka 1889, 63.

*** Text je skepsany; 1889, 63 ma hinajše wobzanknenje. Tu je na to myslene, zo běchu při rejach jenož fryjne holcy na žubi, mjez tym zo wšě druhu při durjach stejachu.

e) Hanu lalala, Hanu lalala,
 Mokřa twoja kóšula.
 Klofter drjowa sej spaliła,
 Hyšći kóšula njej wusknuła.*
 Hann lalala, Hanu lalala.

Slěpo.

* K wujasnjenju tutych słow bu prajene: lénja Hana běše pořkała.

f) Naša hajta džěnsa zajtša
 Tajku wéliku myš īapiła.

Slěpo.

g) Ja cu tu wašu Hanku měć. Lof pudel lof.
 Naša Hanka njemože chlěba pjec. Lof pudel lof.
 Ja cu ju južom nawučić. Lof pudel lof.
 Z dubowym kijom 'ēez chrjebjet. Lof pudel lof.
 Zeimer zinter winter, šwarc vogela zo zingen zo.
 'Dyž coš ty jej tak cynič? Lof pudel lof.
 Da 'eu ja ju lubjej doma měć. Lof pudel lof.
 Zeimer zinter winter, šwarc vogela zo zingen zo.

Slěpo.

*h) Ten šepotaty krawe,
Ten plapotaty čawc,*
Zwandrowali štyri mile
Po kocurje přec.*

*Slěpo.*** = ſewc.*

*i) Swinjař, góń te swinje domoj,
Swinjař, góń te swinje domoj,
Rampa co se prosyé,
Njemam ženog' měcha,
Njewém, wo com nosyé.**

Slěpo.

* W Bórkowach so spiwa: „Góń te swiñe domoj, Rampa co se prosyś, Namam měcha sobu, Něwém, z cym je nosyś“ Tuta štučka je wosebitu česć dostała. Mjenujey hdýž pruski kral Bjedrich Wilhlem IV. w lěće 1845 (?) w Blótač poby a w hošćencu „Dub“ (Eiche) wotpočowaše, měješe stary herc Hundertmann česć, při hošćinje před kralom hrač. Tutón hraješe najradšo tutu štučku, tež tam před kralom, wón běše tón posledni, kiž w Bórkowach měchawu hraješe.

k) Z huglědkom, z huglědkom
Za mojej lubku glědam,
Z rycynku, z rycynku
Ja ju zawuglědam.*

*Slěpo.*** Podobnje Časopis 1881, 07.*

*l) Pjerzej som wjasoły był,
Ako njejsom lubku měł.
Něnt mam lubku a som zrudny.
To mi jara čěžko jo.“
„Njebyž zrudny, njegorzej se.
„Ja se gorić njebudu.
Som ći zlubił, cu ēe brać,
Něnt pak na tebjo —“.*

Slěpo.

*m) Naša Hanka, kaž ta kanka,
Synula se na baranka,
Seyniła nožki méz te rožki,
Rejtowała po twarožki.*

Slěpo.

*n) Mój luby je mi do Poznanja wujšeł,
A wón mjo njejo zbudžił.
Wón jo mi slubíł zase 'éié,
A wón budžo mjo zbudžić.*

Slěpo.

o) Ceja to jo golicka
W tej bělę košulce?
To njej naša, to njej waša,
To jo našeg' suseda.*

*Slěpo.*** Stara pólska reja,*

p) Dudli dudli du,
 Gerce do nas du,
 Za gumnami su.
 Spa a wježa njemjećona
 Njewjesta jo njegladžona.
 Dudli dudli du,
 Gerce do nas du.

Slěpo.

100. Kolebauska štucka.*

a) Naše goley.

Naše golce z wojny jědu. Haj! z wojny jědu.
 Našom' panoj' konja wjedu. Haj! konja wjedu.
 Na tom' konju sedlo ležy. Haj! sedlo ležy.
 Na tom' sodle Hanka sejdži. Haj! Hanka sejdži.
 'Či tej Hance pjeršćeń ležy. Haj! pjeršćeń ležy,
 'Čez ten pjeršćeń woda běžy. Haj! woda běžy.
 Wo tej wodže třawa roséo. Haj! třawa roséo.
 Po tej třawje pawy chojdže. Haj! pawy chojdže.

Slěpo.

b) Buj bala buj.*

Kolebaj, nje'ćewal! buj bala buj.
 Naš nan jědžo do Šadowa, buj bala buj.
 A njej žeden tydzeń doma, buj bala buj. *Slěpo.*

* Tutej dwě štučey spěvatej so při kolebanju džěći, wosebje holčkow.

101. Džěcace hry.

- a) Běla buna,* cerna zuna,* poj do Engelandu
 Engel Land jo zanknjoty;
 Kluc jo wotłamany.
 Elko,** belko, wen!
- b) Iber biber naklakami
 Z tymi cymi bajeŕkami
 stej šlej, stej [šlej],
 tej dwaj bratraj stej [šlej] tu trawu posec.
 Elko, delko, wen!

* buna = Bohne, zuna = Sonne. — Hl. v. Schulenburg, Wend. Volkstum, 185.

** Praji so tež: ekko, dekko. — Tuto hrónčko wukhadža z němskeho. Za friziskeju powjescu je wódný muž z mjenom Ekke Nekke penn na kupje Sylt rjanu holici lutkow fryjował. Tuta pak je so jemu wusmjała z tymi słowami lutkoweje rěče: Ene mene, mei, Akel, Dakel, Dumeldei, ülwer, bülwer bop, to rěka: Einer [ist] mein, [den ich] mag, Äsel, Daſel, Dummeldei, Wölfe, Hunde [bleiben] oben. — We Casop. 1889, 71 namakamy tež słowje „ejku, dejku“.

102. Džak.*

Za tu wašu lubostku
wutrobnje so žékuju,
'šej tej wašej dobroći,
což seo mi hopoznali.
Njemogu se dodžekować,
rad 'ceł wam zas' wotrunać,
a budu-li dlej na swěci
a boh nam strowje hobraži,
d'a zabyć nječham ni'dy to,
wam zaso wotrunać 'šo
kak — 'dy — a 'dže — to njewěm 'šcen.
Zo hoglēdać se budžemy, to wěm,
'dyž nic tu, d'a (w) tamnu stronu.
Ton kněz pak daj nam zbože (k) 'šomu
tež wam strowje do dalšych lět!
to 'šo wam z wutrobu pšeju něnt
a hěšći raz so džekuju
Wam za wašu lubostku.

Pěsník Jan Hantšo-Hano, bur w Slěpem. 1881.

* Tutu kaž tež tej dwě přiducej pěsničcy je Slěpjanski bur Jan Hantšo-Hano zbasníl; tón běše wubjerny znajeř ludowych wašnjow a jako čłowjek nadobny čestny muž. Jako wupłod „ludoweho“ ducha maju wone tež swoje dobre prawo w tutej zběrey.

103. Přewodźace hrónčko

za zběrku ludowych pěsnjow.

Njeje-li dže wěrno 'šo,
což how napisane jo,
d'a tola ja kaž slyšał som
wot ludži, tak jo pisał som;
byrnjež tu wjele zmolkow jo,
so mojej slabosci njedžiwajće;
tež moja ruka čežka jo,
kiž wjecor rada wotpocynjo.
Štóż prawje tole rozymi,
so wěsće njeb'dzo džiwać mi;
to z luboséu wam pisał som.
Zo lubić so wam 'ceło, so nadžějom,
a prošu, zo by to džěčetko
tež Wam na gódy wjele hobradžiło.

J. Hano-Slěpjanski.

104. **Gadanje.**

Wot Slěpego do Berlina
'Schudže Serbow njenamakaš;
 'laj, duž posłuchaj jeno,
 ejzo naju zwugadaš;
 nama praja, kaž tu steji;
 běchmoj něhdy gromadže;
 u podla byé tež deri;
 rože 'šudže njenamakaš
 glědaj, dha naj' wuglědaš.
Husto naju nazběrki
 a tež naju zestawki
 namakaš we tutej knižce,*
 tehodla, moj lazowarjo,
 spisaj sej to z napismow;
 cehodla tež budžoš ty
 hulazować te buštoby,
 o dha budžeš tež zgadnyć ty.

Wuhodanje: wot Schulenburg-Hantscho.

* Łopjeno z tutej pěsničku běše připołożene knižcey serbskich bajkow.

105. **Zleńki.**

1. Lej šak! Hanzo 'rabje Šulćic,
 Wobroći so do młyna — —
 Won 'ce pomhać wodu gaćić — —
slěpy Matij z Rownego.
2. 'Šytko dobre spodobanje;
 nalećo se 'ćibliży — —
 'dy se młodži ta natura — — *Slěpo.*
3. Syłobik pak rjeňšo možo,
 žeden 'tašk rowny njej — — *Slěpo.*
4. Naša Liza stužna šla,
 ñasła flašku paleńca,
 domoj pšíšla, paleńc piła. *Pšiluk.*

Dosłowo redaktora: Sym tutu zběrku ds. ludowych spěwów knjeza Wil. ze Schulenburga cylu woćišće dał, kajkaž bu mi wot kn. fararja Świele-Wochożanskeho přepodata, ze wšemi jeje njedostatkami, njedokładnosćemi a njerunosćemi, jenož najhórše a woćiwidne zmylki w twórbach a prawopisu sebi dowoliwši sporjedźeć. Wona-

njech je z dopokazmom za to, na kajkim postajenju naše pěkne ludowe pěsnje hižo wokoło l. 1880 w pomjatku kn. zběračelowych podawarjow a spowjedjarjow stojachu, kiž drje snano z džela sami wjacry tak prawje a cyle swojeje rjaneje ds. mačeńeje rěče móćni njeběchu. Při tom pak je wšak tež hewak Njeserbej, kiž džé njemóže dokladnje z wosebnoscemi a wosebitoscemi našeje rěče a našeho ludoweho basnistwa być znaty, jara čežko. naše serbske ludowe pěsnje z ludoweho erta prawje zezasłyšeć a znapisać. Tuž wosebje tuta tu podata zběrka éim zjawnišo za to swědći a rěci, zo je nuzno a najwjjetši čas, zo bychmy skónčnje nowy kritiski wudawk wšitkich našich ludowych spěwov a hłosow přihotowali a wudali a zo bychu so potom wjednicy našeho luda a wosebje naši knježa wučerjo swěru a ze zahoritoséu za to starali, zo tute krasne poklady našeho ludoweho ducha wot našich wótcew tak lubowane a pěstowane we swojim porjedźenym a wučisćenym šaće lubosc našeho naroda z nowa dobudža a so do jeho pomjatka zaščepja.

Wučahi z protokollow M. S.

1. **Hłowna zhromadzizna (64.) M. S.** 19. haprleje 1911 w »Serbskim Domje«. Předsyda knjez farař Křižan wotewriwiši zhromadziznu powita přitomnych a naspomni z wjesołoséu, zo je tón króć tež rjana črjódka delnjo-łužiskich Serbow a wótchineow sem přikhwatała. Na to poda hłownu lětnu rozprawu 1. sekretář kn. Mikławš Žur. Předsydstwo a wubjerk Maćicy staj w minjenym lěće po-rjadnje džělało. Posedženi bě pjeć, a to štyri zhromadne a jene wosebiče wubjerkowe. Wosebita starosc bu na pokiw jenoho sobustawa nałożena na pjenjeźne wobstejnoscē M. S. a bu tohodla w minjenym lěće dokladna revisija cyłego zamożenja M. S. wotměta, a wšelake postajenja buchu w tutej wěcy sčinjene. — Wažne prašenje dla »Časopisa M. S.«, hač ma so lětnje jenož jónu abo w dwěmaj zešiwickomaj wudawać, bu tak rozrisane, zo ma dale po dotalnym waſnju dwójcy wob lěto (w dwěmaj zešiwickomaj) wukhadžeć. K tomu so postaji, zo ma so »Časopis M. S.« wot nětka jenož pola kn. M. Smolerja čišćeć. — Wudała je Maćica zaso dwaj zešiwickaj Časopisa a protyku »Předzenak« na lěto 1911. Tež někotre wjacry hłosne Pilkwe spěwy buchu w jeje nakładzje čišćane. Samo z klankodžiwadłom měješe so předsydstwo Maćicy

zaběrać, hdyž nam serbske towarzstwo »Adolf Černy« w Prahy jene wuley wumjelske džélo poskičeše za jeno 1200 krónow, tola njemóžeše Maćica tutón nadawk na so wzać. — Tež na wobstejnoscé našich šulow bě M. S. swoju kedžbnosć zložovala, názhonjenja běchu jara wšelake, z džela mało zwjeselace. — Wjacy króć hižo bě so w zhromadžiznach jednało wo přihotach za wjetší spěwanski swjeděń. — Z wulkej zrudobu so spomni, zo bě Maćica zasy žarowała wo třoch swérnych sobustawow, wo našeho njezapomnitého zapósłanca A. Zobu, wo *cand. theol.* J. Jórdana (młódšeho) a wo podkustosa museja wuč. em. H. Juřka. Při jich swjatočnych khowanjach bě tež Maćica Serbska zastupjena. — Z nadžiju pak so pokaza hižo na noweho zapósłanca, horliweho sobustawa M. S. kn. Barto-Brězynského a so jemu přiwoła wutrobne »Daj Bóh zbožo!« — Zličbowanja »Serbského Doma« poda zarjadnik kn. justiceny radžíeł notar Cyž: dokhodow bě 19577 hr. 74 pj., wudawkow 13 138 hr. 68 pj., čisteho wunoška 6439 hr. 6 pj. Dalše hl. Časopis II. zešiwk 1911 str. 157 sl. — Kn. far. Kubica, předsyda wubjerka, rozprawješe wo revisiji doma, museja, knihownje a knihisklada a móžeše wobswěđić, zo běchu wobstejnoscé wšudžom naj-wjetšeho připóznaća a khwalby hódne. Kn. farař napomi-naše tež młodších sobustawow wutrobnje, zo bychu so prócowali a džélaли a tak tež potom jónu nastupnicy mužow byli, kotriž so tak woporniwje wo Maćicu a jeje naležnosć staraju. — Kn. překupc Čeć poda rozprawu wo zličbowanju knižneje pokladnicy, kotrež njebě so mohle hišće woćišće a do hłowneje zhromadžizny za dobre spóznać dla njedostatka podłożkow. — Musejownik kn. wučeř Wjerab doda krótke słowa k swojej hižo w Časopisu II. zeš. čišćanej rozprawje. — Knihownik kn. wuč. Fiedleř pokaza na čišćanu rozprawu a čitaše z njeje někotre stawčki. Knihownja je zasy wo 410 čisłow přirostla. — Kn. kantor Kapleř rozprawowaše wo knihisklädze a pokaza tež wosebje na hižo w Časopisu čišćanu rozprawu. Wšo dohromady bě ze składa wudał 8186 knihow a spisow. — Wšitkim zastojnikam bu za jich njesebične džélo a wulku prôcu horcy a wutrobny džak wot předsydy wuprajeny. — Nětka poda kn. kantor Šwela krótku rozprawu wo Serbowstwie w Delnej Łužicy, wosebje tež wo swojich džélach z „Bramb. Casnikom“ a ménješe, zo tam njestoji derje: serbscy duchowni dyrbja won a němsey stupaju na jich serbske města. Delnjołužiski wotrjad M. S. je tež zhromadžiznu měł z 30 wopytowarjemi, kotruž přeni

króć nawjedowaše wučeř a nic farař, wot čohož rěčnik dobre płody a dalše wutworjenje duchowneho dźěla na serbskim polu Delnjeje Łužicy wočakuje. — Potom scého-wachu nekrologi, wobrazy žarowanja a lubosće za wote-mrětymi. Kn. farař Šwela poda čestne wopomnjeće wo fararju Janu Jórdanu z Delnjeje Łužicy. Kn. kantor Šwela poda wśelke dodawki k nekrologej wo kantoru H. Jórdanu łoňšeho lěta. Kn. zapósłanc Bart-Brézynski wopominaše žiwjenjoběh swojeho předkhadnika zapósłanca Zoby, a sekretař Žur přednjese žiwjeński wobraz swojeho lubeho wučeřja Hermanna Juřka, kotrehož běchmy hakle jutry w Budyšinje pokhowali. K česći zemrětych zhromadźizna postany. — Za nowe sobustawy buchu na swoje zamołwjenje přijeći: kk. Gustav Böhmer, cyrkw. wučeř w Johnsbachu, Jozef Jakubaš, stud. theol. w Prazy, Bělik, kantor w Hodžiju, Michał Rab, stud. theol. w Sittard, Mikławš Pjech, kubleř w Miłoćicach, Jakub Cyž, gymn. w Prazy, Jurij Šołta, wučeř w Ždžeri, a Jurij Šołta, stud. phil. w Lipsku. — Kn. cyrkw. wučeř Rječka porěča potom wo skutkowaniu hudźbneho wotrjada a spomni na spěwanski swjedzeń nazymu, k čomuž zhromadźizna přihłosowaše, a kn. Rječka dóstna nadawk, wěc přihotować. — Kn. wučeř Kral ze Zarěča naspomni zhromadźiznu paedagogiskeho wotrjada a měješe w mjenje tohosameho namjet stajić, »zo bychu so kóždy króć wotpohladý M. S., hdyž chce šulske knihi wudać, sobudźeliše a maćizna so wučeřskim towařstwam předpožiła.« Předsyda přida k tomu, zo je so to pola »Čitanki« tak stało. A na naspomnenje kn. wučeř Krala dla »Spěwn. radosće«, wupraji so kn. wučeř Rječka, kak je so z tutej mělo. — Kn. red. M. Smoleř namjetowaše nowe wudaće »Narečnych pěsni«, štož ma so dale rozpominać. — Kn. zapósłanc Bart so hórši, zo so serbske knihi ze serbskich šulow wotstronjeju a němske so zawjeduja, a to přeciwo woli starších a bjez toho, zo šulske předsydstwa wo tom što zhonja, a zo chcedža wśelake předsydstwa swoje zastojnство złožić, jeli tak dale pónídže. — Kn. stud. Jakubaš namjetuje, zo bychu so ludowe knihownje ze serbskimi knihami podpjerovalo a so tež knihi wot M. S. wupožčowałe. Wěc so připokaza předsydstwu a wubjerkej M. S., hdžež ma so po potřebnoséach wuradžeć. Kn. far. Mrózak pokazuje na to, zo ma tola kóžda šula swoju knihownju a zo bychu so tele knihownje rozšeriłe. — Kn. far. Domaška žada katalog wšech ludowych knihow a spisow. Kn. Smoleř chce tajki w Serb. Nowinach wočišćeć. Kn. kapłan Deleńk porěča

tohorunja wo katalogu. — Kn. kubleř Króna doda k tomu, zo tola tež gmejny tajkim knihownjam přinoški dawaju, a tuž maju prawo, zo so tež serbske spisy a knihi kupuja. Wo »Spěwnej radosći« pak praješe tónsamy, zo maju ju tež ludžo rad a zo samo Němcy w serbskich wosadach sebi přeja, zo by so w šulach zawjedla. — Tu so wozjewi, zo su so wšelacy knježa zamołwjeli, zo njemóža zhromadźiznu wopytaé: kanonikus Herrmann, kapłan Cyž, professor dr. Muk a dr. Renč, tež Valten z Wojerec a far Wałtař. — Kn. far. Kubica pokazuje na Zejlerjowe spisy, kotrež z hromadami w Mačičnej knihowni stoja, a namjetuje naležnje, zo bychu so tola bóle rozšerjałe a zo chyli so tež stari knježa sobu wo to postarać. K tomu přizamkný so hnydom skóržba na wobstejnoscē našeho knihipředawanja a płaćenja, kak čežko je něsto dóstac. Na rozmołwje wobdželichu so kk. farař Žur w Ligoće, monsignore Skala a sekretař Žur. — Na to bu hišće zličbowanie zarjadnika Domu kn. justien. radž. Cyža za dobre spóznate a wón wuswobodženy. — Zběrka mjez přitomnymi za »Serbski Dom« wučinješe 40 hr. 10 pj. a 1 krónu. — Skónčenje wozjewi kn. farař Šwela, zo móže so druhi džél jeho grammatiki dóstac. Kn. far. Domaška pak přećo wuprají, zo by so »Předzenak« tola prjedy wudawał, hewak nakupja sebi ludžo prjedy němskich protykow; tež napomina, zo bychu so na swójbnych wječorach serbskich towařstwów serbske knihi předawałe a tak do ludu přišle.

2. Posedženje předsydstwa a wubjerka M. S. 13. okt. 1911 Přitomni: Křižan, Skala, Cyž, Fiedleř, Kapleř, Wjerab, Kubica, Rjeda, Rječka a Žur. Wučeř Rječka rozprawješe najprjedy wo někotrych wěcach z hudžbneho wotrjada. Čiščalo je so łopjeno ze serbskeho requia — měšany khor; płaćizna budže 5 pj. za łopjeno. — »Towařšny spěwník« ma so z nowa wudać a nětčišim wobstejnoscēm připrawić. Za přihoty namjetuje so mały wubjerk. — Serbski koncert mješe so wuwjesé. Wučeř Rječka bě so wo to poprócował, komisija bě so powołała, ale wobdželenja bě mało. Wobčežnosćow bě telko, zo bě lětuše wuwjedźenie spěwanskeho koncerta njemóžne; tuž so wotstorči na přichodne lěto. — Musejownik Wjerab rozprawješe wo dopisu »Narodopisnego českego museja w Prazy«, kotrež wo přewostajenie serbskich džěčacych hrajkow prosy. Tajke nimamy, khiba klanki a jutrowne jejka. Wěc přewostaji so musejownikej. Z Wrótsławja bě tohorunja na musejownika próstwa přišla wo požčenje starych cyno-

wych karanow, zo býchu so mohle rysować. Po dotalnych hubjenych nazhonjenjach so postaji, zo so nimaja won słać, ale móža so tu w museju rysować. — Koncesiju smy nětko po dołhim bědzenju dóstali, tola nic na dom, ale wosobinsey jeno za kofejownika. Wobzamkny so tež, zo maja so hišee přihodne nuzniki natwarić za mužskich. — Kn. farař Kubica rozprawješe wo revisiji pola knižneho pokladnika. — Wjesoła powěsc so wozjewi, zo je Herta Wićazowa towarzstwu M. S. 600 hr. wotkazała. — Po namjeće zarjadnika domu, kn. Cyža so postaji, zo tym, kotriž su Maćicy w swoim času požčonki po 3000 hr. dawali, so dań na 4% powyši.

3. Posedženje předsydstwa a wubjerka M. S. 12. měrca 1912. Přitomni: Křižan, Skala, Cyž, Wjerab, Fiedlér, Kubica, Smoleř, Rjeda, Rječka a Žur. Farař Kubica wozjewi zruďacu powěsé, zo chce dla khorowatoscē z wubjerka wustupié. Lěkarj je jemu wše džela zakazał a wón chce posłuchać, a tuž so ničo dale činić njehodžeše, hač zo dyrbješe předsyda tutón wustup přijimać. — Na to postaji so porjad hlowneje zhromadzizny M. S.: 1. Rozprawy, 2. Nekrolog (wo † far. dr. Renču) a 3. namjety. — Potom nasta živa rozmołwa wo časopisu »Lužicy«. Pokladnik je so hóršil na hubjene wobstejnoscē z tutym časopisom, telko stow hriwnow je za »Lužicu« płaćił a jeno 60 hr. měl dokhodow za nju. Postaji so, zo so zarjadowanie »Lužicy« nětko raz dokladnje stanje. Za zarjadowarja a pokladnika »Lužicy« so postaji wučeř Wjerab, kotryž chce so wo jeje wobstejnoscach wobhonjeć a jutry swój nahlad wuprajić. — Wučeř Rječka přeje sebi, zo by so za wuwjedženie koncerta wěsty rukowacy fond postajił, štož so sta a so přizwoli 300 hr. wot M. S. — Wosebita wječorna zabawa abo zawjeselenje na dnju hlowneje zhromadzizny M. S. so njezarjaduje, dokelž bě wobdželenje přeco přeslabe. — Na »Towařšny spěwník« so zaso spominaše a přeješe so, zo by so bórzy z nowa a rozmnoženy wudał. — Wo wselakich nutřkownych naležnosćach domu jednaše zarjadnik Cyž na Hajcove namjety, wo kotrychž so dowujedna. — Professor dr. Muka bě pósłal list dla wupisanych dželov a jich mytowanja a čini namjety, ke kotrymž so přihłosuje. Tež piše wón wo Maćičnych klišejach, kotrež měle so dokladnje zrjadować; k čomuž móžeše so jenož přispomnić, zo ma knihiskladnik Kapler tesame tak zrjadowane, kaž sebi kn. professor to přeje. — Kn. Fencl je zdželił, zo chce wselake wobrazy ze staro-serbskimi drastami z Hannoverskeje dać rysować a čišćeć,

klišeje pak měle so potom kupić, k čomuž pak so nje-přihłosowaše. — Kn. dr. theol Rězak dźela nowy němsko-serbski słownik a bě sebi wšelake knihi z Maćičneho knihiskłada dał pósłać, praşa so, hač ma je zapłaćić — na čož bě wotmołwa, zo so to spušći, dokelž dźe dźela za M. S. — Zajimawej wobrazaj dweju Hodžijskeju fararjow w museju mataj so wobnowiē wot Drježdžanskeho starožitneho towařstwa, M. S. je zwolniwa, na 50 hr. na to woprować Někotre znutřkowne naležnosće buchu na kóncu hišće přednjesene wot Smolerja, Rječki a předsydy.

4. Posedženje předsydstwa a wubjerka M. S. 10. hapryla 1912 před hłownej zhromadźiznu, na kotrymž bě wjetši dźiel předsydstwa a wubjerka přítomny. Pojedna so naj-prjedy hišće jónu wo »Łužicy«. — Powědańčko wot Larasa »Šibakec nan« so přijima, zo so jako brošurka woćišći a so za to 50 hr. zapłaći Smolerjej. — Sekretař Łazowskeho towařstwa, kn. Haješ, dóstanie skład Maćičnych ludowych spisow na žadanje. — Na městno kn. far. Kubicy bu do wubjerka wuzwoleny jenohłosnje prawiznik a předsyda měščanskeho wubjerka kn. dr. Herrmann w Budyšinje. — Rječka namjetowaše komitej za wotměče spěwanskeho koncerta, su to sčehowacy knježa: Křižan, Cyž, Smoleř, Deleňk, Kapleř, Polan, Wjerab a namjetowař sam, kotryž bu za wobstaranje koncerta wot Maćicy postajeny.

Podał kan. schol. M. Žur, 1. sekretař M. S.

Dary za knihownju M. S.

Wot jutrow 1911 hač do jutrow 1912 podawachu dary do Maćičneje knihownje:

1. K. prof. A. Černý w Prazy: Slovanský Přehled. Ročník XIII., č. 4 – 10, R. XIV., č. 1 – 6.
2. K. wučeř Kral w Kamjencu: a) Raj. Časopis za pěkne dźěci, 6. lětník; b) Nadžija. Serbskich dźěci protyčka na lěto 1912.
3. K. prof. dr. Muka w Freibergu: 4 kašće knihow, dla nakhwilneho pobrachowanja městnosće hišće njezradowanych.
4. K. red. Smoleř w Budyšinje: a) Serbske Nowiny a Pomhaj Bóh za lěto 1911; b) Šarfa ja džecžísemjšenja; c) Sangešluſt, 5. řuſt.
5. K. red. kantor Šwjela w Skjarbošcu: Bramborſti Zaření, 60. lětník.
6. K. far. em. Urban w Khróstawje: Odyssowe dospěće k Faje-kam atd.
7. Za wudospołnjenje njepołneho Missionskeho Pósla w knihowni M. S. mnohe jenotliwe čišla dobrociwje přinošowachu: zawostajeni njeboh k. Bjara w Brězy, kaž tež kk. Nutničanski w Budyšinje, Sedlik we Wjelećinje a Šrama w Bolborcy.

8. Serbske luth. knih. towarzstwo: Bibliski pučnik za leto 1912.
9. Tow. ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje: a) Kath. Posoł na leto 1911; b) Krajan za leto 1912.
- Swoje spisy z Maćicu Serbskej dale wuměnjowachu tele wědomostne towarzstwa a wustawy:
  1. Hornjołuž. tow. wědomosćow w Zhorjelu: Neues Lausitzisches Magazin. Band 87.
  2. Hornjo-hessenske tow. za stawizny w Giesenje: Mitteilungen des Oberhessischen Geschichtsvereins. 18. und 19. Band.
3. Česká akademija khěž. Franca Josefa w Prazy: a) Rozpravy. Třída I, číslo 40, 42 a 43, tř. III, č. 33–35; b) Sbírka pramenův. Skupina II, č. 14, sešit 2; c) Bibliografie České Historie Díl 5., svazek 1–2; d) Sborník filologický. Ročník I; e) Soupis rukopisu. C. 1. První část: A.–E.; f) Die Handschriften der Graf Nostitz'schen Majoratsbibliothek in Prag.
4. Biblioteka Musea království českého v Praze: a) Časopis 1911, svazek 3–4, Časopis 1912, sv. 1; b) Bericht über das Museum des Königreiches Böhmen für das Jahr 1910.
5. Matica Morawska w Brně: a) Časopis Moravského Musea zemského. Ročník XI, č. 2 a R. XII, č. 1; b) Historiska komisija při Maticy Morawské: Korrespondence a zápisky Jana Helceleta.
6. Zemsky archiv království Českého v Praze: Zprávy zemského archivu království Českého. Svazek III.
7. Akademija Umiejętności w Krakowje: a) Rozprawy filologiczne. Serya II. Tom XX. Zeszyt II.; b) Rozprawy filolog. Serya III. Tom III.; c) Rozprawy hist.-filozof. Serya II. Tom XXIX.; d) Scriptores rerum Polonicarum. Tomus XXI; e) Bibliografia słowianoznawstwa Polskiego; f) Adam Chmiel, Źródła. Tom I; g) Karłowicz, Słownik. Tom VI; h) Jachimecki, Muzyka Polska; i) Tretiak, Bohdan Zaleski; j) Tokarz, Warszawa przed wybuchem powstania, k) Żółtowski, Metoda Hegla; l) Talko-Hryncewicz, Materyaly; m) Biblioteka pisarzów Polskich, Nr. 56–59; n) Bulletin international 1911, 3–10; 1912, 1–3; o) Katalog literatury naukowej Polskiej. Tom X. Rok 1910. Zeszyt 3–4.
8. Towarstwo wědomosćow w Póznanju: Roczniki. Tom XXXVI.
9. Južnosłowj. akademija znanosti i umjetnosti w Zagrebu: a) Rad. Knjiga 185–187; b) Ljetopis. Svezak 25; c) Popis publikacija jugoslavenske akademije od god. 1867 do 1. serije god. 1911.
10. Khorwatske archaeol. tow. w Zagrebu: Vjesnik hrvatskoga arheološkoga društva. Sveska XI.
11. Matica Slovenska w Ljubljani: a) Zbornik, 13. zvezek; b) Slovenski spomini in jubileji, 1. zvezek; c) Slovenske narodne pesmi, 14. snopič; d) Dr. Janez Mencinger: Izbrani spisi; e) Letopis Matice Slovenske za leto 1911; f) Zabavna knjižnica, 23. zvezek; g) Knezova knjižnica, 18. zv.; h) Dinko Šimunović: Tudjinac pripovijest.

12. Matica Srpska w Nowem Sadu: a) Letopis. Knjiga 276—285; b) Knjige Matice Srpske. Broj 43; c) Knjige za narod. Svezka 140—144; d) Ilustrowani srpski narodni kalendar za 1912.

13. Redakcija žurnala »Finljadija« w Petersburgu: Finljandija 1910, No. 5—9.

14. Historisko-filologiski institut wjercha Bjezborodka w Něžinje: Izwěstija. Tom 25. a 26.

15. Dobroćeński komitet w Petersburgu: Slawjanskija izwěstija 1908, 4—5, 1910, 4.

16. Khěž. ruske geografiske tow. w Petersburgu: Žiwaja starina, god 19, wypusk 4; god 20, wyp. 1—2.

17. Ministerstwo narodnago proswěščenija w Petersburgu: Žurnal 1911, zwj. 1—12.

18. Khěž. ruska akademija wědomosćow w Petersburgu:
a) Izwěstija 1910, No. 14 a 17; 1911, No. 6—18; 1912, No. 1, 2, 4, 5;
b) Izwěstija oddelenija ruskago jazyka i slowesnosti imp. akad. nauk
1910, XV, 3, 4; 1911, XVI, 1—3.

Horječnym česčenym knjezam, towařstwam a wustawam wupraja
w mjenje Maćicy Serbskeje najwutrobníši džak

W Budyšinje, 20. julija 1912.

K. A. Fiedleř, knihownik M. S.

Rozprawa wo knihiskładźe M. S.

W lěće 1911 buchu z knihiskłada M. S. tele knihi a knižki wudate:

390 eks. Bibl. stawiznow, 595 eks. Čitanki, 280 eks. Spěwneje radosće, 9 eks. Pfuloweho Słownika, 103 eks. Towařsneho spěwnika, 681 eks. Časopisa M. S., 17 eks. Genovefy, 10 eks. Bohusława z Dubowina, 20 eks. Hroda na Landskrónje, 10 eks. Bitwy pola Budyšina, 10 eks. Nadpada pola Bukec, 1 eks. Serbskich Zynkow, 1 eks. Stawiznow hornjoł. basnistwa, 2 eks. Rostlinskich mjenow, 6 eks. Nowych hłosow wot Černého, 2 eks. Noweje zběrki wot Kuby, 3 eks. Słowjan-skich spěwow wot Kuby, 1 eks. VI serbsk. spěwow wot Kocora, 1 eks. Quartettow wot Kocora, 1 eks. Quartettow wot dr. Pilka. 5304 eks. protyki »Předženaka« na l. 1912 = do hrom. 7447 eks. serbskich knihow a spisow.

W Budyšinje, 10. haprl. 1912.

J. Kapleř, knihiskładnik M. S.

Rozprawa wo „Serbskim Museju“.

I. Dary za musej.

W minjenym lěće 1911 daricu našemu serbskemu museeju:

1. Knjez justicny radžičel Michał Cyž w Budyšinje: krasny wobraz wumjełca kn. W. Krausy w Drježdānach: Kwasny čah ze Slepeho.
(Płać. 150 hr.)

2 Knjez gymn. wučeř Jan Bryl w Moskwje: kopicu póstowych znamkow za naš album.

3. Knjez kubleř Pawoł Grofa z Khrósćic: staru dawkowu knihu Bryckec doma z lěta 1714.

4. Knjez privatus M. Buk, bywši kubleř w Zejicach († w spočatku I. 1912): a) bělu pórcelinowu kofejowu kanu; b) na škleńcu molowany wobraz, předstajowacy poslednu wječeř; c) rjanu tysku z kopora a mosaza ze štyrimi wobrazami; d) jara derje zdžeržanu a rjenje molowanu scénu wokoło loža (k stajenju); e) 2 płatowej bowaj k hašenju wohnja; f) piwowu škleńcu, molowanu z cynowym wěkom; g) 3 stare serbske knihi.

5. Knjez Khorla Mička z Rakec: 15 slěbornych gróšow (1743—1812) a medaliju swj. Jurija.

6. Knjez wučeř Franc Kral w Kamjencu: a) 34 starych pjenjez; papjerjany 20-krejcařski lisčik z I. 1849; lós Lipsčanskeje lotterije z I. 1785 a 3 małe wobrazki; b) 7 starych protykov z I. 1818, 1824, 1825, 1827, 1834, 1837, 1838; albumowe łożpeška † wučerja Jak. Krala-Radwořskeho z I. 1848—51; c) hołdowace łożpreno z lěta 1755 poświecene Matejej Ponichej ze Smolic (přez k. wuč. M. Krala-Zarěčanskeho); diagram (wěčna protyka) z českim tekstem; 1 zaramowany wobraz: Vierländerin; d) cigarowu trubku † wučerja Jak. Krala.

7. Knjez wučeř J. Słodeňk z Pančic: Indijanske črije za džeci (kožane ze škleńcanymi parlemi wobſite).

8. Knjeni zwud. kubl. Rynčowa (Wićazowa) z Khrósćic (přez kn. far. Wingerja): 3 stare wobrazy ze škleńcanymi wobłukami; b) dwě starej molowanej scéne: jenu (rjenje molowanu) stajachu wokoło loža při khorosčach atd., druhu (jednorišu) trjebachu při mlodych husoch, »zo so jím njeby stało«.

9. Knjez sedlár Karl Pič z Budyšina: »Das Handwerk der Riemer in der Stadt Budissin 1710—1869«.

10. Musejownik sam ze zawostajenstwa † wučerja H. Juřka: a) basniški album † Jak. Juřka ze zapiskami z I. 1830—32; b) cynowy piwowy karan z lěta 1824; c) kofejowu šalku ze zastarskeho Mišnjanskeho pórcelina.

11. Knjez Aug. Hopjenc z Delnjeje Kiny: Staru železnu blotu z I. 1827.

12. Knjez konrektor prof. Dr. Muka z Freiberga: a) Dwaj podwjazkaj za młodeho pachoła (maćeřna wowka k. prof. je jej wokoło I. 1780 swojemu nawoženi wušiwała a dariła); b) kabačík, stałčík, kapičku a wulke rubiško wokoło hłowy z I. 1750—60 wot knj. zwud. kubl. Rezki Jaurichoweje rodź Mukec w Jědlicy ze zawostajenstwa maćerje jeje přichodneje maćerje. (Jedyn z najposlednišich zbytkow krasneje ludoweje drasty Wujězdžanskeje wosady.)

13. Wumjeński wustaw Petra Nikolića (knjeni Anka Nikolićowa) w Zagrijebje: cyłu kollekciu zajimawych a z džela jara drohotnych wulkich wolijowych wobrazow sławnych słowj. molerjow.

14. Rada kral. hłown. města Prahi přez knjeza měščanostu dr. J. Groša: wumjełsku knihu »Pražské Zahradы« z krasnymi akwarelowymi a čornobarbowymi wobrazami.

15. Knjeni Gustla zwud. Šusterka z Budyšina: Cynowu blešu do ſoža.

16. Knjez kantor J. Symank w Baćonju: Stary młyński kamień, na k. Zyndowym polu pola Banec wuworany; dwě popjelnicy (wobškodżenej) z Čornječanskich honqw.

17. Podpis. musejownik: Židzany lac serbskeho bura zańdżenych časow z 15 wulkimi kneflemi (kupj.); dwě dopisnicy k »Margareten-tag 1911« z wobrazami serbskich holcow.

18. Knj. farař em. ryčeř J. Jakub z Budyšina: Słary drjewjany čorny stoł za wobrazy (Staffelei).

19. Knjez kapłan J. Deleńk z Budyšina: *Album pirotskich ilimowa* (Předmjetu wuśiwanjow za rubna a přikrywadła atd. (jara rjane barbojte).

20. Knj. prof. J. Grćić z Noweho Sadu: Serbiske, čornohórske a bosiske póstowe znamki.

21. Knj. kont. Jurij Hejduška z Budyšina: 1 eks. »Budissiner Nachrichten« z lěta 1855 z dwěmaj basnjomaj, w kotrychž ryčeř Dučman swoju nuzu skorži, dokelž je ze studnje na radnicu přesadženy; dale stary »Geburtschein« z Khróstic z lěta 1828.

22. Dwaj starej pjenjezaj wot dweju darielow.

23. Knj. kubleř a rěznik Mikławš Grofa z Khróstic: Stare korčmańsko-rězniſke napismo z nědušeje Rebišec korčmy w Haslowje.

24. Knj. stud. tech. Cyrill Wjenka w Prazy: stare blido ze stareho knježeho hrodu, w barokskim stylu wuwiedżene.

25. Knj. J. Skala (Muleńk) z Khróstic: 2 małej wobrazkaj (Daguerrotipiji) † P. Alberika a † wučerja Haufu z Różanta předstajacej.

26. Knj. wučeř Jan Rječka z Budyšina: Wobraz stareje Radwořskeje cyrkwe.

27. Knj. kantor J. Symank z Baćonja: Stare džerkawe sudobjo njeznameho wuživanja.

II. Dary za archiv.

1. Knj. konr. prof. dr. E. Muka z Freiberga: a) Stary rukopis »Auszug aus Hauptmanns: Deutsch-wendisches Wörterbuch, das sich im Besitze des Pfarrers Goslau in Greiffenhagen befand.«

b) 22 eks. spěwa »Stúp dale«, 5-hlósne wobdz. wot dr. Pilka.

c) 3 eks. »Sydom narodnych hłosow delnjo- a hornjołužiskich spěwow« za khor z džela z přewodom orch. wobdz. wot dr. Pilka (I. a II. ten.).

d) 1 eks. »Dějin lužických Srbů v Lipsku«, spisař dr. Páta.

e) 4 eks. spisa: Bibliographie der Literatur: »Über die Lüneburger Wenden und das Wendland« von Dr. Mucke. Z kritikami dr. Muki.

f) 3 walčiki rukopisow J. Čišinskeho.

g) Flurnamen in den Bezirken Bitterfeld und Delitsch usw. von Dr. Mucke. (Separatabdr. a. d. Archiv f. Landesk. u. Volksk. der Provinz Sachsen.)

h) Wšelake rukopisy, kotrež so w tu khwilu wozjewić njehodža.

2. Knj. wučeř Fr. Kral z Kamjenca: a) Wšelake rukopisy † H. Dučmana; b) rukopisy Radyserba; c) ze zawostajenstwa swojego nana: 3 listy serbskich wótčincow, jeho wuswěđenja ze seminara a jeho autobiografiju w rukopisu.

3. Knj. duch. Tyšeř wot knj. far. Šwjale we Wochozach: »Dobra nóc«, kajkaž so při khowanju wot duchowneho praji, napisana wot burskich ludži wokoło l. 1900, z dobom tež pokazka pisima a rěče Wochožanskeje wosady.

Wopyt museja běše w l. 1911 bohatši hač přjedawše lěta; to bjez dwěla na tym leži, zo musejownik w Serbskim Domje pódla museja bydli. Do knihow zapisali su so na 150 wosobow ze wšech worštow ludu: wyšsi a nižsi zemjenjo, burja, zastojnicy, rjemjeslnicy atd. z wobeju Łužicow, ze Sakskeje, Němskeje, Českeje, Polskeje, Ruskeje, Jendželskeje a samo z Ameriki. Wosebje wuzběhnyć chcu, zo Jeho Jasnosć wjéřch A. E. Gagarin, naš swěrny přečel, tež naš musej wopyta a 40 hr. za jeho potrjebnosće woprowaše; nimo toho nazběra so 72 hr. 30 pj. ze zastupnych pjenjez a 50 hr. Maćica přinošowaše, tak zo měješe musej 162 hr. 30 pj. dokhodow a 74 hr. 60 pj. wudawkow.

W Budyšinje, 10. hapryla 1912.

Michał Wjerab, kustos.

Přinoški sobustawow M. S.

Swój lětny přinošk (4 hr.) zapłaćichu do pokladnicy M. S w času wot 1. hapryla 1910 hač do 24. februara 1912:

Na lěto 1915: Kn. farař Krušwica we Wjerbnje D.-Ł. (tež na 1908 - 14).

Na lěto 1914: filologiski seminar českeje university w Prazy (tež na 1908 - 13).

Na lěto 1912: Kk. missionar Francka w Nizkej (tež na 1910 a 11), J. J. wjéřch Anatol Ewg. Gagarin w Pětrohrodze (tež na 08 - 11), spisovačel Stefan Ramułt w Krakowje (tež na 08 - 11), konsistorialny předsyda Kummer (Komor) w Drježdžanach (tež na 11), prof. dr. Al. Dorič w Sredcu (tež na 11), registrator Holka w Budyšinje (tež na 11), telegr. assistent Kubjeńc w Drježdžanach (tež na 11), moleř Jan Skala w Kukowje, duchowny Michał Rab w Luxemburgu (tež na 11), połkowy lěkař dr. med. Vinář we Wysokim Myče (tež na 11), Stanisław Mágr w Póznanju (tež na 10 a 11), farař em. Jurij Jakub w Budyšinje (tež na 11), knihkupe Pjech w Lipsku (tež na 11), měšć. wučeř em. Jeně w Kluči (tež na 11), dwórski radžíčel prof. dr. Jan Jakub w Drježdžanach (tež na 10 a 11), farař Kubaš w Njebjelčicach (tež na 11), Khwačanske serbske towarzstwo (tež na 08 - 11), knježna wučeřka Eliška Sedmihradska w Strakonicach (tež na 11).

Na lěto 1911: Kk kantor em. Zahrjeňk w Budyšinje (tež na 10), dr. med. Ljašenko w Charkowje (tež na 10), překupce Martin Domš w Moskwje, farař Just w Ralbicach (tež na 08–10), prof. L. Šcerba w Pětrohrodze (tež na 10), hajnik Lorenc w Hiesfeldze (tež na 08–10), rěčník dr. Hajna w Nosynje (tež na 09 a 10), sekretař Deleňčka w klóstrje Marijnej Hwězdze (tež na 08–10), dr. med. Rachel w Panělcach (tež na 08–10), farař Žur w Turjawskej Ligoće (tež na 08–10), prof. Žundalek w Pollčey (tež na 06–10), hrabja Šeremetew w Moskwje (tež na 07–10), knježna wučefka Marja Kubášec w Khróscicach (tež na 10), wučeř Hajno Jordan w Gólbine, wučeř Karlo Jordan we Wysoké, dr. med. et dr. phil. Vozárik w Štyrském Hradcu, just. radžícel Leidlef w Šerachowje, serbske towařstwo w Bukecach, towařstwo »Adolf Černý« w Prazy (tež na 10), rěčník dr. iur. Scheiner w Prazy (tež na 1906–10), prof. dr. Stumme w Lipsku (tež na 10), tach. vyšší wučef Hila w Budyšinje, prof. Merczyn g w Pětrohrodze (tež na 09 a 10), farař Krygař w Poršicach (tež na 09 a 10), probst P. Kocian w klóstrje Marijnej Hwězdze (tež na 07–10), kubleř Renč w Čornečach (tež na 08–10), duchowny A. Smékal w Prazy, kantor Smoła w Budestecach, archidiakon J. Dobrucký we Wojerecach (tež na 08–10), diakon Voigt we Hodžiju (tež na 10), kaplán Deleňk w Budyšinje, tach. wučef Wjérab w Budyšinje, farař Delan w Baćonju (tež na 09 a 10), dr. phil. Jaesławek w Lipsku (tež na 09 a 10), kaplán Just w Ralbicach, Kath. Kasino w Kukowje, cyrk. wučeř Holan w Budyšinku, ratař Holan w Budyšinku, redaktor Marko Smoleř w Budyšinje, farař Więžek we Wóslinku (tež na 09 a 10), kand. phil. Hantuš z Radworja, farař Mrozak w Hrodišču, wučeř Kral w Kamjencu, farař Handrik w Husce, farař Zahrjeňk w Khwačicach (tsž na 10), farař Křižan w Hodžiju (tež na 10), farař Nowak w Radworju, kaplán Dornik w Radworju, Monsignore senior Skala w Budyšinje, sejmski zapošlanec E. Bart w Brézynce (tež na 05–10), kantor a tach. wučef Rječka w Budyšinje, wučeř Pétranc w Lipsku, rěčník dr. Herrmann w Budyšinje, farař Křižan w Kotěcach (tež na 10), farař Šwjela we Wochozach (tež na 10), kubleř Króna w Bukecach, kan. scholastik Žur w Budyšinje, wučeř Kral w Zarčeu (tež na 10), kubleř Skop w Kolwazy (tež na 10), Josef Vařeka w Prostějově, cyrk. wučeř Běmař w Johnsbachu, kubleř Pjech w Miločicach, faktor Hejduška w Budyšinje (tež na 10), knježna Hana Cyžec w Kluči, cyrk. wučeř Bělik w Hodžiju, farař Matejk w Hučinje (tež na 08–10), kantor Šewčík w Ralbicach (tež na 10), kubleř Mlyňk w Čenječech, Milutin Mudrinić z Hrvatska, diakon Tyšeř w Budyšinje (tež na 10), wučeř Pjech we Wujězdze p. Lub. (tež na 10), prof. K. Hrdina w Kolinje (tež na 10), prof. dr. Hujer w Prazy-Kr. Winohr. (tež na 10), prof. dr. Baudouin de Courtenay, měšč. wučeř Bjarnat Krawc w Drježdžanach, farař em. Urban w Krostawje (tež na 10), farař kanonik Jak. Herrmann we Worklečach, prof. Frant. Tajrych w Táborje, (tež na 10), serbske spěv. towařstwo »Jednota« w Khróscicach (tež na 10), Kath. Bjesada w Ralbicach (tež na 10), duchowny Boje w Budestecach (tež na 08–10), kaplán Mič w Radworju, prof. Bj. Knorre w Kralowej Hradci (tež na 10).

Na lěto 1910: Kk. kantor Kapleř w Budyšinje, prof. Wlad. Francew we Warsawje (tež na 09), prof. Schrotz w Prazy na Smichowje (tež na 07–09), knjeni twar. radž. Marija Kirchschlagerowa w Ljubljanje (tež na 08 a 09), katechet Flor. Fenel w Vodnjanach, kaplán Malý w Prazy (tež na 08 a 09), farař Běrník w Klukšu (tež na 09), stud. Maschek w Halu, kantor Symank w Baćonju (tež na

09), prof. dr. Páta w Prazy, faraf Křižan we Wotrowje, statski sovětník direktor Holan w Revalu (tež na 06–09), kublef Delan w Delním Wunjowje, prof. dr. Daneš w Prazy (tež na 07–09), duchowny ryčeř P. Halabala w Rajhradě, měšťanský wučeř Keřk w Pirnje, cyrkwiny wučeř Andricki w Radworju, rěčník dr. iur. Šmirous w Českém Krumlowje, faraf Šewčik w Kamjenicę, faraf Kratochvíl w Popowicach (tež na 07–09), sejmski zapořádavatel Kublef Kokla w Khróścicach (tež na 09), faraf Sykora w Minakale, rentier Mjeřwa w Budyšinje, faraf Mjeřwa w Bukecach, faraf em. Kubica w Budyšinje, faraf Winger w Lubiju, wučeř Słodeńk w Pančicach, faraf Mrozak w Budyšinku (tež na 09), faraf Mikela w Malešecach, faraf Kapler w Halštrowje (tež na 08 a 09), faraf Reda w Budyšinje, faraf Domaška w Budestech (tež na 09, justiceny radžícel notar Cyž w Budyšinje).

Na lato 1909: Klk. dworski kapłan dr. th. Részak w Drjeźdżanach (też na 06–08), wučeř Hajna w Konjiceach, kantor Śwela w Skjarbošcu (też na 10 a 11?), knježna wučeřka Mina Krammattowa w Prazy.

Na lato 1908: Kk. prof. Swoboda w Rokycanach, śluski dyrektor kantor Hanka we Wieleńcicach (też na 07).

Dary za „Serbski Dom“ M. S.

Za naš „Serbski Dom“ w Budyšinje składowachu so w běhu lěta (wot 1. I. hač do 31. XII.) 1911 tele dary po hriwnach:

Hodowne a nowołetne dary 1910/11: 278,49; kn. faraf em. Kubica w Budyšinje 2; kn. dr. med. Lašenko w Chark. 6; przez kn. dr. med. et dr. phil. Am. Vozárika w Štyr. Gradec 8,50; na hłownej zhromadzisznej M. S. 19. 4. 1911 nahrom. 40,95; kn. překupe Martin Domš w Moskwje (Delnjołužičan) 35; kn. železniški zastojnik Ernst Domanja w Rěži 4; kn. Šćepan Ramułt w Krakowje 1,56; kn. dr. med. N. Lašenko w Chark. 10,65; kn. Łoa-Zawadski na Winicy 2,74; przez prof. dra. Muku wot Hrvat. Maćiey 424; Freibergska komissija »Syrotka« (jenička!) 2,14; kn. połk. lěk. dr. med. Jos. Winař we Wys. M. 6; kn. wučeř em. Jenč w Kluči 20; kn. gymn. rektor E. Holan, Exc. w Revalu 10; kn. Hajno Jordan wěnc na rovu † kn. wučeřja Jak. Krala-Radwofskeho 3; kn. kapłan Alois Dumek w Kožowje 4,24.

Zličbowanie M. S. w 64. lécie (1910).

A. Dokhody.

I. Zbytk w pokładnicy	765.—
II. Domojwzate kapitale: a) z Lubiskeje banki . . .	1900.—
b) z Krajnostawskeje banki 1000.—	2900.—
III. Dań z wupożęnych pjeniez:	
Z knižki 54600 Krajnostawskeje nalutowańje	12,50
Z Krajnost ruk. lista 11110 po 500 hr. $3\frac{1}{2}\%$	17,50
Z 3 listow Lipsč. hyp. banki po 200 hr. 4%	24.—
Z legata Łahody z Bozankec 500 hr. 4%	20.—
Z « Tyburowskeho 1000 hr. 4%	40.—
Ze Serbskeho Domu 1000 hr. 4% wot 1. julija hać do 31. decembra 1910	20.—
	134.—

Transport 3799.—

IV. Přinoški sobustawow.

Wot 46 sobustawow na 84 zastat. lět	336
« 79 « « lěto 1910	316
« 6 « « 1911	<u>24</u> 676.—

V. Z předawanja Mačičnych knihow	1637.—
VI. Dobrowolny dar knj. prof. Halabale	2.75
« « dr. Páty	1.— 3.75
	Wšitko: <u>6106.75</u>

B. Wudawki.

I. Za Časopis: Knjezej Monsy za Časopis 1909 II	331.50
« « « 1910 I.	373.75
« « « 1910 II.	374.25
« Smolerzej za Časopis 1911 I.	285.50
« Schulzej w Freibergu	48.50
« Gastorfej za wjazanje	7.50
« prof. Mucy w Freibergu (klišeje)	<u>15.—</u> 1436.—
II. Za protyku 1911: Knj. Smolerzej za papjeru	158.—
« « « čišć	301.—
« « « wobrazy	24.—
« « « «	48.—
« « « « kalendarij	12.—
« « « « « Gastorfej za wjazanje	103.14
« « « « « Smolerzej za rozestanje	<u>13 60</u> 659.74

III. Knihownja, knihisklăd a musej:

Za hospodowanje w Serbskim Domje	150.—
Knj. Wjerabej za musej na lěto 1910	50.—
« Fiedleriej za wšelake wudawki	6.25
« Rühlej	2.40
Katholski Posoł	<u>3.46</u> 212.11

IV. Za čišć a wjazanje Mačičnych knihow.

Knj. Smolerzej za 6000 »Spěwnych radosćow«	1075.—
« za 13 listnow »Łužicy«	699.—
« Nowakej za wjazanje 500 »Spěwn. radosć«	90.—
« Gastorfej « 1000 Čitankow	200.—
« « 300 Bibl. stawiznow	117.—
« « 198 »Spěwn. radosć«	29.70
« Nowakej « 427 Bibl. stawiznow	64.05
« « 500 »Spěwn. radosć«	90.—
« Gastorej « 400 Bibl. stawiznow	<u>156.—</u> 2520.75

V. Drobne wudawki:

Knj. Monsy za inserat	7.20
« Meiselej za zawěscenie	15.—
« Smolerzej za 300 kartkow	3.50
« « za 250 programow	4.—
« « za 250 «	4.—
« « za 500 «	4.50
« « za 500 wokolnikow	4.50
« « za 35 wokolnikow a porta za rozestanje »Spěwn. rad.«	12.20

Diskont Krajnostaſkaje banki	2.50
Porta a papjera	<u>7.75</u> 65.15

VI. Na Mačičnym Domje	1000.—
	Wšitko: <u>5893.75</u>

C. Přirunaje.

Dokhody . . .	6106.75
Wudawki . . .	5893.75
W pokladnicy: 213.—	

D. Zamoženje knižneje pokladnicy.

1. Na Lubiskskej bancy w knižey 2051	100.—
2. Na Serbskim Domje fond Łahody 500 + fond Tyburowsk. 1000	1500.—
3. Awstriska statna papjera čo. 384 706 knj. Halabala	166.60
4. Krajnost. rukowanski list ze zawostajeństwa Jakuboweho	470.—
5. Tři listy Lipsč. hyp. banki ze zawostajeństwa Wjelanoweho	591.—
6. Zbytk w pokladnicy	213.—
	hromadže: 4040.60

Pódla toho ma M. S. we swojim wobsedženistwje:

1. wopismo žiwjenje-zawěścaceje banki w Gotha čo. 290839 na 5000 hr., knj. prof. dr. Mucey, konrektoře w Freibergu swědčace,
2. knižku Budyskeje měšč. nalut. čo. 64441 z 142.79 hr. na Budarjowy pomnik.

W Budyšinje, 1. aprile 1911.

A. Čeć, pokladnik.

Zličbowanje M. S. w 65. lěće (1911).

A. Dokhody.

I. Zbytk w pokladnicy wot loňsho lěta	213.—
II. Domojwzate kapitale z Lubiskskeje banki	90.—
III. Daň z wupoženych pjenjez:	
Z Lubiskskeje banki knižki čo. 2051	11.35
Z Krajnostawsk. rukow. lista po 500 hr. $3\frac{1}{2}\%$ 11110 Ser. II. Coup. 79,80	17.50
Z 3 listow Lipsčansk. hyp. banki po 200 hr. 40%	24.—
Z legata Łahody z Bozankec	20.—
Z legata Tyburowskoho	40.—
	173.88
IV. Přinoški sobustawow:	
Wot 57 sobustawow na 96 zastatych lět	384.—
« 98 « na lěto 1911	392.—
« 18 « na « 1912	72.—
« 2 « na « 1913	8.—
« 2 « na « 1914	8.—
« 1 « na « 1915	4.—
	868.—
V. Z předawanja knihow	1689.35
VI. Dobrowólne dary:	
Knjez duch. Halabala	2.75
Knjez Swoboda-Rokyčanski	1.04
Knjez Jos. Zarady	3.35
Pokuta přez kn. rěčnika dr. Flade	5.—
	12.14
do hromady	2985.34

B. Wudawki.

I. Časopis 1911 II. za čišć, wjazanje a rozesłanie	401.80
II. Za Protiku 1912 < < < < <	698.25
III. Za knihownju, knihisklăd a musej:	
Za hospodowanje w Serbskim Domje	150.—
Knjezej Wjerabej za musej	50.—
“ Lukasej za wjazanje	15.80
“ Thomasej za porto	<u>2.85</u> 218.65
IV. Za nowy wudawki »Biblijskich stawiznow«:	
Knjezej Smolerzej za čišć	1300.—
“ Gastorfej za wjazanje	<u>167.—</u> 1467. —
V. Wosebite wudawki	95.64
	do hromady <u>2881.34</u>

C. Přirunanje.

Wšitke dokhody	2985.34
Wšitke wudawki	<u>2881.34</u>
Zbytk w pokladnicy:	104.—

D. Zamoženje knižneje pokladnicy.

1. Na Lubiskskej baney w knižcy 2051	10.—
2. Na Serbskim Domje	1000.—
3. Fondaj kk. Łahody (500) a Tyburowskoho (1000)	1500.—
4. Awstriska statna papjera knj. Halabale (čo. 384 706)	166.60
5. Krajnost. rukow. list (čo. 11110)	470.—
6. 3 listy Lipsč hyp. banki (čo. 2070 - 72)	591.—
7. Zbytk w pokladnicy	<u>104.—</u>
	hromadže: <u>3841.60</u>

Pódla toho ma Maćica Serbska we swoim wobsedzeństwie:

1. wopismo žiwjenje-zawěścaceje banki w Gotha čo. 290839 na 5000 hr., knj. prof. dr. E. Mucey, konrektorej w Freibergu swědčace,
2. knižku Budyskeje měščanskeje nalutowańje čo. 17122 z 147,36 hr. na Budarjowy pomnik.

W Budyšinje, 1. januara 1912.

A. Čeć, pokladnik.

Zličbowanje Serbskeho Domu M. S.

wot 1. januara 1911 hač do 1. januara 1912.

A. Dokhody.

I. Wunošk z přenajeća bydlow a rumow:	
1. Wot knjeza Smolerja	1460.—
2. " " Gläsela	1540.—
3. " " Fritše	1580.—
4. " " Angermannia (na 3 měsacy)	155.—
5. " " Buka (na 8 1/2 měsaca)	425.—
6. " " Florenca (na 9 měsacow)	<u>360.—</u> 5520.—

		Transport	5520.—
7.	" Hartmanna	258.33	
8.	" Hennersdorfa	400.—	
9.	" Hajnec	640.—	
10.	" Lubiskskeje banki	2960.—	
11.	" knjezow Cyža a Maršnera	520.—	
12.	" knjeza Krause	1000.—	
13.	" knjeni Röšenthalerowej	1220.—	
14.	" knjeza Wjeraba	420.—	
15.	" Billerta	220.—	
16.	" pokladnika kn. Čeća za knihownju a musej na 1910 a 1911	300.—	
		<u>13458.33</u>	13458.33
II.	Dary w »Serbskich Nowinach« kwitowane	108.80	
III.	Nowolétnie dary z lěta 1911	278.49	
IV.	Wodowy dawk	157.70	
V.	Přez knjeza konrektora prof. dr. Muku	424.—	
VI.	Zbytk w pokladnicy z lěta 1910	139.06	
VII.	Z lěta 1910 dwójcy kwitowane	21.—	
VIII.	Požonka z pokladnicy železnego kapitala	500.—	
		<u>15087.38</u>	

B. Wudawki.

I. Daň.

1.	Daň pola Budyskeje nalutowańje za 160 000 hr. po 4%	6400.—
2.	" knjeza Kaupa	900.—
3.	za fond knjeza † biskopa Łusčanskoho	112.50
4.	knjezej Monsignore seniorej Skali	112.50
5.	" fararjej Křižanej	112.50
6.	" " dr. Rjenēej	112.50
7.	" kan. Herrmannej	112.50
8.	knjeni Porákowej	112.50
9.	knjezej san. radžícelej dr. Pětrancej	112.50
10.	" ryčeřkublerjej Šrybarnej	112.50
11.	" dr. Jenēej	112.50
12.	knjeni wučerjowej Sommerowej	112.50
13.	knjezej redaktorej Smolernej	112.50
14.	" direktorej Nowakej	112.50
15.	" san. radžícelej dr. Szablewskemu	112.50
16.	" just. radžícelej M. Cyžej	112.50
17.	kom. radžícelej Šołće	89.50
18.	za 1000 hr. Tyburowskoho a 500 hr. Łahodoweho fonda 1910 a 1000 hr. požonki knižneje pokladnicy	80.—
19.	za 1000 hr. Tyburowsk. a 500 hr. Łahodow fonda z l. 1911	60.—
		<u>9104.50</u>

II. Dawki.

1.	Wotpaleńska pokladnica	199.50
2.	Dokhodny dawk	103.76
3.	Ležomnostny dawk, statny a měščanski .	244.22
4.	Dawk na radnej khěži	8.10
5.	Za plūn	101.43
6.	Za elektriske světlo	57.22
7.	Za wodu	170.08
8.	Za zawěscenie doma	21.05
		<u>905.36</u>

III. Porjedženja a nowe džěla.

1. Molerjej Weinholdej	381.94
2. Molerjej Krawcej	191.62
3. Twarskemu mištrej Kaupej	78.12
4. Klampnarjej Domšcy	114.20
5. Tyšerjej Šmidtej	56.50
6. Třechikryjerjej Meneelej	63.97
7. Ottej Büttnerzej za honač	4.—
8. Murjerjej Kalichej	5.30
9. Zamkarjej Martinijej	261.09
10. Julius Hartmannej za dwě khorhoji	27.—
11. Tyšerjej Jähnje	30.50
12. Škleňčerjej Měcy	7.10
13. Zamkarjej Breitkopfej	20.95
14. Porjedženje woduměrjerja	9.—
15. Ottej Büttnerzej za porjedženje 2 honačow	2 50
	1253.79

IV. Za porjad a čistotu w domje.

1. Za mjećenje wuhnjow	48.—
2. Za rjedženje juchowewe jamy	60.65
3. Za rjedženje popjelneje jamy	29.—
4. Domownikej za wšelake wurjadne džěla	12.—
5. Za wóz péska	2,50
	152.15

V. Wšelake druhe wudawki.

1. Honorar zarjadnika a zarunanje za wšelake wudawki	300.—
2. Honorar za fotografa Klaua w Khoćeбуzu	120.—
3. Za přepisanje hypotheki na sudnistwie	7.—
4. Za nawěštki	3.—
5. Za zawěscenie bibliotheki	4.70
6. Za připōšlanje portraitow na železnicy	6.31
7. Wudawk při přepisanju Šottoweje hypotheki	6.65
8. Běžak w Herrmannowej jstwě	20.33
9. Knjezej Angermannej za zawostajeny linoleum	25.—
	492.99

Wšě wudawki.

I. Dań	9104.50
II. Dawki	905.36
III. Porjedženja a nowe džěla	1253.79
IV. Za porjad a čistotu	152.15
V. Wšelake druhe wudawki	492.99
	11908.79

A. Wšě dokhody: 15087.38

B. Wšě wudawki: 11908.79

Čisty wunošk: 3178.59

C. Čisty wunošk z Mačičneho Domu.

Čisty wunošk je so wužil:	
K wotpłacenju hypotheki knjeza kom. radžicela Šolty w Drjež- džanach	3000.—
Zbytk w pokladnicy	178.59
	3178.59

D. Zamoženje Mačičneho Domu.

1. Płacična ležownosće a twarjenjow	356800.—
2. Nadoba w kofejowni, sali a Herrmannowej jstwě	4400.—
3. Železny kapital	700.—
	<hr/>
	361900.—

D. Doh Mačičneho Domu.

1. Hypotheka na Budyskej nalutowańi	160000.—
2. Hypotheka twarskeho mištra Kaupa	19000.—
3. Hypotheka 14 sobustawow Mać. Serb. a jeje přečelow	42000.—
4. Zbytk ručn. doha pola twar. mišt. Kaupa	1000.—
	<hr/>
	222000.—

Aktiva: 361900

Passiva: 222000

Zamoženje Mačičneho Domu: 139900

W Budyšinje, 10. hapryla 1912.

Michał Cyž, zarjadnik S. D.

Dodawk k třinatemu zwjazkej Časopisa pjeć lětnikow 1908—1912 wopřijacemu.

A. Mjena spisowarjow XIII. zwjazka.

Andrički Jan, cyrkw. wučeř w Radworju:

Nekrolog Bena Pětra Šoltý. LXII, 151.

Bart Ernst, překupe, kubleř a sejmski zapósłane w Brězyney:

Nekrolog Jana Augusta Zoby. LXV, 71.

Cyž Michał, justiceny radžícel, rěčník a kral. saksi notar w Budyšinje:
Zličbowanie domu M. S. LXI, 144. LXII, 165. LXIII, 151. LXIV, 157,
LXV, 153.Zapisy darow za »Serbski Dom«, LXI, 141. LXII, 163. LXIII, 147.
LXIV, 156. LXV, 150.

Čeć August, překupe w Budyšinje:

Zličbowanja M. S. LXI, 143. LXII, 164. LXIII, 150. LXV, 150, 152.

Zapisy prinoškow sobustawow M. S. LXI, 140. LXII, 161. LXIII,
145. LXV, 148.Černý Adolf, professor a univ. lektor serbskeje a pôlskeje rěče, spiso-
wačel a redaktor »Slovanského Přehleda« w Prazy:

Stawizwny basnistwa lužiskich Serbow. LXI, 3. LXIII, 3.

Delan Jurij, faraf w Baćonju:

Nekrolog Jakuba Barta - Čišinskeho. LXIV, 137.

† Dučman Handrij, faraf em. w Dubinje:

Nekrolog dra. med. Pětra Dučmana. LXII, 150.

Fiedleř Karl August, seminarski wyšší wučeř em. w Budyšinje:

Zapisy darow za knihownju M. S. LXI, 136. LXII, 157. LXIV, 152.
LXV, 143.

Handrik Matej, faraf w Slepom:

Prašenje wo hrodžiščach LXI, 131.

† Hórník Michał, bywši kan scholastik w Budyšinje:

Předložka »wz«. LXIII, 126.

Prawopis wjazawow »jeli a jelizo«. LXIV, 131.

- Jakubaš Josef, stud. th. z Bělčec:
Rěčespytné spomnjeňki k přislowjesnikam, po starym Pfulowym rukopisu zestajane a zrjadowane. LXV, 18.
- Jenč Jan August měšć. wučeř em. w Kluči:
K prašenjam wo pohanskich kulných městnach Hornjeje Łužicy. LXIII, 48. LXIII, 81. LXIV, 3.
- Jenč Hugo, dr. phil. prof. na gymnasiju w Gubinje:
Spěwaj serbskeju wučomeow Gubinskeho gymnasija z l. 1721. LXII, 112
- Kapleř Jan, kantor a cyrkwi. wučeř w Budyšinje:
Rozprawy wo knihiskladźe M. S. LXI, 136. LXII, 157. LXIII, 142. LXIV, 155. LXV 145.
- Kral Frane, měšć. wučeř w Kamjencu:
Handrija Dučmanowe spisy. LXIII, 79.
- Kral Jurij, farař w Dubinje:
Nekrolog Handrija Dučmana. LXIII, 76.
- Křižan Jan, farař w Hodžízu:
Stawizny serbskeho homiletiskeho seminara Lipsčanskeje university w Hodžízu. LXI, 65.
- Wozjewjenje a próstwa. LXIII, 80.
- Posmjertna wopomnjeňka k wobrazej Pětra Młónika, serbskeho basnika z ludu. LXIV, 88.
- Nekrolog dra. phil. Marcína Renča. LXV, 75.
- Libš Jurij, farař em. w Žitawje:
Rěčespytné drobnostki. LXV, 53.
- Muka Ernst, dr. phil. professor, konrektor gymnasija Albertina w Freibergu:
Mikławš Jakubica a jeho podręč. LXII, 97.
Ludowe zarjekowanja a kuzłanja. LXII, 122.
Wutroba prostařwa předsydstwa a wubjerka. LXII, 168.
Zapiski (předsydstwa, wubjerka, sobustawow atd.) Maćiey Serbskeje LXIII, 154.
Přinoški k stawiznam přeněmčenych stron Delnjeje Łužicy. LXIV, 33. LXIV, 89.
- Nawka Michał, wučeř w Radworju:
Słowosłid w serbskich sadach. LXIV, 133.
Něsto zwěrjacych mjen po swojim woznamje. LXV, 38.
Nekrolog Jakuba Krala. LXV, 73.
- Pilk Jurij, dr. phil., měšć. wyšsi wučeř w Drježdžanach:
Ležownostne mjenia w Serbach. Ze zapiskow kral. statn. archiva. LXI, 84. LXII, 113.
Delnoserbska holdowanska přisaha z l. 1692. LXII, 147.
- Rječka Jan, kantor a tach. wučeř w Budyšinje:
Nekrolog Adolfa Sommera. LXIV, 134.
- Serbske narodne pěsňe po přirunaju † dra. iur. Vašátku. LXV, 40.
- Rocha Fryco, kantor a wučeř w Tuřej w Delnjej Łužicy:
Wěnašk dolnoserbskich pěšňow. LXI, 122.
- von Schullenburg Wiliabd, privatny wučenc w Barlinju:
Delnoserbske a namjezne ludove pěsňe. LXV, 81.
- Šewčik Jakub, farař w Kamjenicę:
Wučaihi z protokollow M. S. LXI, 133.
- Šołta Pawoł, farař w Hajnicach:
Hendricha Imišowe připiski do Pfuloweho słownika. LXV, 63.
- Šwela Bohumił, farař we Wochozach:
Přinošk z delnoserbskeje phraseologije. LXI, 76.
Nekrolog Hendricha Jordana. LXIV, 144,
Typiske ličby we serbskich ludowych pěšnjach. LXV, 3.

Urban Matej, farař em. w Krostawje:

Jana Radyserba-Wjele Serbske rostlinske mjena zrjadowane a za čišć přibhotowane. LXII, 3.

Laćanske hrónčka ze serbskeho pjera. LXV, 36.

Więcاز Ota, semin. wyšsi wučeř w Stollbergu:

Nekrolog Jana Augusta Pohoněa. LXIII, 135.

Wingeř Jurij, farař w Lubiju:

Nekrolog Mikławša Andrickeho. LXIII, 128.

† Wjela Jan (Radyserb), bywši wyšsi wučeř w Budyšinje:

Serbske metaforiske hrona. LXI, 88.

Attributivne zestajeňki. LXII, 116.

Barbowe přidawniki k wěčenikam. LXII, 119.

Dodawki k hornjoserbskemu słownikej. LXIII, 68.

Serbske wěčowniki-pomjeňšenki. LXIV, 21.

Zběrka serbskich wěčownikow. LXV, 29.

Wjerab Michal, tachantski wučeř w Budyšinje:

Zapisy darow za musej a archiv. LXII, 159. LXIII, 143. LXIV, 155.

LXV, 145.

Žur Mikławš, kan. scholastik w Budyšinje:

Wučahi z protokollow M. S. LXII, 155. LXIII, 137. LXIV, 148.

LXV, 138

B. Pokazowař po hlownym wopřijeću.

1. Basniské abo hudźbne džěla a ludowe pěsňe.

Wěnašk dolnoserbskich pěśniow. Wot Fryca Rocha. LXI, 122.

Spěwaj serbskeju wučomecow Gubinskeho gymnasija z lěta 1721. Wot prof. dra. H. Jenča. LXII, 112.

Laćanske hrónčka ze serbskeho pjera. Wot M. Urbana. LXV, 36.

Delnjoserbske a namjezne ludowe pěsňe. Wot Wil. v. Schulenburga. LXV, 81.

2. Rěčespytne nastawki, přisłowa a słowniske zběrki.

Přinošk z delnjoserbskeje phraeseologije. Wot Bog. Šwele. LXI, 76.

Mikławš Jakubica a jeho podrěč. Wot dra E. Mukí. LXII, 97.

Attributivne zestajeňki. Wot † Jana Radyserba-Wjele. LXII, 116.

Barbowe přidawniki k wěčenikam. Wot † Jana Rad.-Wjele. LXII, 119.

Dodawki k hornjoserbskemu słownikej. Wot † Jana Rad.-Wjele. LXIII, 68.

Předložka »wz«. Wot † Michała Hórniaka. LXIII, 126.

Serbske wěčowniki-pomjeňšenki. Wot † Jana Rad.-Wjele. LXIV, 21.

Prawopis wjazawow »jeli & jelizo«. Wot † Mich. Hórniaka. LXIV, 131.

Słownosłěd w serbskich sadach. Wot Michała Nawki. LXIV, 133.

Rěčespytne spomnjeňki k přisłowjesnikam. Wot † Bohuw. Pfula a Jos Jakubaša. LXV, 18.

Zběrki serbskich wěčownikow. Wot † Jana Rad.-Wjele. LXV, 29.

Něsto zwěrjacych mjen po swojim woznamje. Wot Mich. Nawki. LXV, 38.

Rěčespytne drobnostki. Wot Jur. Libša. LXV, 53.

Hendricha Iminišove připiski do Pfuhloweho słownika. Wot Paw. Šołyty. LXV, 63.

3. Narodopisne a starožitnostne nastawki.

Ležownostne mjenia w Serbach. Wot dra. Jur. Pilka. LXI, 84. LXII, 113.

Serbske metaforiske hrona. Wot † Jana Rad.-Wjele. LXI, 88.

Prašenje wo hrodžiščach. Wot Mat. Handrika. LXI, 131.

Ludowe zarjekowanja a kuzlanja. Wot dra. E. Mukí. LXII, 122.

Delnjoserbska hołdowanska přisaha z l. 1692. Wot dra. Jur. Pilka. LXII, 147.

K prašenju wo pohanskich kultnych městnach Hornjeje Łužicy. Wot J. A. Jenča. LXIII, 48. LXIII, 81. LXIV, 3.
 Typiske ličby we serbskich ludowych pěsnjach. Wot Boh. Šwele. LXV, 3.
 Serbske narodne pěsňe po přirunantu † dra. iur. Vašátka. Wot J. Rječki. LXV, 40.

4 Historiske a literarnohistoriske nastawki.

Stawizny basnistwa lužiskich Serbow. Wot Ad. Černého. LXI, 3. LXIII 3.
 Stawizny serbskeho homiletiskeho seminara Lipsčanskeje university w Hodžiju. Wot Jana Křižana. LXI, 65.
 Handrija Dučmanowe spisy. Wot Fr. Krala. LXIII, 79.
 Přinoški k stawiznam přeněměnych stron Delnjeje Łužicy. Wot dra. E. Mukí. LXIV, 33. LXIV, 89.
 Posmjeritna wopomnjeňka k wobrazej Pětra Mlóñka. Wot Jana Křižana. LXIV, 88.

5. Přirodopisne nastawki.

Serbske rostlinske mjena. Wot † Jana Rad.-Wjele a Mat. Urbana. LXII, 3.
 Rostlinje řos a bageň w Frankowej zahrodze lužiskej. Wot J. A. Jenča. LXV, 25

6. Nekrologi.

Dr. med. Pětr Dučman. Wot Handrija Dučmana. LXII, 150.
 Beno Pětr Šolta. Wot Jana Andrickeho. LXII, 151.
 Handrij Dučman. Wot Jurija Krala. LXIII, 76.
 Miklawš Andrieki. Wot Jurija Wingerja. LXIII, 128.
 Jan August Pohonč. Wot Oty Wičáza. LXIII, 135.
 Adolf Sommer. Wot Jana Rječki. LXIV, 134.
 Jakub Bart-Čišinski. Wot Jurija Delana. LXIV, 137.
 Hendrich Jordan. Wot Boh. Šwele. LXIV, 144.
 Jan August Zoba. Wot E. Barta. LXV, 71.
 Jakub Kral. Wot Michała Nawki. LXV, 73.
 Dr. phil. Marćin Renč. Wot Jana Křižana. LXV, 75.

7. Maćicne naležnosće a rozprawy.

Zapiski Maćicy Serbskeje. Wot dra. E. Mukí. LXIII, 154.
 Wutrobna prôstwa předsydstwa a wubjerka. Wot dra. E. Mukí. LXII, 168.
 Wozjewjenje a prôstwa. Wot Jana Křižana. LXIII, 80.
 Wućahi z protokollow M. S. Wot J. Sewčika a M. Žura. LXI, 133.
 LXII, 155. LXIII, 137. LXIV, 148. LXV, 138.
 Zapisy darow za musej a archiv M. S. Wot Mich. Wjeraba. LXII, 159. LXIII, 143. LXIV, 155. LXV, 145.
 Zapisy darow za knihownju M. S. Wot K. A. Fiedlerja. LXI, 136.
 LXII, 157. LXIV, 152. LXV, 143.
 Rozprawy wo knibiskladze M. S. Wot kantora Kaplerja. LXI, 136.
 LXII, 157. LXIII, 142. LXIV, 155. LXV, 145.
 Zapisy přinoškow sobustawow M. S. Wot A. Čeća. LXI, 140. LXII, 161. LXIII, 145. LXV, 148
 Zapisy darow za «Serbski Dom» M. S. Wot Mich. Cyža. LXI, 141.
 LXII, 163. LXIII, 147. LXIV, 156. LXV, 150.
 Zličbowanja M. S. Wot A. Čeća. LXI, 143. LXII, 164. LXIII, 150. LXV, 150.
 Zličbowanja domu M. S. Wot Mich. Cyža. LXI, 144. LXII, 165.
 LXIII, 151. LXIV, 157. LXV, 153.

W o b s a h.

Typiske ličby we serbskich ludowych pěsnjach. Spisał G. Šwjela	str. 3.
Rěčespytné spomnjeńki k přisłowjesnikam. Po starym Pfulowym rukopisu zestajał a zrjadował Jakubaš	„ 18.
Rostlinje rós a bageň w Frankowej zahrodźe Lužiskej. Pojednał J. A. Jenč-Klučanski	„ 25.
Zběrki serbskich wěcownikow. Zawostajił Jan Radyserb-Wjela	„ 29.
Łaćanske hrónčka ze serbskeho pjera. Podał faraf em. M. Urban	„ 36.
Něšto zwěrjačych mjen po swojim wuznamje. Zebrał M. Nawka	„ 38.
Serbske narodne pěsňe po přirunaju dr. iur. Vašátka. Za Časopis M. S. přihotował Jan Rječka	„ 40.
Rěčespytné drobnostki. Podawa Jurij Libš, farař w Žitawje .	„ 53.
Hendricha Imišowe připiski do Pfuloweho słownika. Wupisał † farař H. Dučman-Wólšinski, za Časopis M. S. zrjadował	
farař Pawoł Šolta-Hajničanski	„ 63.
Nekrolog LXIV. (Jan August Zoba, z podobiznu)	„ 71.
Nekrolog LXV. (Jakub Kral, z podobiznu)	„ 73.
Nekrolog LXVI. (Dr. phil. Marćin Renč, z podobiznu) . . .	„ 75.
Delnjoserbske a namjezne ludove pěsňe. Zběrał Wilibald von Schulenburg	„ 81.
Wućahi z protokollow M. S.	„ 138.
Dary za knihownju M. S.	„ 143.
Rozprawa wo knihiskladźe M. S.	„ 145.
Dary za musej a archiv M. S.	„ 145.
Přinoški sobustawow M. S.	„ 148.
Dary za »Serbski Dom« M. S.	„ 150.
Zličbowanje M. S. w 64. lěće (1910)	„ 150.
Zličbowanje M. S. w 65. lěće (1911)	„ 152.
Zličbowanje »Serbskeho Domu« M. S.	„ 153.
Dodawk k třinatemu zwjazkej Časopisa	„ 156.

W o b s a h.

Delnjoserbske a namjezne ludowe pěsnje. Zběrał Wilibald von Schulenburg	str. 81.
Wuéahi z protokollow M. S.	„ 138.
Dary za knihownju M. S.	„ 143.
Rozprawa wo knihskładze M. S.	„ 145.
Dary za musej a archiv M. S.	„ 145.
Přinoški sobustawow M. S.	„ 148.
Dary za »Serbski Dom« M. S.	„ 150.
Zličbowanje M. S. w 64. lěće (1910)	„ 150.
Zličbowanje M. S. w 65. lěće (1911)	„ 152.
Zličbowanje »Serbskeho Domu« M. S.	„ 153.
Dodawk k třinatemu zwjazkej Časopisa	„ 156.

Z nakładem Maćicy Serbskeje su wušle spisy:

119. Protynka „Předženak“ na lěto 1912.

120. Šibakec nan. Powědańčko ze serbskeho žiwjenja. Napisał dr. Jan Laras. Budyšin 1912.

~~██████████~~ Dla zmóžnenja porjadneho připosyłanja »Časopisa a spisow M. S. je trjeba, zo česćene sobustawy wšitke přeměnjenja swojich adressow prawje bórzy redaktorej Časopisa wozjewjeju.

Rozeslanje Časopisa M. S. stawa so dwójcy wob lěto a to stajnje po nowym lěće a po jutrah. Hdy by něchtó wozjewjeny spis njedostał, njech sebi žada z lisćikom pod addressu: Prof. Dr. Ernst Muka (Mucke), Freiberg (Sachsen).

Protynka »Předženak« pak so sobustawam z Časopisom njesécele a słać njemóže; wona ma so hnydom po wudaću direktnje z Budyšina słać a štóż ju hišće na lěto 1912 dostał njeje, tón so njech wobroči ze swojim žadanjom na kn. Marka Smolerja, redaktora »Serbskich Nowin« w Budyšinje.

Tutón zešiwk II. bu doćišćany 5. IX. 1912.

Čišć Smolerjec knihičišćeřnje w Budyšinje.